

”Ei mikään demokratian leimuava ilokokko”

Kriittinen diskurssianalyysi *Suomen Kuvalehden* vuoden 2016 Amerikka-representaatioista

Tuomas Lieskivi

Pro gradu -tutkielma

Mediatutkimus

Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos

Humanistinen tiedekunta

Turun yliopisto

Maaliskuu 2019

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

TURUN YLIOPISTO

Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos

Humanistinen tiedekunta

LIESKIVI, TUOMAS: ”Ei mikään demokratian leimuava ilokokko”: Kriittinen diskurssianalyysi *Suomen Kuvalehden* vuoden 2016 Amerikka-representaatioista

Pro gradu -tutkielma, 93 s.

Mediatutkimus

Maaliskuu 2019

Tämä pro gradu -tutkielma käsittelee vuoden 2016 *Suomen Kuvalehden* Yhdysvaltoja koskevia puhetapoja. Yhdysvaltain vuoden 2016 presidentinvaalit ja sitä ympäröivät ilmiöt ja tapahtumat muodostavat työn temaattisen kehyksen. Vaalivuoteen liittyvän kirjoittelun tarkastelussa olen keskittynyt siihen, miten Yhdysvallat *Suomen Kuvalehdessä* representoitiin, missä määrin lehden juttutyypit, tekstikonventiot ja kirjoittajat ohjasivat kirjoittelua ja millaisia ideologioita rakenteita kirjoittelun takaisista valtasuhteista paljastui.

Tutkimusaineistoni kattaa vuoden 2016 *Suomen Kuvalehden* Amerikka-aiheiset jutut, joita olen tunnistanut yhteensä 79. Niiden tulkitsemisessa olen tukeutunut Norman Fairclough'n *kriittiseen diskurssianalyysiin*, jossa aineistoa tarkastellaan tekstien ja niiden tuotantotapojen lisäksi yhteiskunnallisella ja sosiokulttuurisella tasolla. Tutkimuksen kvalitatiivisessa lähestymisessä olen nojannut mediatutkimuksellisiin teorioihin ja Yhdysvaltoja koskevaan kirjallisuuteen. Tutkimustulosten koonnin olen toteuttanut aineistolähtöisen induktiivisen analyysimallin avulla (*redusointi, klusterointi, abstrahointi*).

Tutkimuskysymykseni olen jakanut kolmikohtaisesti: 1) mitä diskursseja Amerikka-kirjoittelusta nousi esille, 2) millaisia tekstuaalisia valintoja niissä käytettiin ja 3) miten nämä valinnat heijastivat laajempia yhteiskunnallisia ilmentymiä?

Analyysini paljasti *Suomen Kuvalehden* Yhdysvaltoja koskevan kirjoittelun asenteellisuuden sekä temaattisen ja tekstuaalis-rakenteellisen moninaisuuden. Tunnistamani diskurssikategoriat (*moraali, kansallinen vertailu, murros, vastakkainasettelu, tieto ja todellisuus* sekä *järkeistäminen*) asettuivat hegemoniseen hierarkiaan, joka ilmensi pääosin moraalisesti latautunutta ja enimmäkseen kielteistä kuvaa Yhdysvalloista. Diskurssit osoittivat, miten *Suomen Kuvalehti* huomioi Yhdysvallat osana aikaansa sidottuja ideologioita: *länsimaisia arvoja ja normeja, amerikkalaista demokratiaa* sekä *tietoyhteiskunnan ihanteita*. Diskurssien voi nähdä syntyneen journalististen ammattikonventioiden rajoittamina, jolloin kirjoittajien professionaalisuus ohjasi diskurssien muotoutumista enemmän kuin kirjoittajien vaikutusvalta.

Asiasanat: Amerikka, ideologia, kriittinen diskurssianalyysi, lähiluku, representaatio, sosiaalinen konstruktionismi, *Suomen Kuvalehti*, valta, Yhdysvallat

UNIVERSITY OF TURKU
School of History, Culture and Arts Studies
Faculty of Humanities

LIESKIVI, TUOMAS: "No Blazing Bonfire of Democracy": Critical Discourse Analysis on America-related Representations in the Articles of *Suomen Kuvalehti* in 2016

Master's thesis, 93 p.
Media Studies
March 2019

This master's thesis is about America-related representations in the Finnish magazine *Suomen Kuvalehti* in 2016. The United States' presidential election of 2016 and the related occurrences form the thematic basis of the study. In examining the writings surrounding the election year, I have focused on how America was represented, what discourse practices and by whom were used, and what ideological structures and power relations they disclosed.

The subject matter includes 79 articles dealing with the United States. In their analysis, I have leaned on *critical discourse analysis*, a theoretical method introduced by Norman Fairclough. This theory is based on the interpretation of individual texts and their means of production, as well as the explanation of their societal and socio-cultural context. The qualitative approach of the study leans on various theories of media studies and America-related literature. The research results are gathered by using subject-based inductive analysis (*reduction, clustering, abstraction*).

The study was carried out following three main questions: 1) what discourses did *Suomen Kuvalehti* revealed 2), what textual practices were used, and 3) how these practices were reflected on a larger societal scale.

The research analysis revealed attitudinal as well as thematic and textual-structural diversity of the America-related writings in *Suomen Kuvalehti*. The discovered discourses (*morality, national comparison, period of transition, hyperpartisanship, epistemology and phenomenology, and rationalization*) were hierarchically and hegemonically arranged, and they conveyed mainly moral and negative sentiments toward the United States. The discourses reflected contemporary ideologies of *occidental values and norms, American democracy*, and the ideals of *information society*. As the discourses were formed within the restrictions of journalistic conventions, the writers' professionalism shaped the discourses to a greater extent than their personal ambitions.

Keywords: America, close reading, critical discourse analysis, ideology, power, representation, social constructionism, *Suomen Kuvalehti*, the United States

Sisällysluettelo

1. Johdanto	1
2. Yhdysvallat ja sen suhde Suomeen	4
2.1. Yhdysvallat – poliittis-historiallinen tausta	4
2.2. Yhdysvallat eurooppalaisten silmin	8
2.3. Suomen ja Yhdysvaltojen suhteet	10
2.4. Yhdysvallat vuonna 2016	12
3. Yhdysvallat Suomen lehdistössä	16
3.1. Päivälehtien Amerikka	16
3.2. <i>Suomen Kuvalehti</i> ja Yhdysvallat	17
3.3. Aikaisempi tutkimus	20
4. Diskurssianalyysin teoriatausta	23
4.1. Sosiaalinen konstruktionismi ja diskurssianalyysi	23
4.2. Kriittinen diskurssianalyysi – tekstistä ideologiaan	26
4.3. Representaatio diskurssien rakentajana	29
4.4. Lähiluku tulkinnan työkaluna	31
5. Aineiston määrällinen kuvaus	33
5.1. Määrällinen analyysi – juttutyypit	33
5.2. Amerikka-kirjoittelun kirjoittajat, aiheet ja kehykset	38
6. Amerikka-kirjoittelun diskurssianalyysi	42
6.1. Amerikka-diskurssit	42
6.1.1. <i>Moraali</i>	43
6.1.2. <i>Kansallinen vertailu</i>	49
6.1.3. <i>Murros</i>	54
6.1.4. <i>Vastakkainasettelu</i>	57
6.1.5. <i>Tieto ja todellisuus</i>	61
6.1.6. <i>Järkeistäminen</i>	66
6.2. Diskurssihierarkia ja juttutyypisuhteet	69
6.3. Amerikka-diskurssien ideologiset jäljet	72
7. Yhteenveto	80
Lähdeluettelo	84

1. Johdanto

Vuosi 2016 oli merkittävä Amerikan poliittisen kulttuurin kannalta. Yhdysvalloissa järjestettiin maan 58. presidentinvaalit, jolloin kansakunnan johtajuudesta kamppailivat kevään esivaalien jälkeen demokraattipuolueen ehdokas senaattori Hillary Clinton sekä republikaanipuolueen ehdokkaaksi politiikan ulkopuolelta valittu kiinteistömiljonääri Donald Trump. Vastapoolit eivät olisi voineet olla kauempana toisistaan. Heidän edustaminaan kohtasivat ja kärjistyivät lukuisat vastavoimat poliittisista aatteista ja intresseistä aina käytöstapoihin ja sukupuoliin asti. Mieleenpainuvat presidentinvaalit päättyivät lopulta oikeistopopulistista linjaa noudattaneen Trumpin voittoon, jolloin hänet valittiin valitsijamiesenemmistöllä maan presidentiksi 8. marraskuuta. Yllättävään tulokseen johtaneita tapahtumia seurattiin herkeämättä maailmalla, myös Suomessa.

Suomen Kuvalehti julkaisi Amerikka-aiheisia juttuja läpi vuoden. Yhdysvaltojen vaalit ja sitä edeltänyt kampanjointi olivat kirjoittelun keskiössä, mutta aiheina olivat politiikan lisäksi muun muassa talous, kulttuuri ja viihde. Kirjoittajat omaksuivat teksteissään vuoroin varautuneen, neutraalin tai arvottavan kannan, riippuen juttutyypistä ja kirjoittajan taustasta.

Tässä tutkimuksessa tarkastelen vuoden 2016 *Suomen Kuvalehdessä* esiintyviä Yhdysvaltoja käsitteleviä puheenvuoroja eli tarkemmin ottaen sitä, miten Yhdysvallat vuoden 2016 vuosikerrassa tuli representoiduksi. Mitkä teemat näyttäytyivät vahvoina? Mitä aiheita suosittiin? Keiden näkökulmat nousivat esille? Miten tietyt sana-, termi- tai käsitevalinnat määrittivät näitä representaatioita? Näiden valintojen tarkastelussa kiinnitän myös huomiota siihen, kuinka ne ohjaavat ja kehystävät tutkimuskohdettani ja sen välittämää mediakuvaa Yhdysvalloista.

Tutkimuskysymykseni jaan kolmikohtaisesti: 1) mitä diskursseja Amerikka-kirjoittelusta nousi esille, 2) millaisia tekstuaalisia valintoja niissä käytettiin ja 3) miten nämä valinnat heijastivat laajempia yhteiskunnallisia ilmentymiä? Tutkimukseni ei siis ole ainoastaan Amerikka-representaatioiden vaan myös niiden tuotantoprosessien tarkastelua. Huomioinkin, miten *Suomen Kuvalehden* teksteistä ilmenee kirjoittajien yhteiskunnallinen asema. Diskurssien ja niiden kirjoittajien avulla määrittelen niitä

ideologisia rakenteita, joita tekstien ja niiden välisten diskursiivisten käytäntöjen sosiokulttuurisista suhteista muodostuu.

Suomen Kuvalehti sopii tarkasteluun hyvin, sillä se on monin tavoin kiinni paitsi maailman, myös suomalaisen yhteiskunnan reaali poliittisissa ilmiöissä. Pitkän linjan mediainstituutiona lehti toimittaa ammattitason journalismia, mutta samalla se on itse osa tuottamaansa todellisuutta (Vares & Siltala 2016, 9). Tämä sosiaalis-konstruktionistinen piirre määrittää myös omaa tutkimusotettani, jonka teoreettiseksi kehykseksi olen valinnut Norman Fairclough'n kriittisen diskurssianalyysin. Siinä tekstin tulkinta alkaa representaatioiden kuvauksena, jatkuu niihin liittyvien diskursiivisten käytänteiden analyysinä ja päättyy laajempien yhteiskunnallisten ilmiöiden selittämiseen (Fairclough 1995, 97–98; Fairclough 1997, 44–46). Analyysimalli mahdollistaa tekstuaalisten valintojen ja niiden ideologisten merkitysten määrittämisen ohella myös Amerikan vaikutusvallan lähemmän tarkastelun. Tässä yhteydessä en ainoastaan huomioi, miten *Suomen Kuvalehden* Amerikka-kirjoittelusta nousi tiettyjä puhetapoja, vaan sivuan myös sitä, missä määrin nämä kirjoitukset ovat jo lähtökohtaisesti amerikkalaisten puhetapojen kyllästämiä, *amerikanisoituneita*.

Työni jakautuu taustoitukseen, teoriakuvausten ja analyysiosion erottaviin päälukuihin sekä niille kuuluviin alalukuihin. Tulkintani lähtee tekstin tasolta, kirjoitusten analyysistä, ja johtaa lopulta laajempien ideologisten rakenteiden tunnistamiseen. Jotta tutkimukseni aineisto, *Suomen Kuvalehti*, sekä sen välittämä kohde, Yhdysvallat, tulisivat ymmärretyksi ajallisessa asiayhteydessään, esittelen työn aluksi Yhdysvaltoja sekä sen ja Suomen suhteita. Lisäksi tarkastelen maamme lehdistön ja *Suomen Kuvalehden* suhdetta Yhdysvaltoihin.

Pohjustuksen jälkeen kuvaan aineistoani kvantitatiivisesta ja kvalitatiivisesta näkökulmasta. Aloitan laadullisen tutkimusotteeni teoriataustoituksella. Esittelen tulkintametodini, kriittisen diskurssianalyysin taustan sekä siihen liittyvät teoreettiset kehityslinjat ja tutkimukselliset perinteet. Osoitan myös, miten diskurssianalyysi poikkeaa muista tekstuaalisia aineistoja koskevista tulkinnallisista menetelmistä, ja kuvaan representaation ja lähiluvun käsitteitä osana käyttämäni kriittisen diskurssianalyysin menetelmää.

Laadullista analyysiesitystä seuraa määrällisen tutkimusotteen kuvaus. Tarkoituksena ei ole haastaa tulkinnallista tutkimusotetta, vaan tukea sitä yksinkertaisin kvantitatiivisin menetelmin. Määrällisen katsauksen kautta muodostan kokonaiskuvan *Suomen Kuvalehden* aineistosta ja sen osatekijöistä, kuten juttutyypeistä, kirjoittajista ja valitsemistani aihealueista. Näiden havainnollistaminen taulukoin välittää selkeän kuvan Amerikka-kirjoittelun määrästä ja temaattisesta monipuolisuudesta.

Tulkintaosio kattaa tutkimuksen jälkipuolen. Määrittelen aineistosta erottamani diskurssit ja analysoin niitä alalukukohtaisesti. Tulkitsen Amerikka-representaatioita ja niitä määrittäviä diskursiivisia käytäntöjä kriittisesti tekstintuottamisen tapojen ja vaikutteiden kautta, en pelkästään valmiina ja siten annettuina tekstuaalisina ilmentyminä.

Suomen Kuvalehden tekstien läheisen tarkastelun päätteeksi yhdistän niistä löytämäni diskurssit aineistolähtöisen induktiivisen analyysimallin avulla (ks. Tuomi & Sarajärvi 2009). Systemaattisen tulkintakehyksen avulla vastaan Yhteenveto-luvussa siihen, miten Amerikka-aiheisia diskursseja vuonna 2016 tuotettiin, millaisia tekstuaalisia konventioita niissä käytettiin ja mitä ideologisia rakenteita diskurssien takaa löytyi.

2. Yhdysvallat ja sen suhde Suomeen

Yhdysvaltain kulttuuri, maan poliittiset perinteet ja kehityssuunnat sekä sosiaalisen rakenteen mekanismit muodostavat heterogeenisen ja monisyisen kokonaisuuden, jonka ymmärtämiseksi on perustettu oppiaineita. Maan kattavalle esitykselle on näin mahdotonta tehdä oikeutta tämän tutkimuksen rajoissa. Olennaisempaa on keskittyä siihen, miten Yhdysvallat huomioidaan ajassaan ja ulkopuolelta, tässä tapauksessa Suomesta käsin. Siksi tyydyn tarkastelemaan Yhdysvaltoja niiden teemojen ja aiheiden valossa, joita *Suomen Kuvalehdessä* vuonna 2016 esiintyi, sekä pohjustamaan analyysiäni Yhdysvaltain poliittisen kulttuurin ja lähihistorian sekä Suomen ja Yhdysvaltojen suhteiden kautta.

2.1. Yhdysvallat – poliittis-historiallinen tausta

Yhdysvaltojen merkittävyys maailmalla on paljolti seurausta sen maantieteellisestä sijainnista, jonka sattumuksena (*accident of geography*) sen on onnistunut vuoroin aktivoitua ja eristäytyä globaalina toimijana (Snow & Haney 2018, 20). Maan suuri manneralue on mahdollistanut laajat kotimaan markkinat, joiden turvin se on 1800-luvulta asti vahvistanut kansantalouttaan. Kasvu on merkittävien luonnonvarojen ja niiden hyödyntämisen, maatalous- ja viihdeteollisuuden, turismin sekä teknologisen kehityksen ja sille ominaisen henkisen pääoman kertymisen seurausta (Brescia & Super 2009, 50–43). Vaurauden taustalla voi lisäksi nähdä maan alkuaikojen orjatalousjärjestelmän ja alkuperäiskansojen riistämisen (Bellah 1992, 37) sekä voimakkaan kansainvälisen vuorovaikutuksen, josta kielivät Euroopasta, Aasiasta ja Etelä-Amerikasta 1800- ja 1900-luvuilla tulleet muuttoaalto (Brescia & Super 2009, 131–136, 141).

Yhdysvaltojen vaikutusvalta on tuottanut sille myös huomattavan kulttuuris-hegemonisen aseman.¹ Maan lähihistoriallinen merkittävyys on korostanut sen

¹ Tämä tulee ilmi jo siinä, miten usein käsitteet *Yhdysvallat* ja *Amerikka* näyttäytyvät synonyymeina toisilleen, vaikka Yhdysvallat on vain osa Pohjois-Amerikkaa, johon myös Kanada ja Meksiko kuuluvat. Vaikka Yhdysvaltojen viralliset nimet ovat *Yhdysvallat* ja *Amerikan Yhdysvallat*, tarkoitetaan puhekielessä Amerikalla usein myös Pohjois-Amerikkaa. (Kotimaisten kielten keskus.) Tässä tutkimuksessa Amerikalla viitataan ainoastaan Yhdysvaltoihin.

konkreettista näkyvyyttä länsimaisten kansakuntien joukossa, ja viimeistään toisen maailmansodan jälkeen amerikkalaisten omaksumat demokraattiset ihanteet sekä vapaan markkinatalouden opit jättivät ideologiset ja taloudelliset kilpailijat (kommunismien ja fasismin) varjoonsa (Fukuyama 1992, 39). Tämä kehityssuunta on vasta hiljattain kyseenalaistettu, muun muassa Yhdysvaltojen talouspoliittisten doktriinien muuttuessa ja globaalin voimatasapainon kallistuessa osittain kohti Idän suurvaltoja, kuten Kiinaa tai Venäjää (ks. esim. Patrick 2018, 92–93, 176–177; Mead 2014, 69–79).

Maan sisäiset valtamuodot heijastavat demokraattisia ihanteita. Yhdysvalloissa on maan perustuslaista (1787) lähtien ollut käytössä federalistinen valtiojärjestelmä, jossa valta jakautuu *vertikaalisesti* liittovaltion ja osavaltioiden välillä. Lisäksi valta on hajautettu sekä liittovaltio- että osavaltiotasolla *horisontaalisesti*. (Brescia & Super 2009, 63.) Tämä vallan kolmijako korostaa lainsäädäntö-, toimeenpano- ja tuomiovallan itsenäisiä rooleja, estäen päätöksentekoa keskittymästä vain yhden henkilön tai pienen eliittiryhmän käsiin (Helo 2014, 52). Valtapiirejä edustavat presidentti hallintoineen, kaksikamarinen kongressi (edustajanhuone ja senaatti) sekä korkein oikeus. Osavaltiotasolla pätee sama jaottelu, mutta hallitus, perustuslaki ja lait säädetään osavaltiokohtaisesti ja toimeenpanovaltaa edustaa kuvernööri. Osavaltiot jakaantuvat yhä piirikuntiin, joiden sisällä kaupungit muodostavat omat hallintoelimensä. Liittovaltion ja osavaltioiden välisten ristiriitojen ratkaisemisessa on 1900-luvun kuluessa molemmilta hallinnollisilta tahoilta odotettu yhteistyötä. Riitakysymyksissä valta on viime kädessä kallistunut liittovaltion puolelle. (Barbour & Wright 2017, 64–65, 79.)

Juuri vallan ja vapauden kiistat ovat tuttuja amerikkalaisille. Perustamiskautensa (1776–1791) alussa Yhdysvallat pyrki irtautumaan eurooppalaisesta feodalismien perinteestä ja varhaismodernista valtarakenteesta (*ancien régime*) (Helo 2014, 38). Sääty-yhteiskunnan sosiaalista periytyvyyttä tärkeämmäksi koettiin lockelainen luonnollinen yhteiskuntajärjestys, jossa korostuivat liberaalit periaatteet, kuten yksilönvapaus² sekä kansalaisten tasa-arvo (Hartz 1955, 20–21). Näiden on niin ikään nähty korostavan

² Amerikkalaisella individualismilla on myös mytologinen pohjansa, jonka tunnetuimpia ilmentymiä on *amerikkalainen unelma*, vapaan yrittämisen harha. Sen on nähty määrittävän Yhdysvaltojen kehitystä aina Jamestownin ja Plymouthin varhaisia siirtokuntia 1600-luvun alussa asuttaneiden puritaanien utopioista (McAdams 2005, 101) nykypäivän eri populaarikulttuurin malleihin asti (Edensor 2001, 17–18).

kansalaisten epäluottamusta eliittiä, intellektuelleja ja auktoriteetteja kohtaan (Hofstadter 1963, 19, 181).³

Erityisesti keskusvallan legitimitietin kyseenalaistaminen on amerikkalaisen poliittisen kulttuurin standarditopoksia. Epäluottamus liittovaltiota kohtaan näkyi jo perustuslaillisessa konventissa (1787), jossa uuden tasavallan perustajaisät (*founding fathers*) neuvottelivat keskusvallan ja osavaltioiden välisestä vapauden asteesta ja sitä säätelevästä vallan tasapainosta. Siinä missä *federalistit* suosivat vahvaa liittovaltiota, korostivat *anti-federalistit* osavaltioiden itsemääräämisoikeutta ja vallankäytön paikallisuutta (Barbour & Wright 2017, 55–57). Vaikka osapuolet lopulta päätyivät konsensukseen (*great compromise*), mikä johti Yhdysvaltain hallinnollis-poliittisen perustan ja demokraattisten ihanteiden kirjaamiseen perustuslakiin sekä sitä täydentäviin kymmeneen ensimmäiseen lisäykseen (*Bill of Rights*) (Ibid., 60–69), ovat valtakysymykset myöhemminkin koskettaneet näkyvästi yksilönvapauksia.⁴

Maan politiikan pääorganisaatioparin muodostavat nykyään kaksi puoluetta, *demokraatit* ja *republikaanit*. Näiden valtakauden alku ajoittuu Yhdysvaltain sisällissodan (1861–1865) aikoihin, vaikka sodan jälkeinen jälleenrakennuskausi (*reconstruction era*) kansanliikkeineen nostikin esille vaihtoehtoisia puolueita (mm. Amerikan sosialistinen puolue ja progressiivinen puolue). Pääpuolueiden suhdetta on pitkään leimannut aatteellinen vastakkaisuus. 1900-luvulle tultaessa demokraatit olivat jatkaneet Yhdysvaltojen perustajaisä Thomas Jeffersonin perintöä, joka perustui osavaltiokohtaisen suvereniteetin vaatimukselle sekä keskusvallan ja varakkaiden suuryritysten valvonnalle. Sen sijaan republikaanien poliittisen eetoksen pohjana oli kahden muun perustajaisän, Alexander Hamiltonin ja James Madisonin ihanteet liittovaltion vallasta sekä vapaan kaupan ihanteista. (Helo 2014, 54.)

³ Jo vuonna 1835 Alexis de Tocqueville kirjoitti, kuinka ”[amerikkalaiset] näkevät toisensa läheltä eivätkä havaitse kenessäkään suuruuden tai kiistattoman ylemmyyden merkkejä. He palaavat aina omaan järkeensä pitäen sitä totuuden näkyvimpänä ja lähimpänä lähteenä [--]”. (Tocqueville 2006, 420.)

⁴ Perustuslain lisäyksillä on sittemmin turvattu kansalaisten äänioikeus, sitä etnisyyteen (15. lisäys) tai sukupuoleen (20. lisäys) rajoittamatta (Barbour & Wright 2017, A-18–A-19). Yksilönvapauksilla on myös perusteltu kansalaisten yksityisyyteen ja seksuaaliseen suuntautumiseen liittyvää oikeusturvaa (Ibid., 128–132).

Puolueiden ideologiat alkoivat vaihtua päittäin, kun demokraattien onnistui vetoamaan maan työläisluokkaan suuren laman vuosina 1930-luvulla. Demokraattipresidentti Franklin Delano Roosevelt nosti maan taloudellisesta ahdingosta New Deal -sosiaalihojelmallaan, lähentäen samalla valtion ja kansan suhteita (Kyvig 2004, 255–256). Siinä missä republikaanit jäivät ajamaan keski- ja yläluokan intressejä, demokraatit ovat olleet myötämielisempiä korkean verotuksen, sosiaalihuollon ja koulutuksen suhteen kuin republikaanit. (Brescia & Super 2009, 76–77.) Arvokysymysten osalta demokraattinen puolue on sittemmin nähty liberaalina ja republikaaninen puolue konservatiivisena.

Yhdysvaltain sisäpoliittisissa kysymyksissä on 1960-luvulta asti aika ajoin ajautettu aatteellisiin kärjistyksiin, joiden myötä on alettu puhua *kulttuurisodasta* liberaalien ja konservatiivien välillä. Kun vielä toisen maailmansodan jälkeinen kasvun ja vakiinnuttamisen kausi toi vaurautta kaikille elämän osa-alueille teknologiasta talouteen, loi se Seymour Martin Lipsetin sanoin myös ”maltillisuuden henkeä” politiikkaan (Lipset 1960, 306). Vaikka puolueiden välillä oli erimielisyyksiä, ne koskivat politiikan tekemisen *keinoja* pikemminkin kuin sen *päämääriä*. Silloin amerikkalaista politiikkaa leimasi aatteellisuuden sijaan käytännöllisyys (Campbell 2018, 44). Tilanne muuttui kuusikymmentäluvulla, jolloin yhteiskunnallinen ja sosiaalinen kuohunta monine vastakulttuurin muotoineen, feministisine liikehdintöineen sekä opiskelija- ja rotumellakoineen syvensi kuilua sukupolvien ja ideologisten ryhmien välillä. Yhteiskunnallista myllerrystä vauhdittivat seuraavalla vuosikymmenellä Watergate-skandaali, presidentti Nixonin virkasyyte ja poliittisten kamppailujen tulo televisioon (Ibid., 46.)

Varsinainen kulttuurisodan käsite tuli osaksi maan poliittista keskustelua kuitenkin vasta yhdeksänkymmentäluvun alussa, kun James Davison Hunter esitti liberaalien ja konservatiivien välisiä jakolinjoja löytyvän poliittisten kysymysten lisäksi syvemmillä, maan kansallisuonnetta määrittävällä tasolla (Hunter 1991). Hunter näki klassisen oikeisto–vasemmisto-jaon takana koko kansakuntaa muuttavan kriisin. Sen pintailmentymiä olivat abortti- ja seksuaalivähemmistökiistat, jotka heijastivat laajempia institutionaalisia kysymyksiä yksilön vapauksista ja perhenormien muutoksista aina median välittämiin sosiokulttuuriin eroihin ja kansalaisten oikeuksiin (Ibid., 49–51).

Vaikka kulttuurisotaa on myöhemmin pidetty liioiteltuna tai suorastaan myyttinä,⁵ sitä on käytetty selittämään Yhdysvaltain jakautunutta ilmapiiriä, myös vaalivuonna 2016.

Kulttuurisota näkyy juuri poliittisessa diskurssissa, vaikka se siinä maltillisemmin nykyään käsitteellistetäänkin. Yhdysvaltain poliittista ilmapiiriä on 2000-luvun edetessä leimannut sekasortoisuus, jossa demokraatti- ja republikaanipuolueiden väliset suhteet ovat polarisoituneet (*hyperpartisanship*). Siinä puolueiden aatteelliset näkemykset ovat ajautuneet niin erilleen, ettei poliittiselle yhteistyölle (*bipartisanship*) ole löytynyt sijaa. (Barbour & Wright 2017, 182.) Puoluepoliittisen polarisoitumisen syyksi on esitetty erityisesti republikaanien haluttomuutta hyväksyä poliittisia kompromisseja vastapuolueen kanssa (Mann & Ornstein 2012). Vuoden 2016 presidentinvaaleissa vastakkainasettelu ilmeni selvästi paitsi puolue-ehdokkaiden myös heidän kannattajiensa kulttuurieroissa. Näillä näkymin kaksipuoluejärjestelmä ei olekaan tarjoamassa ulospääsyä Yhdysvaltojen sisäpoliittisen kahtiajakautuneisuuden tulehduttamasta ilmapiiristä. (Campbell 2018, 254–255.)

2.2. Yhdysvallat eurooppalaisten silmin

Yhdysvaltain ulkopoliittinen roolikin on ollut kiistanalainen, paitsi amerikkalaisille myös muulle maailmalle. Maa on pyrkinyt jo 1800-luvun lopulta johdonmukaisesti kohottamaan vaikutusvaltaansa maailmalla. Tätä on selitetty itseoikeutetulla kutsumuskohtalolla (*manifest destiny*) (Kaufman 2017, 36) sekä demokraattisten ihanteiden viennillä, mikä on puolestaan kiinnittynyt tiiviisti yhteen liberaalin markkinaopin kanssa (Patrick 2018, 47–50). Näiden prosessien osana Yhdysvallat on ollut mukana kehittämässä YK:n, Naton ja Maailmanpankin kaltaisia ylikansallisia organisaatioita, mutta ajautunut myös osaksi lukuisia kansainvälisiä selkkauksia aina Vietnamin sodasta moniin Lähi-idän kriiseihin. Kaltaisten konfliktien vaikuttimet ovat olleet niin ideologisia (kapitalismi vs. sosialismi) kuin taloudellisiakin (Lähi-idän energiavarat), ja niiden on yhdessä nähty heijastavan Yhdysvaltain yleismaailmallista

⁵ Barack Obaman virkakauden alussa kulttuurisodan esitettiin johtuvan muun muassa väärin tulkituista vaalitulostilastoista, aktivistien ideologiaharhoista sekä median halusta korostaa uutisarvoa totuusarvon kustannuksella. Tämän seurauksena esitettiin, että oli syntynyt ainoastaan vaikutelma kulttuurisodasta, jota ei tosiasiallisesti ollut olemassakaan. (Fiorina et al. 2010, 8.)

valta-aseman tavoittelua, joka on jatkunut 1950-luvulta 2000-luvulle asti (Chomsky 2016, 44–45).

Kansainvälisesti Yhdysvallat on ollut paitsi näkyvä poliittinen toimija myös merkittävä kulttuurivaikuttaja. Euroopassa amerikkalaisen kulttuurin vaikutus on luonut edellytyksiä taloudelliselle kehitykselle, mutta se on antanut myös aihetta läntisten vaikutteiden kyseenalaistamiselle, *amerikanisaation* kritiikille (Pells 1997, 195–198, 201–203). Tämän vaikutussuhteen pohjalla on 1800-luvun lopulta alkanut taloudellis-teknologinen kehitys, jonka myötä eurooppalaiset kansantaloudet hyötyivät Yhdysvaltojen teollisuudesta sekä siellä kehittyneestä koneellistumisesta ja massatuotannon kasvusta (Ibid., 9).

Ensimmäisen maailmansodan jälkeen amerikkalaiset veivät Eurooppaan tuonnin, turismin ja investointien välityksellä asenteellista mallia modernisaatiosta ja läntisestä tulevaisuudesta. Yhdysvallat yhdistettiin tehokkuuteen, pragmaattisuuteen ja dynaamisuuteen sekä kehittyneeseen teknologiaan ja kulutukseen. Näiden arvojen ja ominaisuuksien välittymisessä auttoivat radio ja fonografi, jotka kasvattivat kommunikaatiota yli kansallisten rajojen mutta lavensivat myös amerikkalaisten markkinavoiman uusille teollisuuden aloille, kuten elokuvan mobilisoimaan massaviihteeseen. (Ibid., 11–15.)

Toisen maailmansodan kynnyksellä kuva Amerikasta alkoi muuttua, kun amerikkalaisen massakulttuurin vaikutukset koettiin eurooppalaisen älymystön piirissä haitallisina. Frankfurtin koulukunnan teoreetikot Max Horkheimer, Theodor W. Adorno ja Herbert Marcuse tarkastelivat kulttuuriteollisuutta kapitalistisen talouden ja länsimaisen yhteiskunnan luokkarakenteiden ideologisina ilmentyminä (Pietilä 2007, 220). Massakulttuurin logiikkaa ohjasivat näin paitsi taloutta mittaavien tuotteiden standardisoituminen, myös kulttuurin kaavamaistuminen (Horkheimer & Adorno 1972, 128–129). Seurauksena Euroopan ja Yhdysvaltojen ominaispiirteitä alettiin tarkastella vastinpareina, joissa vastakkain asettuivat perinteikkyyt ja modernius sekä henkiset arvot ja maallisuus (Pells 2007, 19). 1960-luvulla erityisesti uusvasemmisto vastusti Yhdysvalloista lähtenyttä kulttuuri-imperialismia, jonka nähtiin hyväksikäyttävän Amerikan ulkopuolisia kansantalouksia sekä johdattelevan niiden asukkaiden arvoja ja mieltymyksiä. Elokuvat, radio ja televisio nähtiin poliittisen ja sosiaalisen kontrollin välineinä (Ibid., 264–265). Herbert Marcusen (1969, 33) mukaan niiden avulla kuluttava

yksilö saatettiin sitoa osaksi yhteiskuntaa yhä uusiin materiaaliin ja teknologisiin tarpeisiin vastaamalla.

Toisaalta, vastavuoroisesti monet eurooppalaiset kulttuurilahjakkuudet ja tiedemiehet pakenivat Euroopan ideologista suvaitsemattomuutta (natsismia ja kommunismia) Yhdysvaltoihin juuri 1900-luvun puolivälissä. Toisen maailmansodan jälkeen amerikkalaiset ovatkin menestyneet tieteen ja kulttuurin kentällä osaksi maahanmuuton seurauksena. (Ekholm 2004, 85–87.) Nykyiset korkea–matala-dikotomiat Yhdysvaltain ja Euroopan valtioiden välillä eivät ilmenekään niinkään *arvoissa* kuin *arvostuksissa*, mikä näkyy siinä, että amerikkalaiset ovat onnistuneet kulttuurin osa-alueiden tuotteistamisessa eurooppalaisia paremmin. Vaikka eurooppalaiset vielä identifioituisivat herkemmin osaksi korkeakulttuuria, on amerikkalainen viihde silti edelleen suosittua ympäri Euroopan. (Ibid., 89–90.)

2.3. Suomen ja Yhdysvaltojen suhteet

Tässä kehityksessä Suomikaan ei ole jäänyt Yhdysvaltain vaikutuspiirin ulkopuolelle. Kansallissuhteidemme juuret ulottuvat kauas, sillä ensimmäiset suomalaiset asettuivat nykyisen Delaware-joen rannoille osana Ruotsin siirtokuntaa jo 1600-luvulla. Nämä maahanmuuttajat jättivät osaltaan jälkensä myös Yhdysvaltain poliittiseen historiaan, sillä yhden Yhdysvaltojen perustajaisän, John Mortonin (1725–1777) isoisän tiedetään olleen suomalainen. (Kero 1990a, 8–10.) Laajempi siirtolaisuus Suomesta Amerikkaan alkoi kuitenkin vasta 1800-luvun lopulla, minkä seurauksena suomalaisia siirtolaisyhteisöjä alkoi syntyä erityisesti Michiganiin, Minnesotaon ja Ohioon (Kero 1990b, 71–72). Siellä vaikuttaneet amerikansuomalaiset mukautuivat osaksi amerikkalaista kulttuuria rakentaen siltoja Suomen ja paikallisten yhteisöjen välille urheilun, teatterin ja musiikin kautta. (Virtanen 2014, 193).

Myöhemmin yhteydenpito on ollut aktiivista myös valtiotasolla. Heti Suomen itsenäistyessä Suomi pyrki saamaan Yhdysvaltain diplomaattisen tunnustuksen, mikä myönnettiin vuonna 1919. Suhteet katkesivat toisen maailmansodan lopulla maiden ajautuessa vastakkaisiin liittopiireihin, mutta vuonna 1945 diplomaattisuhteet palautettiin. Sittemmin maiden välit ovat olleet läheiset, mistä kielivät tiiviit kauppa- ja diplomatiasuhteet sekä vahvat kulttuuriset ja historialliset siteet. (Ministry for Foreign

Affairs of Finland 2008.)

Ulkopolitiikassaan Suomi on pyrkinyt edistämään transatlanttisia suhteitaan Yhdysvaltoihin. Kahdenvälisen suhteiden lisäksi Suomi on ollut kehittämässä myös EU:n ja Yhdysvaltojen suhteita, jolloin diplomatian painopiste on näyttäytynyt monenkeskisenä (*multilateraalisena*) (Ibid.). Tämä on nähty välttämättömänä toimintamallina erityisesti Suomen kaltaisille EU:n jäsenvaltioille, jotka ovat havainneet, etteivät ne pärjää globaalissa yhteisössä enää yksin. Sen sijaan Yhdysvaltain asemaa on maan taloudellis-tekologisen suorituskyvyn sekä monipuolisen toimintakyvyn vuoksi luonnehdittu yksinapaiseksi (*unilateraaliseksi*), sillä sillä ei ole kylmän sodan loputtua ollut varteenotettavaa globaalia haastajaa. (Ekholm 2004, 52–54.) Vaikka presidentti Barack Obaman kaudella Yhdysvallat aktivoitui kansainvälisenä toimijana, on tämä ulkopoliittinen toimintamalli Donald Trumpin presidenttikauden edetessä kyseenalaistettu. Monenkeskisen kansainvälisen päätöksenteon sekä vapaan markkinatalouden ihanteiden tilalle ovat Yhdysvalloissa tulleet kansalliset turvapolitiittiset intressit sekä kotimaan talouden turvaama *protektionismi* (Iloniemi et al. 2017, 136). Trumpin presidentinvalinnan myötä Yhdysvaltain ja läntisen Euroopan transatlanttisen kumppanuuden tulevaisuus näyttääkin epävarmalta (Himanen 2017, 29).

Poliittisesti epävakainakin aikoina talous on ollut Suomen Amerikka-suhteiden tärkeimpiä ylläpitäjiä. Kun suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan taloudellinen rakentaminen niveltui sotien jälkeen osaksi kansainvälisen kilpailukyvyn kehittämistä, tuonnin vapautuksen ja kansainvälisen kaupan kasvun seurauksena maamme kulttuuri alkoi samalla amerikkalaistua. Elintason nousulle asetetut vaatimukset edellyttivät korkeaa kulutusta ja sen mukaista kovan työnteon eetosta, jotka usein liitetään amerikkalaiseen kulttuuriin. (Kalela 2005, 212–214.)

Yhdysvallat on edelleen Suomen tärkeimpiä kauppakumppaneita, ja sinne kohdistuva vienti on suurinta Saksan, Ruotsin ja Venäjän jälkeen (Kotilainen 2009, 75–76). Vuonna 2012 Yhdysvaltojen osuus Suomen kokonaisviennistä oli 6,4 prosenttia, joka realisoitui muun muassa koneina, kuljetusvälineinä ja kemianteollisuuden tuotteina. Tuonnin tuotteita puolestaan olivat raakaöljy, ajoneuvot ja kulutustavarat. (Ministry for Foreign Affairs of Finland 2008.)

Suomen ja Yhdysvaltojen nykyisistä suhteista kertovat myös maiden väliset

ystävyyssseurat ja kauppakamarit. Suomi-Amerikka yhdistysten liitto (SAM) järjestää maiden välistä kulttuurivaihtoa ja edistää opiskelu- ja työharjoittelumahdollisuuksia (Suomi-Amerikka yhdistysten liitto 2018). Kauppakamarit puolestaan edistävät Yhdysvaltain ja Suomen elinkeinoelämän etuja kehittämällä maiden yhteistä liiketoimintaympäristöä. (Keskuskauppakamari 2017.)

2.4. Yhdysvallat vuonna 2016

Vuoden 2016 Amerikkaa tarkasteltaessa keskiöön nousevat presidentinvaalit. Kaksi kautta istuneen, väistyvän presidentti Barack Obaman seuraajan odotettiin tulevan joko demokraatti- tai republikaanipuolueesta. Amerikkalaisen poliittisen kulttuurin mukaisesti pääpuolueiden monet ehdokkaat olivat pohjustaneet kampanjaansa jo ennen vaalivuoden alkua varainkeruulla sekä puoluetukea ja medianäkyvyyttä etsien (Barbour & Wright 2017, 396). Valmistelut johtuvat siitä yksinkertaisesta syystä, että Yhdysvaltain presidentinvaalit ovat maan huomattavin poliittinen tapahtuma, jolloin lähes kaikki kansallispoliittiset kysymykset nousevat huomion kohteiksi. Tästä syystä presidentinvaalit herättävät äänestäjien huomion paitsi asiakysymyksillään myös dramaattisuudellaan ja speaktaakkelimaisuudellaan. (Campbell 2008, 3–4.)

Ehdokkaiden valinta alkoi alkuvuodesta esivaaleilla, jotka kestivät helmikuusta kesäkuuhun. Nämä koostuivat puoluekokouksista (*party caucus*) ja varsinaisista esivaaleista (*presidential primary*), joiden perusteella puolueet valitsivat valitsijamiesenemmistöllä⁶ ehdokkaansa (Barbour & Wright 2017, 396). 1. maaliskuuta järjestetty supertiistai (*Super Tuesday*) asetti suunnan esivaaleille, sillä siinä suuri osa maan osavaltioista aktivoitui äänestämään. Entinen ulkoministeri ja New Yorkin senaattori Hillary Clinton menestyi demokraattiehdokkaana ja kiinteistömiljonääri ja mediahahmo Donald Trump puolestaan republikaanien ehdokkaana. Myöhemmin Clinton myös päihitti puoluevastustajansa, Vermontin senaattori Bernie Sandersin, kun taas republikaanien lupaavat ehdokkaat Ted Cruz ja Marco Rubio saivat väistyä Donald Trumpin tieltä. Vuoden 2016 presidentinvaalit olivat poikkeukselliset, sillä ensi kertaa

⁶ Yhdysvaltain vaalimenettely on epäsuora, jossa ehdokkaiden valintaan eivät vaikuta suoraan kongressi tai kansa vaan valitsijamieskokous (*electoral college*). Sen osavaltiokohtainen edustus määräytyy osavaltioiden kongressiedustajien ja senaattorien yhteismäärän mukaan. (Barbour & Wright 2017, 62, 399.)

Yhdysvaltojen historiassa maan johdosta oli kamppailemassa nainen ja politiikan ulkopuolelta tuleva henkilö.

Vaaliprosessi sai vauhtia syksyllä, jolloin ehdokkaiden kampanjahuomio kääntyi niihin äänestäjiin, jotka eivät vielä olleet päättäneet kantaansa.⁷ Samaan aikaan myös media aktivoitui vaaliuutisoinnissaan, mistä *Suomen Kuvalehtikään* ei ollut poikkeus (ks. luku 5.1., Kaavio 1. Lyhyet uutiset). Tavallisesti tässä vaiheessa vaalikampanjan luonne muuttuu niin, että ehdokkaat pyrkivät neutralisoimaan ideologista viestiään mahdollisimman suuren äänimäärän maksimoimiseksi. (Barbour & Wright 2017, 62, 399.) Ehdokkaiden odotetaan näin kampanjoidessaan tavoittavan mahdollisimman laajoja kansanosia.

Vuoden 2016 vaalit kuitenkin poikkesivat totutusta. Donald Trumpin vaaliretoriikka perustui oikeistolaiselle populismille, joka vetosi erityisesti työväenluokkisiin republikaaneihin. Nämä kansanosat kokivat tulleensa maan poliittisen eliitin pettämäksi, ja olivat siksi valmiita äänestämään Trumpia. Ehdokkaan suosiota lisäsi tämän globalisaation vastainen retoriikka, jonka mukaan vapaakauppasopimukset (NAFTA, TTP) pitäisi purkaa, sosiaalihuoltoa tulisi supistaa ja rajaturvallisuutta lisätä (Kantola 2017, 390). Tällaiset vaalilupaukset korostivat Yhdysvaltain suvereeniutta ja omaehtoisuutta globaalissa yhteisössä. Ne tiivistyivät kampanjalauseessa ”Make America Great Again”, jolla Trump onnistui vetoamaan myös niihin työväenluokkisiin äänestäjiin, jotka olivat tavallisesti äänestäneet demokraatteja. Trumpin suosiosta huolimatta hän tuli myös tunnetuksi naisvihamielisistä kommenteistaan ja esiintyi kiistanalaisena hahmona loukatessaan toistuvasti meksikolaisia maahanmuuttajia ja muslimeja. (Jacobson 2016, 234–235.)

Yhdysvaltain presidentinvaaleissa ei kuitenkaan pelkästään mitata poliitikkojen suosiota tai järjestelmän toimivuutta vaan tuotetaan myös poliittista speaktaakkelia, vallan legitimaation ritualisoitua draamaa, joka Euroopasta katsottuna saattaa näyttää enemmän sirkukselta kuin vaalikamppailulta (Ahonen 2003, 195). Tässä yhteydessä Trumpin poliittisesti epäkorrektina ja holtittomana koettu kampanjointi näyttäytyi eräänlaisena

⁷ Äänestäjäkunnan havaintoja ja mieltymyksiä seurataan vaalien aikana mielipidemittauksilla (*tracking polls*), joista saatua tietoa sovelletaan vaalikampanjoinnissa (Barbour & Wright 2017, 332–333).

karnevalistisena vastalauseena politiikan ”tylsyydelle”. Televisiossa ehdokkaiden taipumus ”näytellä” yhä korostuu (Miller 2001), ja Trumpin käytöksen nähtiinkin kätkevän taakseen laskelmoidun mediastrategian, joka ei ainoastaan kääntänyt negatiivista julkisuutta positiiviseksi, vaan myös kutsui median edesauttamaan Trumpin suosion kehittymistä. (Ahonen 2016, 59–60.) Tämän logiikan mukaisesti Trump onnistui taidokkaasti ylläpitämään rooliaan amerikkalaisen politiikan näyttämöllä (ks. Ahonen 2003, 213; vrt. Miller 2001).

Clinton oli monella tapaa Barack Obaman politiikan jatkaja. Hän ajoi väistyvän hallinnon poliittisia hankkeita, kuten julkista terveydenhuoltoa, markkina- ja ilmastovastuullisuutta sekä kansainvälistä diplomatiia. Näin hän profiloitui erityisesti keskiluokkaisten, korkeasti koulutettujen ja eri vähemmistöjen edustajana. Vaalien lopulla Clintonin johtoa varjostivat liittovaltion poliisin FBI:n tutkimukset, jotka käsittelivät hänen henkilökohtaisesta sähköpostista ulkoministerivuosinaan lähetettyjä luottamuksellisia tietoja. (Jacobson 2016, 234–235.) Sekä Trump että Clinton joutuivat äänestäjäryhmiensä kannatuksesta huolimatta kohtaamaan kansan yleisen epäluottamuksen poliitikkoja kohtaan, mikä Yhdysvalloissa on tavallisestikin ollut suurta (Tuman 2008, 3). Vuonna 2016 amerikkalaisten katsottiinkin joutuvan valitsemaan mieluisan ehdokkaan sijasta ”vähemmän pahan” (Pew Research Center. *Us Politics & Policy* 2016).

Vaalien näkyvimpiä tapahtumia olivat kolme syyskuun ja lokakuun aikana järjestettyä vaaliväittelyä, jotka korostivat ehdokkaiden välisiä eroja entisestään. Asiakysymysten ohella ehdokkaat keskittyivät toistensa kritisoimiseen, minkä seurauksena esiin nousi monia Yhdysvaltojen taloudellisesta, sosiaalisesta ja poliittisesta tilasta kertovia ilmiöitä. Näitä olivat muun muassa tiedonvälityksen luotettavuus, maahanmuutto ja sen mukainen turvallisuuspolitiikka sekä Yhdysvaltain politiikan murros. (Pennanen 2017, 79.) Vaaliväittelyissä myös korostui ehdokkaiden jo vaalikampanjoissaan esittämät maailmankuvaerot. Siinä missä Trump esitti Yhdysvaltojen olevan ”kansallisessa kriisissä”, suhtautui Clinton luottavaisemmin kotimaahansa sekä sen arvoihin, kuten vapauteen ja tasa-arvoon (Sedivy 2016).

Vaalit herättivät huomiota ulkopoliittisistakin syistä. Lokakuussa Venäjän epäiltiin puuttuneen vaaleihin tietoturvahyökkäyksin, joiden tarkoituksena oli vaikuttaa vaaliprosessiin kansan yleistä mielipidettä ohjailemalla (Official Website of the

Department of Homeland Security 2016).⁸ Tietoturvahyökkäys niveltä osaksi laajempaa Yhdysvalloissa ilmenevää tiedon tuottamisen ja ymmärtämisen ongelmaa, jota Benita Heiskanen on nimittänyt ”epistemologiseksi kriisiksi” (ks. Piippo 2018). Puhe ”valeurutisista” ja ”totuuden jälkeisestä ajasta” näkyi vaalien aikana erityisesti Trumpin ja median kiistoissa uutisoinnin objektiivisuudesta. Ilmiöllä oli konkreettisiakin seurauksia, sillä valeurutisten on sittemmin tutkittu vaikuttaneen merkittävästi vuoden 2016 vaalien aikaiseen äänestyskäyttäytymiseen, johdatellen erityisesti Barack Obamaa vuonna 2012 äänestäneitä (Gunther et al. 2018).

Vaalivuoden totuuden problematiikkaa vahvistivat lisäksi Trumpin kannattajakunnan epäluottamus asiantuntemusta kohtaan sekä suoranainen älyllisyyden vastustaminen. Trump käytti kannattajankuntansa epäuskoa ja kriittistä mielialaa hyväkseen arvostellakseen vallanpitäjiä ja yhteiskunnan eliittiä, joihin älymystön ominaisuudet Yhdysvalloissa tavallisesti liitetään (ks. Hofstadter 1963). Yhdeksi Clintonin vaalitappion syyksi esitettiin sitä, että hänet miellettiin maan sydänmailla osaksi Washingtonin vihattua eliittiä (Kantola 2017, 392). Eliitin kyseenalaistamisessa ja kannattajiensa lietsomisessa Trump päätyi monien valheellisten tietojen viljelyyn. Vakiintuneiden faktojen epäilyä ilmensivät esimerkiksi Barack Obaman kansalaisuuden kiistäminen, rokotusten vastaisten aktivistien tukeminen sekä korkeimman oikeuden tuomari Antonin Scalian luonnollisen kuoleman epäileminen murhaksi. (Nichols 2017, 211.)

Yhdysvaltain poliittinen kulttuuri tai vuoden 2016 vaalitapahtumat eivät sinällään ole tämän tutkimuksen tarkastelun kohteena, vaan niiden huomiointi osana *Suomen Kuvalehden* aihepiirejä sekä näistä esiin nousseita diskursseja. Muun muassa totuuden problematiikkaa, vastakkainasettelua ja muita edellä mainittuja aiheita koskevia puhetapoja käsittelen analyysissäni. Niiden tarkastelussa kuitenkin korostuu näkökulman ulkopuolisuus. Tässä kansallisessa kontekstissa kuva Amerikasta avautuu suomalaisen median kautta.

⁸ Kesäkuussa 2017 Yhdysvaltain oikeusministeriö nimitti liittovaltion keskusrikospoliisin entisen johtaja Robert Muellerin tutkimaan tietoturvamurtoa. Tapausta on verrattu 1970-luvun alun presidentti Nixonin eroon ja perustuslailliseen kriisiin johtaneeseen Watergate-jupakkaan. Tutkinta on myös johtanut lukuisiin syytöksiin ja se on edelleen (maaliskuussa 2019) meneillään (Breslow 2018).

3. Yhdysvallat Suomen lehdistössä

Suomen ja Yhdysvaltain poliittiset, taloudelliset ja diplomaattiset suhteet ovat ajan saatossa näkyneet myös maamme lehdistössä. Nämä ovat heijastuneet *Suomen Kuvalehdessäkin* ja sen Amerikka-aiheisessa kirjoittelussa. Jotta lehden vuoden 2016 aiheet avautuisivat laajemmassa journalistisessa kontekstissa, esittelen seuraavaksi lyhyesti suomalaisen lehdistön aikaisempaa kuvaa Yhdysvalloista. Tarkastelen lisäksi *Suomen Kuvalehden* vaiheita ja paikkaa suomalaisen journalismin kentällä sekä sitä, miten lehti on kuvannut Amerikkaa ja miten tätä kuvaa on tutkittu.

3.1. Päivälehtien Amerikka

Inka-Salovaara-Moring ja Kirsi Maunula (Salovaara & Moring 2011, 91) ovat tutkineet lähihistorian Yhdysvaltoja koskevia mediadiskursseja Suomen suurimmissa päivälehdissä (*Helsingin Sanomat*, *Aamulehti*, *Turun Sanomat*, *Kaleva*, *Keskisuomalainen*, *Savon Sanomat* ja *Etelä-Suomen Sanomat*). Niiden kommentaarien ja pääkirjoitusten analyysissä todettiin, että vuosien 1984–2009 välillä Yhdysvallat esitettiin ideologian, talouden ja kulttuurisen vuorovaikutuksen diskursiivisissa kehyksissä. (Salovaara & Moring 2011, 91.)

Maamme suurimpien lehtien suhdetta Yhdysvaltoihin sääteli vielä 1970- ja 1980-luvuilla kylmän sodan aikainen *suomettuminen* ja sen mukainen retorinen pragmatismi (Salminen 1999, 6–8). Asiantuntevia tekstejä julkaistiin lehtien toimituksen ja poliittisten puolueiden edustajien lisäksi ulkomaisilta asiantuntijoilta (Hémanus 1983). Kun lehdissä uutisoitiin Yhdysvalloista Suomen YYA-linjasta poikkeavin tai vaihtoehtoisin äänenpainoin, tilattiin silloin juttuja länsimaisilta kirjoittajilta. Heiltä kuitenkin pyydettiin myös kirjoituksia, jotka kuvasivat Yhdysvaltoja kriittisesti, paljastaen maan suurvaltapoliittisen aseman. (Salovaara-Moring & Maunula 2011, 96–97.)

Kun Neuvostoliitto hajosi, Suomessa alettiin tehdä pesäeroa itäiseen naapuriin ja lisätä läntistä integraatiota (Forsberg et al. 2001, 129). Euroopan alkaessa nousta 1990-luvulla Amerikkaa koskevan uutisoinnin painopiste siirtyi suurvaltapolitiikasta talouteen. Koska Yhdysvaltojen nähtiin säilyttäneen taloudellisen mahtinsa ja sotilaallisen hegemoniansa, myös EU:sta kirjoitettiin Yhdysvaltojen rinnalla seisovana kansainvälisenä toimijana. Tässä yhteydessä Yhdysvaltojen talouden kasvu nousi kuitenkin myös huolenaiheeksi,

sillä sen pelättiin horjuttavan maailmantaloutta. (Salovaara-Moring & Maunula 2011, 99–101.) Toisin kuin vielä 1980-luvun puolivälissä, ei modernin joukkotiedotuksen aikana suomettumisen kaltaiseen median itesesensuuriin kuitenkaan enää uskottu (Salminen 1999, 176).

2000-luvulle tultaessa suomalainen lehdistö omaksui yleiseurooppalaisen identiteetin, joka korosti kriittistä suhtautumista Yhdysvaltoihin sekä sen edustamiin arvoihin. Maan sisä- ja ulkopoliittikka nousivat tärkeiksi aiheiksi, joiden raportoinnissa ei enää turvauduttu ulkomaisiin asiantuntijoihin, kuten kaksikymmentä vuotta aikaisemmin. Yhdysvaltojen terrorismin vastaiseen sotaan suhtauduttiin kriittisesti, journalistista neutraaliutta kuitenkin ylläpitäen. (Salovaara-Moring & Maunula 2011, 101–102.)

Kun Barack Obama astui virkaan vuonna 2008, Yhdysvallat alkoi avata suhteitaan arabimaailman kanssa. Suomalainen lehdistö otti amerikkalaisen arvomuutoksen muiden Euroopan maiden tapaan tervetulleesti vastaan. Sitä pidettiin uuden ajan alkuna, joka lähentäisi eri kulttuureja ja uskontokuntia maailmalla. Maailmanpoliittisten suhteiden raportointi osana Yhdysvaltojen uutisointia jätti varjoonsa talouden ja sosiaalisten muutosten kysymykset, vaikka juuri alkanutta talouskriisiäkin lehdistössä käsiteltiin. (Ibid., 103.)

Suomen ja Yhdysvaltojen suhteet maamme päivälehdissä ovat olleet historiallisten sattumien sekä kansallisten ja kansainvälisten voimien muokkaamia. Kylmän sodan aikainen poliittinen ohjailtavuus, myöhempi läntinen lähentyminen ja 2000-luvulla kasvanut suoraselkäisyys kertovat Suomen Amerikka-suhteiden lisäksi suomalaisen journalismin kehityksestä (Ibid., 104). Historialliset tapahtumat ovat näin olennainen osa kullekin ajalle ominaisia kansallissuhteita. Niiden ulkopuolelle ei *Suomen Kuvalehteäkään* voi laskea. Lehden Yhdysvaltoja koskevan nykyisen mediakuvan ymmärtämiseksi onkin tarkasteltava sen historiaa ja erityisyyttä aikakauslehtenä sekä siitä tehtyä Amerikka-aiheista tutkimusta.

3.2. Suomen Kuvalehti ja Yhdysvallat

Suomen Kuvalehti on vuonna 1916 perustettu aikakauslehti, joka ilmestyy nykyään 52 kertaa vuodessa. Lehteä julkaisee aikakauslehtiin erikoistunut Otavamedia, joka on yksi maamme kolmesta suurimmista aikakauslehtialan kustantajista A-lehdet -kustantamon ja

Sanoma Media Finland -monimediakonsernin ohella (Kivikuru 2017, 129). Vuodesta 2010 lehti alkoi ilmestyä ensimmäisenä Suomessa myös digimuodossa, iPad-sovelluksena (Ruokanen 2013), ja vuonna 2013 lehden verkkoversio muuttui maksulliseksi (Hanhivaara 2013). Vuonna 2016 *Suomen Kuvalehdellä* oli lukijoita 388 000 (Pernaa 2016).

Suomen Kuvalehden perinteet ulottuvat jo aikaan ennen Suomen itsenäisyyttä. 1800-luvun Euroopassa kuviin keskittyvät lehdet alkoivat yleistyä perinteisten sanomalehtien rinnalla. Taustalla vaikutti kuvitetun populaarikirjallisuuden ja poliittisten pilapiirrosten suosion nousu (Uino 1991, 14). Tuona aikana levikkiään kasvattaneet kuvalehdet, näkyvimpänä englantilainen *The Illustrated London News* (1842), saivat nopeasti jäljittelijöitä muualla Euroopassa, kuten Ruotsissa (*Illustrerad Tidning*, 1855) ja Tanskassa (*Illustreret Tidende*, 1859–1924). Näiden lehtien kuvallisuuden lisääntyminen oli osin seurausta teknologisen kehityksen suomista alhaisista painokustannuksista, mutta yhtä lailla lehdet olivat riippuvaisia mainoksista, jotka kattoivat ratkaisevan osan niiden kuluista. Kirjoittajilta taas odotettiin kuvin varustettuja reportaaseja maailman sotatapahtumista, luonnonkatastrofeista ja suurista näyttelyistä. Ammatillisten ja käytännön vaatimusten edessä kuvalehdet näyttäytyivät kaupallisen aikakauslehdistön edelläkävijöinä. (Ibid., 14–15.)

Suomessa ulkomaiset kuvalehdet herättivät aluksi kiinnostusta vain maamme kielitaitoisen sivistyneistön keskuudessa. Vuonna 1863 ilmestyi ensimmäinen suomenkieliselle lukijakunnalle suunnattu kuvalehti *Maiden ja merien takaa* (Mustelin 1966, 137). Sen julkaisija, kirjailija ja kirjapainonomistaja Theodor Sederholm pyrki J. V. Snellmanin oppien mukaan suomenkielistämään maamme sivistyneistöä ja vastaavasti sivistämään kansaa helppotajuisilla kertomuksilla Suomen historiasta ja kuvauksilla muista maista ja kansoista (Ibid., 20–21). Sederholm palkkasi lehtensä toimittajaksi kirjallisuuden dosentti Julius Krohnin ja avustajikseen K. J. Gummeruksen sekä Aleksanteri Rahkosen. Lehti ei onnistunut lopulta tavoittamaan sen enempää sivistyneistöä kuin maaseudun lukijoitakaan, mutta Krohn jatkoi sen ohjelmallista linjaa hankkimalla vuonna 1873 uuden lehtihankkeensa taakse joukon nuoria fennomaaneja sekä luomalla suhteita ulkomaisiin kuvalehtiin. *Suomen Kuvalehti* -niminen julkaisu ilmestyi samana vuonna, ja sen palkollisiksi valikoitui kirjava joukko ajan kirjoittajia tiedemiehistä kirjailijoihin ja opettajiin. (Ibid., 21–22.)

Suurten kuvalehtien kansainvälistä vaatimustasoa seuraten Krohn keskitti merkittävän osan lehden varoista erityisesti kuvitukseen (40% lehden kokonaismenoista). Hiljalleen lehden levikki kääntyi laskuun, ja vaikka vuosien 1877–1878 Balkanin sodan uutiskuvat herättivät kiinnostusta lehteä kohtaan, ei se kuitenkaan onnistunut säilyttämään toivottua tilaajamäärää. (Ibid., 22.) Kilpailevat kuvalehdet nostivat samaan aikaan päätään ja lehti päätettiin ajaa alas. *Suomen Kuvalehden* toinen tuleminen nähtiin vasta vuonna 1894, jolloin se ilmestyi kahdesti kuukaudessa yhden vuoden ajan (Kurikka & Takkala 1983, 268). Kustantajanaan Weilin & Göös, tämä sivistyneistölle suunnattu perhelehti sai kirjoittajakseen omien alojensa asiantuntijoita Oskar Merikannosta Minna Canthiin (Uino 1991, 37).

Nykyinen *Suomen Kuvalehti* aloitti toimintansa marraskuussa 1916. Sota-ajan poikkeusolot olivat kasvattaneet kansalaisten uutisnälkää, mikä rohkaisi lehden kustantajaa, Otavaa, tukemaan uutta lehteään. *Suomen Kuvalehden* ensimmäisen päätoimittaja Matti Kivekkään johdolla toimituksessa annettiin paljon palstatilaa sotakuville. Levikin kasvaessa lehdestä tuli nopeasti Otavan suurin kustannusyritys. Sen menestystä tukivat kilpailun puute ja vuosien 1917–1918 tapahtumat, joita lehti selosti sanoin ja kuvin. (Koskimies 1946, 272–273.) Alkutaipaleellaan lehti pyrki lyhyeen ja pakinoivaan ilmaisuun sekä ajankohtaisten ilmiöiden esittämiseen (Uino 1991, 43).

Maamme pitkäaikaisimpiin aikakauslehtiin kuuluva julkaisu on toiminut paitsi yhteiskunnallisten olojen välittäjänä myös niitä kommentoivana instituutiona (Vares & Siltala 2016). Alun kantaaottavuus on saattanut vähentyä journalististen vaateiden edessä, mutta lehden toimituskunta ei ole kuitenkaan väistynyt eri aikoina ilmenevien poliittisten tai kulttuuristen virtausten alta. Tämä näkyy juuri ulkomaan uutisoinnissa. *Suomen Kuvalehti* on yli satavuotisen historiansa aikana raportoinut paljon maailman tapahtumista, usein Amerikastakin. Näistä vaiheista saa hyvän läpileikkauksen Vesa Vareksen ja Sakari Siltalan satavuotishistoriateoksesta *Sanan ja kuvan vuosisata – Suomen Kuvalehti 1916–2016* (Ibid. 2016). Teos osoittaa suurpiirteistä kronologiaa noudattaen, miten eri tavoin Yhdysvaltoja on lehdessä tarkasteltu.

Nuoren sivistysvaltiomme kauhistus Yhdysvaltain urbaanista ja materialistisesta elämäntavasta tuli esille jo 1920-luvulla (Vares & Siltala 2016, 72–73). Vaikka suhtautuminen talouselämän valtiaaseen näkyi jo neutraalimpana sotien jälkeisessä ilmapiirissä, sai Amerikka yhtä lailla osakseen kritiikkiä rotukysymyksen osalta (Ibid.,

180–183). Amerikansuomalaisten vieraanvaraisuutta ja paikallisten ystävällisyyttä puolestaan kiiteltiin vuonna 1961 Urho Kekkosen Amerikan-vierailun yhteydessä (Ibid., 202).

Talouden ja kulttuurin lisäksi kirjoittelua ovat ohjanneet politiikka ja suurvaltasuhteet. Esimerkiksi kylmän sodan aikaista epäluottamusta ja oudoksuntaa Amerikkaa kohtaan vastapainottivat Kennedyn myyttistä kuvaa tukevat kuvaukset (Ibid., 227). Toisaalta Richard Nixonin, Jimmy Carterin ja Ronald Reaganin kausien suurvaltapolitiikassa vuorotelleet liennytyt ja kilpavarustelu pitivät yllä myös varauksellisuutta (Ibid., 305–306, 331). Lehden jyrkkä asenne Venäjään 1990- ja 2000-luvuilla osaltaan vahvistui Nato-myönteisyytenä (Ibid., 396). Vares ja Siltala yhä tulkitsevat syyskuun 11. päivän terrori-iskun vuonna 2001 asettaneen toimituskunnan selkeästi Yhdysvaltojen rinnalle puolustamaan läntisiä arvoja (Ibid., 401). Vuoden 2008 Barack Obaman presidenttivalinta herätti lehdessä jo toiveikkuutta. Silti samana vuonna alkanut pankkikriisi kirvoitti sen kirjoittajat kritisomaan Amerikkaa ”epävarmuuden ajan” aloittamisesta (Ibid., 416, 421).

3.3. Aikaisempi tutkimus

Esitystäni *Suomen Kuvalehden* Amerikka-kirjoittelua koskevasta tutkimuksesta ei ohjaa Varesen ja Siltalan teoksen tavoin historiallinen linjakkuus, vaan pikemminkin huomio siitä, mistä näkökulmista aihetta on aiemmin tutkittu. Lehden välittämää Amerikka-kuvaa on monesti tarkasteltu osana kansainvälisiä konflikteja tai kansallisia identiteettieroja. Jukka Mannisen pro gradu -tutkielmassa *Elokuun salamista Bess Pelottoman sisseihin: Yhdysvallat ja Vietnamin sota Suomen Kuvalehdessä vuosina 1964–1973* (2000) osoitetaan kuvia ja artikkeleita tarkastelemalla, kuinka lehden kuva Yhdysvalloista muuttuu Vietnamin sodan aikana ihannoivasta epäileväksi ja sodan päätyttyä takaisin aiemman kaltaiseksi.

Kalle Lahtinen taas on tehnyt vertailevaa tutkimusta *Suomen Kuvalehden* ja *Time*-lehden välillä siitä, miten nämä lehdet tuottivat kansainvälisyyden kuvaa kylmän sodan alkupuolella. Hänen pro gradunsa *Aikakauslehtien maailmankuva: kansainvälisyyden illuusio? Esimerkkinä Time Magazine ja Suomen Kuvalehti 1955-1975* (1975)

näkökulma eroaa laajuudeltaan omastani, mutta myös siinä valotetaan Amerikkaa osana läntistä yhteisöä.

Ajalliselta rajaukseltaan vielä varhaisemman näkökulman tarjoaa Eero Kuparisen artikkeli *The Image of America in Suomen Kuvalehti in the Period Between the World Wars* (1983), jossa *Suomen Kuvalehti* näyttäytyy ikkunana sotienväliseen Amerikkaan. Teksti julkaistiin osana keväällä 1982 järjestettyä *The Impact of American Culture: Proceedings of an International Seminar in Turku* -tapahtumaa, eikä se siten ole yhtä laaja kuin perinteiset opinnäytetyöt. Seminaarilyhennelmässään Kuparinen tyytyy nostamaan esille viisi Yhdysvaltoja käsittelevää kategoriaa: *ympäristön, yhteiskunnan, talouden, kulttuurin ja inhimillisesti kiinnostavat ilmiöt (human interest)*. Näiden kautta hän tarkastelee suomalaisten Amerikka-kuvaa 1920- ja 1930-luvuilla.

Amerikka on myöhemmin ollut tutkimuskohteena varsinkin osana journalististen representaatioiden tarkastelua. *Suomen Kuvalehden* valossa esiin nousee kaksi pro gradu -tutkielmaa: Heli Peltoniemen *Kerrottu Kabul: narraatio ja lännen diskurssi Suomen kuvalehden ja Helsingin sanomien Kuukausiliitteen ulkomaanreportaaseissa* (2004) sekä Milla Rautiaisen *Me vastaan he: islamilaisuuden ja länsimaalaisuuden kohtaaminen Suomen Kuvalehdessä vuosina 1990-1994* (1998). Näistä ensin mainittu on läheinen oman työni kanssa. Siinä Peltoniemi pohtii myös kirjoittajien valtasuhteita, mutta näkee ne lopulta verrattain merkityksettöminä journalististen esityskonventioiden rinnalla.

Aineistokohtaisena poikkeuksena mutta teoreettis-temaattisena sukulaisena työlleni näyttäytyy Karoliina Knuutin pro gradu -tutkielma *Vallatkaa kansanvalta! Kriittinen diskurssianalyysi ja ideologiakritiikki Occupy Wallstreet -liikkeestä Adbustersin, Wall Street Journalin ja New York Timesin verkkolehdistä* (2014). Siinä nostetaan esille amerikkalaisen sanomalehdistön valtakamppailu ideologiasta ja sen hegemoniasta vuonna 2007 alkaneen finanssikriisin ja sitä koskevien mielenosoitusten yhteydessä. Tutkimuksen kehyksenä on erityisesti Amerikan yhteiskuntapoliittinen konteksti, jolloin diskurssianalyysin osalta aktivoituu sen kriittinen haara, ideologia. Näin kriittiseen diskurssianalyysin nojaten myös Knuutin työssä puretaan Amerikka-aiheisia diskursseja Fairclough'n teorioiden valossa. Sellaisina näyttäytyivät esimerkiksi tutkimuksen aikaiset demokratian eri ihanteet ja niiden mukaiset sävyerot.

Myös *Suomen Kuvalehden* suhtautumista Yhdysvaltoihin on siis tutkittu osana aikaansa sidottuja aatteita ja normeja, samoin kuin suomalaisten päivälehtienkin (vrt. Salovaara-Moring & Maunula 2011, 104).⁹ Päivälehtiin verrattuna aikakauslehtien on kuitenkin todettu olevan erityinen media printtijournalismin kentällä tunnistettavine brändeineen ja niille ominaisine lukijaryhmineen. Ullamaija Kivikuru on esimerkiksi huomauttanut, kuinka jo 1990-luvun mediaympäristön verkottuminen ja vaikutussuhteiden kansainvälistyminen sallivat aikakauslehdille enemmän liikkumavaraa kuin ”jäyhempinä” pidetyille sanomalehdille (Kivikuru 1996, 51). Aikakauslehtien toimituskunta onkin historiallisesti saanut melko vapaasti työskennellä omien aikataulujensa, näkemystensä sekä painotustensa puitteissa (Weselius 2013, 266). Vasta 2000-luvulla tapahtunut mediakentän murros on digitalisoitumisen ja tulostavasti lisääntyessä pakottanut aikakauslehdet omaksuma suunnittelevampia toimintatapoja lukijapohjansa säilyttämiseksi (Helle 2009, 91, 97–98). Silti mukautuvuus ja monimuotoisuus ovat olleet aikakauslehtien erityispiirteitä. Tässä suhteessa *Suomen Kuvalehden* erityisyys korostuu, sillä sen on onnistunut jo 1940-luvulta vahvistaa auktoriteettiaan yhdistämällä aikakauslehden moraalisen ulottuvuuden ja sanomalehtikonseptin laadukkuuden toisiinsa. Maailman muiden laatulehtien (*Time*, *Newsweek*) tavoin, lehti on saavuttanut paikkansa kansallisena ”mielipidejohtajana”. (Kivikuru 1996, 59–60.)

Erityisyytensä vuoksi aikakauslehdille on sovitettu myös omaa lajityyppimäärittystä sekä sen mukaisia tutkimusmetodeja. Maria Lassila-Merisalo on muun muassa tarkastellut suomalaisten aikakauslehtien kerrontateknisiä rajoja *kaunokirjallisen journalismin* avulla (ks. Lassila-Merisalo 2009, 32–35). Tässä työssä en problematisoi journalismin ja kaunokirjallisuuden mahdollisesti limittyneitä vaikutussuhteita, mutta tunnustan *Suomen Kuvalehden* erityisyyden kotimaisen printtimedian kentällä. Lehden journalistista vapautta ja sen mahdollistamaa roolia yhteiskunnallisena instituutiona tulkitseminen lähemmin työn lopussa. Seuraavaksi esittelen tässä tutkimuksessa käyttämiäni teorioita.

⁹ Tämä on tiedostettava tässäkin tutkimuksessa, sillä tulevaisuudessa tullaan mahdollisesti tekemään erilaisia johtopäätöksiä lehden kirjoituksista koskien vuoden 2016 Yhdysvaltoja. Näin läheisen tarkastelun etuna on kuitenkin tapahtumien tuoreus.

4. Diskurssianalyysin teoriatausta

Tässä luvussa kuvaan laadullisen tutkimusotteeni teoreettisen taustan. Koska tutkin *Suomen Kuvalehden* Amerikka-representaatioita diskurssianalyysin avulla, valaisen ja perustelen tutkimuksessani käyttämäni teoreettista viitekehystä. Huomioni keskipisteessä on Norman Fairclough'n kolmivaiheinen diskurssianalyysi, jota sovellan tekstiaineistoni analyysissa.

Arkikäytössä teksti mielletään usein kirjoitetuksi sanaksi, jonka tulkitseminen riippuu sen mukaisen kielijärjestelmän ymmärtämisestä ja kulttuurin ”jaetuista merkityksistä” (Hall 1997, 1).¹⁰ Kulttuuritutkimuksen yhteydessä tekstillä ei kuitenkaan välttämättä viitata ainoastaan arkikäytössä yleistyneeseen kirjoitettuun sanaan (kaunokirjallisuus, runous), vaan tekstiksi kelpaavat monet lingvistiikan ulkopuolisetkin kulttuurilliset artefaktit, kuten kuva, rakennus tai musiikkikappale (Fairclough 1995, 4). Norman Fairclough'n diskurssianalyysin yhteydessä on olennaista ymmärtää, että siinä aktivoituu tekstin funktionaalisuus. Tekstit ovat hänen mukaansa tulkittavissa 1) representaatioina, eli siinä miten ne välittävät ja tuottavat todellisuutta, 2) diskursiivisten käytänteiden ja niiden mukaisten esitysten jakamisena ja 3) näiden sosiokulttuuristen käytänteiden ideologisina välittäjinä (Ibid., 2). Fairclough'n määritelmään nojaten, tutkimukseni on siis osaksi Amerikkaa koskevan kirjoittelun tekstuaalista tarkastelua (*mitä* sanotaan), genrekohtaisten erojen merkityksellistämistä juttutyyppeiden kautta (*miten* ja *missä* sanotaan) sekä tekstien takana piilevien ideologioiden ja niiden ilmaisijoiden kriittistä paljastamista (*ketkä* sanovat ja *miksi*).

4.1. Sosiaalinen konstruktionismi ja diskurssianalyysi

Diskurssianalyysin teoreettinen pohja on sosiaalisen konstruktionismin¹¹ traditiossa. Siksi diskurssianalyysiin liittyvän tutkimuksen voi tunnistaa siitä, kuinka se näyttäytyy

¹⁰ Stuart Hallin mukaan missä tahansa viestintä- tai kielimuodossa merkit järjestyvät tiettyjen koodien avulla merkitys- ja sanomakäytännöiksi. Tätä merkityksen semioottisen ”järjestymisen astetta” määrittävät viestin sisään- ja uloskoodaus (Hall 1992, 136–137).

¹¹ Vivien Burr tekee eron ”konstruktionismin” ja ”konstruktivismin” välillä (Burr 1995, 1). Hän välttää jälkimmäisen käyttöä, sillä sen on nähty viittaavan Jean Piaget'n kasvatusteoriaan (Burr 1995; Gergen 1985). Käsitteellisen johdonmukaisuuden vuoksi käytän myös tässä tutkimuksessa ainoastaan ”konstruktionismin” käsitettä.

luonteeltaan *konstruktionistisena* – ei ainoastaan todellisuutta kuvaavana, vaan myös sitä aktiivisesti tuottavana, rakentavana. Tämän mukaan sosiaalinen todellisuus, jossa tutkimusta tehdään, asettuu siis sekä analyysin kohteeksi että sen tuotteeksi (Jokinen et al. 2016, 31). Näin sosiaalisen konstruktionismin traditioon perustuen on hyväksyttävä, että tutkimuksessa todellisuutta ei voida tarkastella ikään kuin raakana, todellisuuden ulkopuolisena ilmiönä, vaan aina jostakin tietystä näkökulmasta. Tämän hajanaisuuden selventämiseksi Vivien Burr osoittaa sosiaalisessa konstruktionismissä yhdistyvän:

1. itsestään selvänä pidetyn tiedon kriittinen tarkastelu
2. ymmärryksen kulttuurikohtaisuus ja historiallisuus
3. tiedon tuottamisen sosiaaliset prosessit sekä
4. tiedon ilmeneminen osana muuttuvia toimintasuhteita (Burr 1995, 2–5).

Toisin siis kuin ”koviksi tieteiksi” luettavissa luonnontieteissä, konstruktionistiselle teorialle alisteista tutkimuskohdetta on mahdotonta eristää laboratorioon, sillä konstruktionistisessä traditiossa tutkija jo valmiiksi jakaa kohteensa kanssa yhteisen sosiaalisen todellisuuden.

Koska sosiaalinen konstruktionismi kiinnittyy tällä tavoin elimellisesti sitä ympäröivään maailmaan, on se myös alituisessa muutostilassa. Tämä johtuu siitä, että tutkittavan kohteen ja sitä ympäröivän maailman lisäksi yhtälössä on mukana kaikki ne toimijat, jotka jatkuvasti merkityksellistävät tutkittavaa ilmiötä ja siten asettuvat dynaamiseen suhteeseen tutkimuksen ja sen osatekijöiden kanssa. Tämä responsiivisuus ilmenee siinä, miten tutkijat tiedostamattaan myös muodostavat vuorovaikutteisia suhteita (*person–world relations*) tutkimuskohteensa kanssa. (Shotter 1993, 12.) Maailman ja sen merkityksellistämisen välisen kaksisuuntaisuuden voikin nähdä selontekoina joita maailmasta tehdään, sekä vastavuoroisesti maailmamme rakentumisen sen seurauksena. Pienemmiksi yksiköiksi jakautuessaan, näitä selontekoja voi kutsua diskursseiksi. (Suoninen 2016, 233–235.)

Oleellista diskurssi-termin ymmärtämisessä on, missä asiayhteydessä se kulloinkin ilmenee, miten se kontekstualisoidaan. Se voidaan tunnistaa kielitieteellisessä merkityksessä niin, että sosiaalinen toiminta ja vuorovaikutus määrittävät diskursseja todellisissa sosiaalisissa tilanteissa. Tässä yhteydessä diskurssi kiinnittyy jaettujen mallien mukaisiin säännöllisiin järjestyksiin, genreihin. (Fairclough 1997, 31, 113.)

Toinen tapa ymmärtää diskurssi on yhteiskunnallinen. Michel Foucault esittää, että diskurssit perustuvat historiallisen kehityksen liikkeelle sysäämien suhteiden ymmärtämiselle. Näitä suhteita (perinteet, kommunikaatio) ei tulisi tarkastella deterministisesti, vaan ihmisten puheiden (*discours*) omaan aikaansa sidottuina kytköksinä. Foucault'n sanoin, diskurssien hajanainen ilmentyminen vaatii niiden käsittelyä ”ilmenemisensä silmänräpäyksessä”. (Foucault 2005, 34–39.) Kun diskursseja tarkastellaan näin laajemmin todellisuuden sosiaalisina konstruktioina, ne muotoutuvat historiallisesti muuttuvien strategioiden kautta ja ovat aikaan kiinnittyneitä (Ibid., 87). Amerikka-kirjoittelu voi esimerkiksi avata toisessa yhteydessä täysin erilaisia diskursseja kuin *Suomen Kuvalehdessä* vuonna 2016. Näin Amerikka-diskurssien tarkastelussa on huomioitava aineiston aika- ja paikkasidonnaisuus, sekä tiedostettava toimijoiden yhteiskunnalliset valtasuhteet.

Koska media ei sosiaalis-konstruktionistisen perinteen mukaisesti ainoastaan heijasta kuvaamiaan ilmiöitä ja tapahtumia, se samalla myös tuottaa uudelleen niihin liittyviä havaintotapoja tai legitimoii vallitsevia tuotanto- ja kulutuskäytänteitä. Diskurssit kilpailevat näistä käytännöistä, jolloin tietyt diskurssit nousevat toisia vahvemmiksi ja saavuttavat hegemonisen valta-aseman. (Valtonen 2003, 102.) Diskurssianalyysi pureutuu tähän kamppailuun ja huomioi myös erilaisia kielen käytön strategioita, joilla mediatekstejä tuotetaan. Diskurssien hahmottamisen takana on usein motiivi siitä, miten teksteissä tietyt vaikutelmat tuotetaan ja miten maailmaa ylipäätään kuvataan (Ibid., 94). Vaikka diskurssit usein ilmenevät geneerisinä käytänteinä, ne eivät kuitenkaan palaudu itse genreen (Fairclough 1997, 103). Työni Amerikka-kirjoittelua koskevat diskurssit eivät esimerkiksi ole riippuvaisia siitä, missä juttutyypissä ne esiintyvät, vaan niitä voi tunnistaa niin kolumneista kuin reportaaseistakin.

Diskurssianalyysin taustoituksesta voi huomata, että sitä leimaa tietynlainen epäyhtenäisyys. Diskurssianalyysi ei olekaan tiedealakohtaisesti vakiintunut ja yhdenmukainen tutkimusmenetelmä, vaan pikemminkin monista teorioista koostuva joukko oletuksia, jotka osaltaan ohjaavat diskurssianalyysin suuntaa (ks. Fairclough 1997; Jokinen et al. 2016). Se myös eroaa muista laadullisen analyysin menetelmistä, kuten historiallisesta analyysistä, jonka tarkoituksena on luoda menneisyydestä selkeä kokonaiskuva. Lisäksi diskurssianalyysi poikkeaa sisällönanalyysistä; siinä missä sisällönanalyysille riittää tekstin merkitysten löytäminen, diskurssianalyysin

kiinnostuksen kohteena on myös näiden merkitysten tuotantoprosessit. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 104.) Diskurssianalyysi on ammentanut monista eri tieteen traditioista, kuten semiotiikasta, kirjallisuudentutkimuksesta ja sosiaalipsykologiasta. Näin sitä soveltavan tutkimuksen luonne määräytyy paljolti sen mukaan, miten ja mistä näkökulmasta tutkija itse rajaa ja määrittelee tutkimuskohdettaan. (Valtonen 2003, 96–97.)

Oman työni diskurssianalyysin soveltamisen kannalta on keskeistä selvittää, mitä median kehystämien lausumien ja niiden mahdollistavien sosiaalisten käytäntöjen (tekstilajien) takaa löytyy. Silloin on tehtävä ero diskurssin ja sitä helposti muistuttavien aihekokonaisuuksien, kuten teemojen, välille. *Suomen Kuvalehden* toimittajat esimerkiksi rajasivat tekstejään lukuisin erilaisin aihein Amerikasta kirjoittaessaan, kuten seuraavasta luvusta (ks. luku 5.2., Kaavio 5. Aihepiirit) käy ilmi. Diskurssit kuitenkin eroavat näistä siinä, etteivät ne muodosta yksiselitteistä retorista kokonaisuutta (Valtonen 2003, 98). Pikemminkin diskurssit ovat moniselitteisiä ja avoimia erilaisille tulkinnoille. Siksi niiden tunnistamisessa ei ole kyse pelkästään tekstistä löytyvien yhteisten nimittäjien niputtamisesta, vaan tulkintatyöstä, jonka pohjana on tutkijan ja aineiston välinen vuoropuhelu. (Jokinen et al. 2016, 35.)

4.2. Kriittinen diskurssianalyysi – tekstistä ideologiaan

Diskurssien määrittelemiseen, käsitteellistämiseen ja lopulta tutkimiseen liittyvien haasteiden voi osaltaan nähdä nousevan tutkimussuuntaukseen sisäänkirjoitetusta sosiaalis-konstruktionistisesta luonteesta. Sen mukaan tutkittavan todellisuuden ulkopuolelle ei ole pääsyä, eikä tutkimuskohdetta näin voi eristää tutkimuksen ulkopuolelle (ks. Burr 1995). Sosiaaliin käytänteisiin kiinnittyessään diskurssit päätyvät lisäksi välittämään, ilmaisemaan ja legitimoimaan valtasuhteita, joiden osana diskurssien toimijat ovat. *Kriittinen diskurssianalyysi* tutkii näitä sosiaalisen vallan muotoja, sekä sitä miten ne syntyvät, miten niitä tuotetaan ja miten niitä haastetaan. (van Dijk 2015, 466.) Siinä tarkastellaan sitä, miten kielen sosiaalinen käyttö ja valtasuhteet kietoutuvat yhteen (Pietikäinen 2000, 195).

Kriittinen diskurssianalyysi on nähty vastavoimana 1960- ja 1970-luvuilla vaikuttaneisiin kielentutkimuksen formaaleihin paradigmoihin, kuten strukturalistiseen lingvistiikkaan

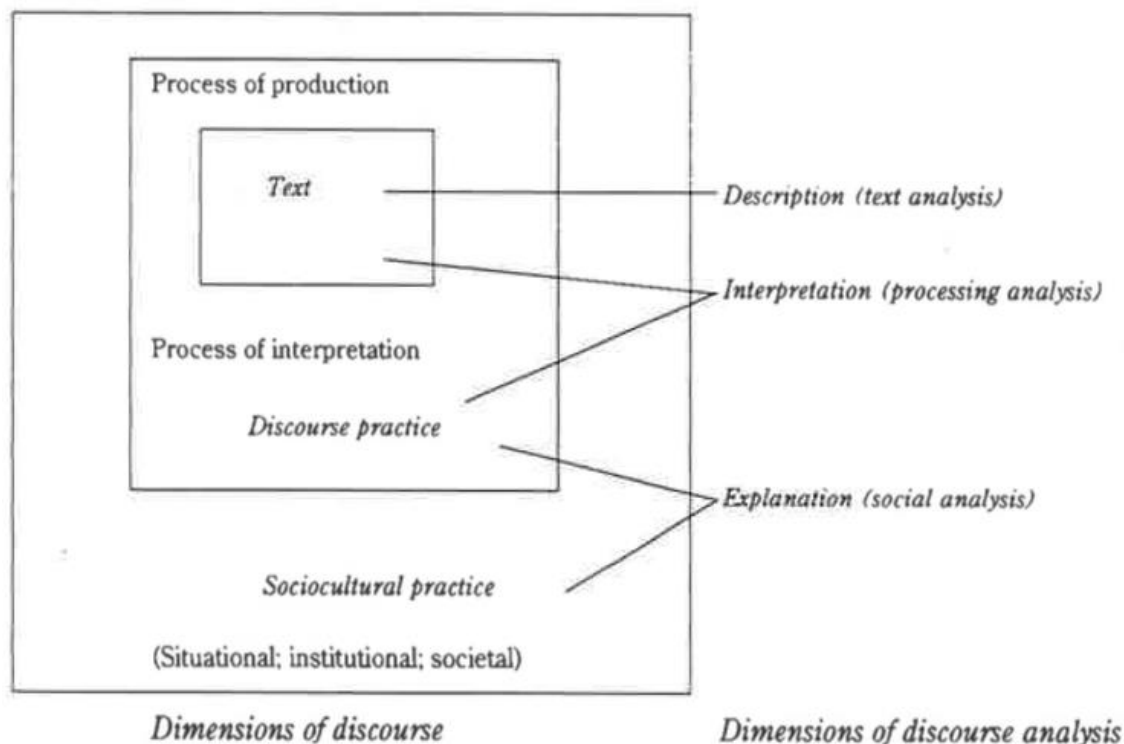
ja keskusteluanalyysiin. Yhtä vähän kuin diskurssianalyysi, kriittinen diskurssianalyysi ei muodosta mitään erityistä, yhtä ja ainutta tutkimustraditiota. Diskursiivisiin käytäntöihin kriittisesti suhtautuessaan sillä voi silti nähdä olevan tiettyjä yleisominaisuuksia, kuten:

- diskursiivisiin käytänteisiin liittyvien sosiaalisten ja poliittisten ongelmien tarkastelu
 - näiden ongelmien osoittaminen poikkitieteellisin menetelmin
 - diskurssirakenteita määrittävän sosiaalisen vuorovaikutuksen selittäminen ja
 - yhteiskunnassa ilmenevien diskursiivisten käytäntöjen väärinkäytön tarkastelu.
- (van Dijk 2015, 467.)

Erityisesti yhteiskunnallinen ulottuvuus on olennainen osa kriittistä diskurssianalyysia, mikä ilmenee eräänlaisena näkökulmien yhdistämisenä. Käyttämässäni Fairclough'n kolmikohtaisessa viitekehyksessä (teksti, genre, ideologia) yhdistyvät kirjallisuudentutkija Mihail Bahtinin näkemys tekstien viittaussuhteista (intertekstuaalisuus, genre) sekä Antonio Gramscin huomiot diskursiivisissa käytänteissä muodostuvista ja jatkuvan kontrollin alaisista hegemoniasuhteista (Fairclough 1995, 2, 87–88). Jälkimmäinen on tunnistettavissa siinä, miten tekstien välittämä ideologisuus on rakenteellista, eikä siis arkikäytössä ymmärrettäviin valtasuhteisiin rajoittuvaa. Ideologia ei tässä mielessä saa oikeutustaan pakko- vaan suostutteluvallan seurauksena. Sen tarkastelussa ei riitä, että kysytään mistä tekstissä on kyse, vaan myös siitä, miten tuo kyseessä oleva ”jokin” tuodaan esille.

Selkeän määritelmän ideologiasta tarjoaa Raymond Williams. Hänen mukaansa ideologia voidaan nähdä 1) tiettyä luokkaa tai ryhmää leimaavina uskomusjärjestelminä, 2) harhaanjohtavien uskomusjärjestelmien aiheuttamana *vääränä tietoisuutena*¹² tai 3) merkityksen ja aatteiden tuottamisen prosessina (Williams 1977, 55). Juuri viimeinen

¹² Väärä tietoisuus voidaan määritellä yhä eri tavoin. Marxilaisessa mielessä se on yhteiskunnassa ilmenevien luokka-asemien tuottama ja eriarvoisuutta ylläpitävä valtamekanismi. Ranskalainen filosofi Louis Althusser (1918–1990) sen sijaan irrotti väärän tietoisuuden käsitteen yhteiskunnan taloudellisesta perustasta esittääkseen, että se toimii paljon salakavalammin kytkiessään ihmiset ”ideologisiksi subjekteiksi”. Näin sekä yksilöinä että luokkien edustajina he itse huomaamattaan ylläpitävät etujensa vastaisia valtasuhteita arkisissa käytänteissä. (Fiske 1992, 226–229.)

Kuvio 1. Fairclough'n kolmijakoinen analyysimalli (lähde: Fairclough 1995, 98).

määritelmä on työni kannalta oleellinen, sillä siinä ideologia nähdään käytäntönä, joka tuottaa ja ylläpitää käsitystämme todellisuudesta (Sirkkunen 1996, 69–70). Näin *Suomen Kuvalehden* kirjoitteluakin voi tarkastella prosessina, jossa ideologia kätkeytyy journalististen esityskonventioiden taakse, itsestänselvyyksien varjoon.

Näihin ideologisiin piiloihin on mahdollista ulottua kriittisen diskurssianalyysin avulla. Koska kriittisessä diskurssianalyysissä kieltä tarkastellaan sosiaalisena areenana, jossa diskursseista kamppaillaan (ks. Valtonen 2003, 102), on silloin otettava huomioon kielenkäyttöä mahdollistavat ja rajoittavat tekijät (Pietikäinen 2000, 198–199). Näiden löytämisessä Fairclough'n kolmijakoinen tekstianalyysi on avuksi (ks. Kuvio 1). Ensimmäisellä tasolla se näyttäytyy tekstin kuvauksena (*description*), jolloin kiinnitetään huomiota siihen, onko teksti luonteeltaan homogeeninen (yhdenmukainen) vai heterogeeninen (eri näkemyksiä yhdistelevä) (vrt. Pietikäinen 2000, 1998). Toisen tason tarkastelu on tulkinnallinen (*interpretation*), jolloin huomioidaan diskursiivisten käytäntöjen ja tekstin suhde, mikä ilmenee tekstikonventioiden (tämän tutkimuksen tapauksessa *Suomen Kuvalehden* juttutyyppejä) ja näiden tuotantotapojen huomioimisena. Kolmannella tasolla pyritään selittämään (*explanation*) tekstuaalisia

ominaisuuksia ilmentävien diskursiivisten käytäntöjen suhdetta laajempiin sosiokulttuurisiin muutoksiin. (Fairclough 1995, 97–98.)

Fairclough'n kolmannen vaiheen osalta kriittinen diskurssianalyysi orientoituu vallan tarkasteluun (Valtonen 2003, 99). Kielen ilmausten huomioimisen ohella esiin nousevat silloin myös kysymykset siitä, minkälaisia toimijapositioneja ilmausten kautta syntyy. Näiksi toimijoiksi määrittelen omassa työssäni tekstien takaa löytyvät kirjoittajat, joiden ilmaisuja tulkitsen juuri vallankäytön kannalta: miten Amerikka-kirjoittelusta piirtyvät esiin tietyt kirjoittajaryhmät; millaista yhteiskunnallista statusta niillä ilmaistaan; miten niitä ylläpidetään ja mitä rajoitteita niillä on?

4.3. Representaatio diskurssien rakentajana

Laajempien yhteiskunnallisten diskurssien ja niiden ideologisten ilmentymien selvittämiseksi on kuitenkin aloitettava tekstin tasolta, *representaatioista*. Mediaesityksiä analysoitaessa representaatio on keskeinen käsite, joka maailmaa kuvatessaan välittää kielen avulla merkityksiä, mutta samalla asettuu itsekin osaksi prosessia, jossa merkityksiä tuotetaan ja välitetään (Hall 1997, 15). Representaatio tekee näkyväksi jotain olematonta, muuttaa poissaolevan läsnäolevaksi. Samalla se tulee myös rajoittaneeksi suhdettaan todellisuuteen – ”velkoneeksi” representaation ja sen kohteen välistä välittömyyttä, läsnäoloa ja totuutta. (Mitchell 1990, 21.) Juuri tämän sosiaaliskonstruktionistisen ”veron” maksaessaan representaatio ei ainoastaan heijasta vaan myös rakentaa todellisuutta (Seppänen 2005, 77–78). Tekstit, ja niihin liittyvät diskurssit, eivät näin tuotettuina ole ainoita merkityksellistämisen tapoja, vaan valintoja vaihtoehtojen kokoelmasta. Representaatioita ohjaavat kielelliset, kieliopilliset ja sanastolliset valinnat, jotka yhä määrittävät sitä millaisia merkityksiä representaatiolla pyritään luomaan. (Fairclough 1997, 30.)

Koska mediatekstit luovat todellisuudesta omia muunnelmiaan, ne eivät siis niinkään heijasta todellisuutta, vaan pikemminkin tekstien tuottajien yhteiskunnallisen aseman ja etujen mukaisia näkemyksiä siitä. Olennaista on näin tarkastella valintojen takana olevia vaikuttimia, joilla näitä näkemyksiä tuotetaan ja todellisuutta representoidaan. (Ibid., 1997, 136–137.) Diskurssianalyysissä diskurssien ominaispiirteet ja diskurssien väliset erot ovat paikannettavissa tekstin tasolla, sana- ja kielioppivalintoina sekä metaforisina

ilmauksina. Nämä tekstin *eksplisiittiset* (mitä sanotaan) merkitykset toisaalta kutsuvat myös tarkastelemaan tekstin *implisiittisiä* merkityksiä (mitä ei sanota). Jälkimmäiset ovat tekstin aihealueen tai teeman aikaisempia lausumattomia merkityksiä, *alkuoletuksia*, jotka asemoivat lukijan tekstin ymmärtäjäksi aikaisempien lähtöoletusten pohjalta. (Ibid., 139–140.) Alkuoletusten huomioiminen onkin olennaista tekstin ideologisen aineksen paikantamisen kannalta, sillä ideologiat yleensä sijaitsevat juuri osana tekstin implisiittisiä merkityksiä (Ibid., 142).

Kun representaatioita tarkastellaan tekstin tasolla, voi merkityksiä myös nostaa esiin kiinnittämällä huomiota toiminta- ja osallistujatyyppeihin ja toisaalta niihin, kenellä tätä toimijuutta ei ole. Kun esimerkiksi *Suomen Kuvalehdessä* viitataan Amerikan kansalaisiin eksplisiittisesti, on tarkasteltava sitä, esitetäänkö heidät toimijoina vai toiminnan kohteina. Esittäessään heidät passiivisina, teksti hämärtää tapahtumien tai asiantilojen toimijuutta ja siten ohjaa ilmiön representointia tiettyyn suuntaan. (Ibid., 143, 147–148.) Myös sanavalinnat paljastavat representaatioiden takaisia vaikuttimia, jotka usein tiivistyvät tietyiksi tekstikategorioiksi. Esitetäänkö vähäosaiset amerikkalaiset esimerkiksi ”köyhinä” vai ”sorrettuina” on merkityksellistä muodostuvan diskurssin kannalta. Samoin tekstin metaforiset valinnat ja lauseiden *koheesio-* ja *koherenssisuhteet* ohjaavat diskurssien syntyä. (Ibid., 150, 159.) Kun tekstien koherenssisuhteet järjestyvät niin, että ne rakentavat henkilöilleen tietynlaista toimijuutta – tai kielivät sen puutteesta –, esittäen tapahtumien suhteet joko abstrakteina tai selkeinä, ne kutsuvat lukijoitaan tulkitsemaan esitettyjä ilmiöitä tuottamiensa ideologisten mallien mukaisesti (Ibid., 162; Althusser 2014).

Kun representaatioita tarkastellaan osana lehden juttutyyppejä, niihin liittyvät konventiotkin näyttäytyvät yleisön puhutteluyrityksinä. Myös silloin esiin tulevat tekstien takana aktivoituvat ideologiset intressit, mahdollisesti myös kirjoittajien ilmaisuvoima. Näin ollen tekstin kirjoittajapositioita voi määritellä osaltaan sen mukaan, miten ne käyttävät ”luovia” diskurssikäytäntöjä ”konventionaalisten” sijaan (Fairclough 1997, 82) ja siten ilmaisevat itsensä osana juttutyyppeiden geneerisiä käytäntöjä.

Poikkeavuuksia juttutyyppeiden konventioissa ei kuitenkaan voi tulkita ainoastaan kirjoittajien intentioiksi, vaan ne ovat aina jälkiä diskurssien sosiokulttuurisista suhteista ja yhteiskunnallisista olosuhteista (Ibid., 83–84). Amerikka-aiheisten diskurssien välittäjien, siis journalististen kirjoittajien, toimijuus on tässä mielessä Zvi Reichia

lainaten ”rajoittunutta”. Tämän rajoittuneisuuden muotoja ovat esimerkiksi toimituksellisiin valtakonventioihin liittyvät tekijät, kuten aihevalinnan kollektiivisuus, henkilökohtaisen tyylin puute ja toimitustyön vaiheet (esim. oikoluku, lehden linja ym.). (Reich 2010, 719–721.) Jyrki Pietilä päätyy samankaltaiseen määritelmään nykyistä lehtijuttua luonnehtiessaan. Jutun synnyttämältä toimittajalta odotetaan luovuutta, mutta samalla hänen toivotaan ”kammitsoivan luovuutensa tiettyihin rajoihin”, joita asettavat paljolti juttutyyppeihin liittyvät säännöt ja konventiot. Pietilä toteaa seuraavasti: ”Juttuhybridejä synnyttävä journalisti herättäisi äkkiä kummastusta. Lehdenteko on joukkuepeliä.” (Pietilä 2008, 36.)

4.4. Lähiluku tulkinnan työkaluna

Representaatioiden tarkastelussa edetään tekstin tasolta ja journalististen käytäntöjen huomioimisen kautta laajempien valtamuotojen paljastamiseen. Tukeudun tässä tulkintaprosessissa myös lähilukutekniikkaan, jolla viitataan tavallisesti tekstin huolelliseen ja ymmärtävään tulkintaan. Lähiluvussa tarkastellaan keskittyneesti tutkittavaa tekstiä, jonka odotetaan toistuvien lukukertojen myötä paljastavan tekstistä uusia merkityksiä. Lähiluku edellyttää lukijalta myös reflektiokykyä; ensimmäinen lukukerta ei esimerkiksi koskaan ole viatonta vaan aina tekstin geneeristen ominaisuuksien ohjaamaa. (Pöysä 2010, 331.)

Tämä kuvaa myös kriittistä diskurssianalyysia. Siinä tutkijan on tuotava julki omat taustaoletuksensa, tavoitteensa ja käsitteensä, sillä myös ne määrittävät tutkimuksen suuntaa (Pietikäinen 2000, 203). Näiden taustaoletusten tunnustaminen on reflektivoivaa sikäläkin, että lähilukiessa tiedostetaan, millaisia mahdollisia lukijayleisöön liittyviä odotuksia, ennakkokäsityksiä ja valtapyrkimyksiä tekstiin on ladattu (Brummet 2010, 101). Barry Brummetin mukaan representaatioiden lähilukeminen on diskurssianalyysin tavoin tulkintatyötä, joka auttaa tunnistamaan tekstien takana piileviä ideologisia mekanismeja. Tämä ”ideologinen lähiluku” olettaa, että kaikki tekstit heijastavat omia valtarakennelmiaan, joiden tarkoituksena on ylläpitää tiettyä hegemoniaa. (Ibid., 104.)

Brummet jakaa lähiluvun *deduktiiviseen* ja *induktiiviseen* tekniikkaan. Deduktiivisessa luennassa teksti voi olla tuttu tai vieras, mutta sitä lähiluetaan ennalta tutun tavan mukaisesti, samalla tavoin kuin maisemaa tai maa-aluetta luetaan kartan avulla.

Induktiivisessa tekniikassa lähiluku taas syntyy samaan aikaan, kun maisemaa ”kartoitetaan”. (Ibid., 28–30.) Koska omat taustaoletukseni *Suomen Kuvalehden* juttutyypeistä ja niiden mukaisista konventioista, kirjoittajien yhteiskunnallisesta asemasta ja Yhdysvaltain kulttuurista toimivat ”karttana” tekstien tulkitsemisessa, nojaan analyysissäni *deduktiiviseen* lähilukuun.

Lähilukiessa on kuitenkin herkistytävä myös tekstien mahdollisille retorisisille muutoksille, tekstin ympäri käännetuille merkityksille. Näitä Kenneth Burke (Burke 1962, 503–518) nimittää *troopeiksi* eli kielikuviksi. Burken neljästä päätroopista (*metafora, metonymia, synekdokee ja ironia*) tässä työssä keskeiseksi nousevat metafora ja ironia. Sekä tekstin ilmeisten että käännettyjen merkitysten tunnistaminen on olennaista, jotta tekstin laajemman ideologisen kontekstin voisi tuoda aineistosta esiin. Tässä lukutavassa Burken käännettyjä merkityksiä voi tarkastella Fairclough’n implisiittisten ilmaisujen tavoin ideologisten merkitysten paljastajana (vrt. Fairclough 1997, 142). Tekstin toistuva läpikäynti auttaa sovittamaan sen mahdolliset käännetty merkitykset ja omat taustaoletukseni toisiinsa ja lisäämään uutta tietoa ”lähilukukarttaani”.

Lähiluvussa lisälukukerrat muuttavatkin itse luentaa, mikä *hermeneuttisen kehän*¹³ logiikkaa noudattaen nostaa yhä uusia merkityksiä tekstistä. Prosessi tarjoaa pääsyn tekstin kulttuuriseen syvärakenteeseen, vaikkei lähilukua voikaan jatkaa loputtomiin. (Pöysä 2010, 338–341.) Oma tulkintani päättyy, kun olen hahmottanut *Suomen Kuvalehden* kirjoittelusta keskeisimmät diskurssit ja analysoinut niitä eri tasoilla.

¹³ Hermeneuttisella kehällä tarkoitetaan jo antiikin ajalta periytyvää kehämäistä tulkinta-asetelmaa, jonka mukaan kokonaisuus tulee ymmärtää yksittäisestä ja yksittäinen kokonaisuudesta. Näiden välisestä vastavuoroisuudesta syntyy ymmärtämisen liike kokonaisuudesta osaan ja osasta takaisin kokonaisuuteen. (Gadamer 2004, 29.)

5. Aineiston määrällinen kuvaus

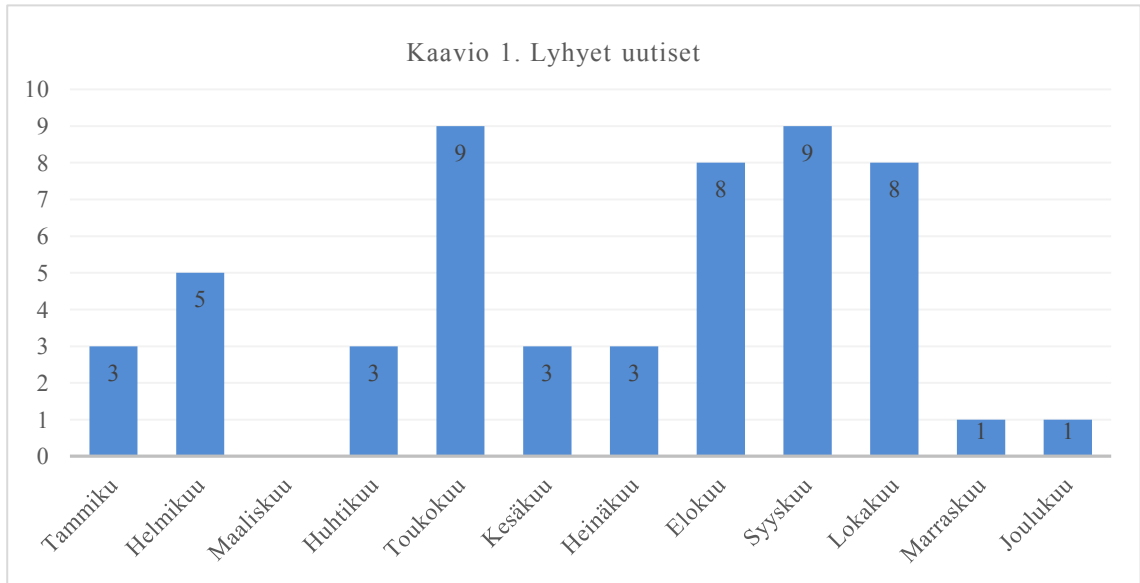
Tässä luvussa esittelen aineistoani määrällisesti. Teen näin siitäkin huolimatta, että tutkimukseni on luonteeltaan laadullinen ja tulkintaotteeltaan kvalitatiivinen. Tarkoitukseni on tuottaa läpileikkaus tutkimuskohteesta, muodostaa esitys kokonaiskuvasta, ja käsitteellistää sekä listata sen osatekijöitä. Näiden aineistoni ”ilmisisältöjen” (Pietilä 1976, 51) hahmottamisessa numeraalinen analyysi on avuksi, eikä sen ole tarkoitus sulkea pois kvalitatiivista analyysiä (Seppänen 2005, 145). Päinvastoin, määrällinen kokoaminen selkeyttää aineiston tarkastelua, kun tutkimuksen pohjaksi on luotu johdonmukainen koodausjärjestelmä.¹⁴

Perustelen myös valintoja, joilla rajasin aineistoani; miten päädyin tiettyihin aiheisiin, teemoihin ja toimijoihin. Taulukkojen avulla havainnollistan juttumäärien esiintyvyyttä ja esiintymistiheyttä koko julkaisuvälillä. Tulkitsen myös lyhyesti keskeisten aiheiden suhdetta niiden ilmestymisaikaan.

5.1. Määrällinen analyysi – juttutyypit

Suomen Kuvalehti on pitkän linjan aikakauslehtenä paljolti klassisia juttutyyppejä suosiva. Siksi erottelen siinä esiintyvät tekstilajit journalismissa vakiintuneiden juttutyyppeiden kautta. Tässä nojaan Maarit Jaakkolan luokitteluun (Jaakkola 2013). Hän erottelee toisistaan kymmenen tyypillistä juttutyyppiä (*uutinen, ilmiöjuttu, haastattelu, henkilökuva, reportaasi, uutiskommentti, pääkirjoitus, kolumni, arvostelu, pakina*). Näiden erot ilmenevät muototeknisten seikkojen (esim. pituus) lisäksi siinä, miten ne asettuvat tiedonvälityksen ja ilmaisullisen kerronnan välisille ääripäille – janalle, jossa uutista on totutusti pidetty verrattain *objektiivisena* todellisuuden kuvauksena ja pakinaa todellisuuden *subjektiivisena* tulkintana. (Ibid., 173–174.)

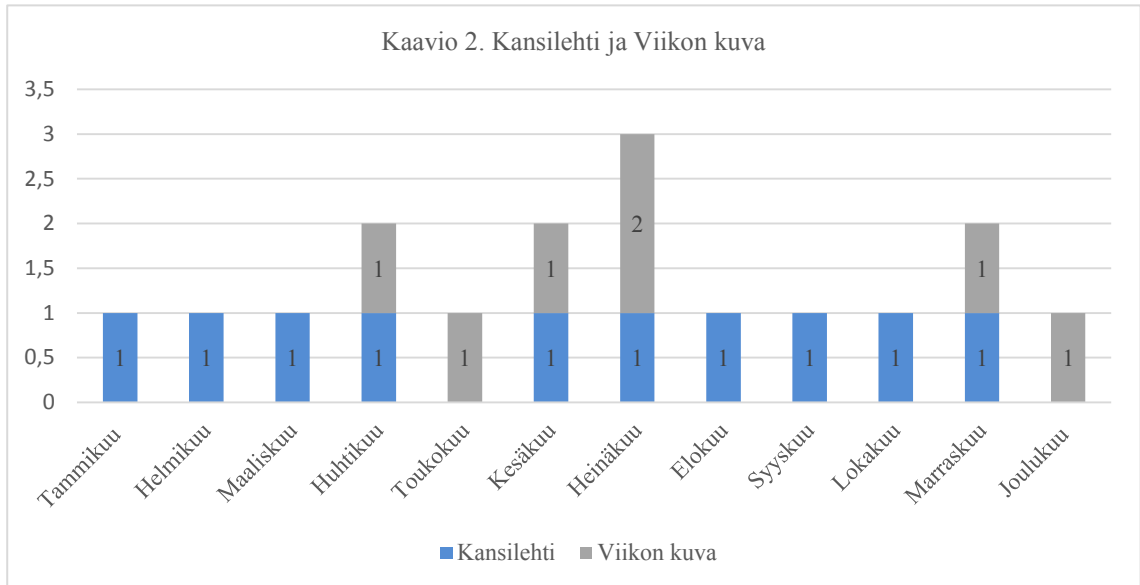
¹⁴ Tässä mielessä kvantitatiivinen analyysini on enemmän sisällön *erittelyä* kuin sen *analyysia*, vaikka eroa näiden välille onkin vaikea tehdä, sillä kaikki analyysi on pohjimmiltaan tulkintatyötä (ks. Tuomi & Sarajarvi 2009, 107–108).

Jyrki Pietilä (Pietilä 2008, 41) puolestaan määrittelee nykypäivän suomalaisen sanomalehtijournalismin juttutyypit seitsenkohtaisesti (*uutinen, taustajuttu, selostus, reportaasi, haastattelu, pääkirjoitus ja pakina*) ja käyttää erottelunsa kriteereinä ajankohtaisuuden, kannanoton ja koherenssin kaltaisia funktioita. Hän ei kuitenkaan tarjoa kategorisointiaan yleispäteväksi ohjenuoraksi, vaan oman journalistisen tutkimuksensa tueksi (Ibid., 38–39). Vaikka Jaakkolan teos ei ole Pietilän kattavan historiikin tavoin akateeminen julkaisu vaan Kansanvalistusseuran julkaisema esitys tunnetuista juttutyypeistä, sopii hänen ajankohtainen jaottelunsa paremmin oman työni tueksi, sillä siinä esiintyvät juttutyypikäsitteet ovat yhteneviä *Suomen Kuvalehden* aineiston kanssa.

Juttutyypit eivät aina ole selkeärajaisia, vaan ne saattavat myös muistuttaa toisiaan. Silloin niiden täydellinen määrittelykään ei ole helppoa (Jaakkola 2013, 174). Käsitteellisen vakivallan uhallakin olen määritellyt aineistossani esiintyvät juttutyypit Jaakkolan luokituksiin nojaten kahdeksankohtaisesti (*uutinen, ilmiöjuttu, haastattelu, henkilökuva, reportaasi, pääkirjoitus, kolumni, pakina*).

Amerikka-aiheista kirjoittelua esiintyi vuoden 2016 *Suomen Kuvalehdessä* runsaasti, osana kaikkia valitsemiani juttutyyppejä. Lehden alkusivujen Uutisviikko-palsta täyttyi lyhyistä, korkeintaan muutaman virkkeen pituisista Amerikka-uutisista useasti, yhteensä 55 kertaa (kaavio 1). Osa niistä myös ilmeni palstan yläosassa lainauksina ajankohtaisilta henkilöiltä, ja ne heijastivat paljolti lehden numeroissa myöhemmin käsiteltyjä aiheita,

kuten Yhdysvaltojen ulko- ja sisäpolitiikkaa, vaaleja, turvallisuutta ja taloutta. Jotkut lyhyistä uutisista saattoivat myös muiden maiden asioita käsitellessään sivuta Yhdysvaltoja. Lyhyiden uutisten tulkinnan jätän seuraavassa tulkintaluvussa pois, sillä koen niiden poikkeavan oleellisesti muista juttutyypeistä pituutensa ja objektiivis-subjektiivis-erottelunsa osalta.

Amerikka oli monessa *Suomen Kuvalehden* numerossa edustettuna myös Viikon kuva -palstalla, jossa valittu aihe esitettiin koko aukeaman täyttämällä kuvalla, lyhyellä kuvatekstillä varustettuna. Yhteensä seitsemän kertaa jokin Yhdysvaltoja käsittelevä ilmiö ylitti Viikon kuva -julkaisukynnyksen, ja kuvissa esitetyjä aiheita olivat tässä yhteydessä muun muassa rajaturvallisuus, alkuperäiskansojen oikeudet ja asemessut (kaavio 2). Amerikka sai lisäksi toistuvasti näkyvyyttä kansilehdessä, yhteensä kymmenessä numerossa (kaavio 2). Näistä kolmessa myös kansikuva oli Amerikka-aiheinen (esim. vaalit [SK 28/2016], Hollywood [SK 31/2016], Donald Trump [SK 45/2016]) (Kuva 1).

Tutkimukseni laadullisen tarkastelun kannalta oleelliseksi kohteeksi nousevat pidemmät, analyttisemmät jutut, kuten ilmiöjutut, mielipidekirjoitukset ja reportaasit, sekä uutispalstalta löytyneet pidemmät uutiset. Näitä löysin yhteensä 79 (kaavio 3). Valintakriteereinäni olen pitänyt viittausta Amerikkaan tai Yhdysvaltoihin kaikissa tunnistamissani jutuissa, ilman käsitteellistä rajausta. En siis ole tarkastellut ainoastaan tiettyjen aiheeseen sopivien sanojen esiintyvyyttä otsikoissa, ingresseissä tai lainauksissa

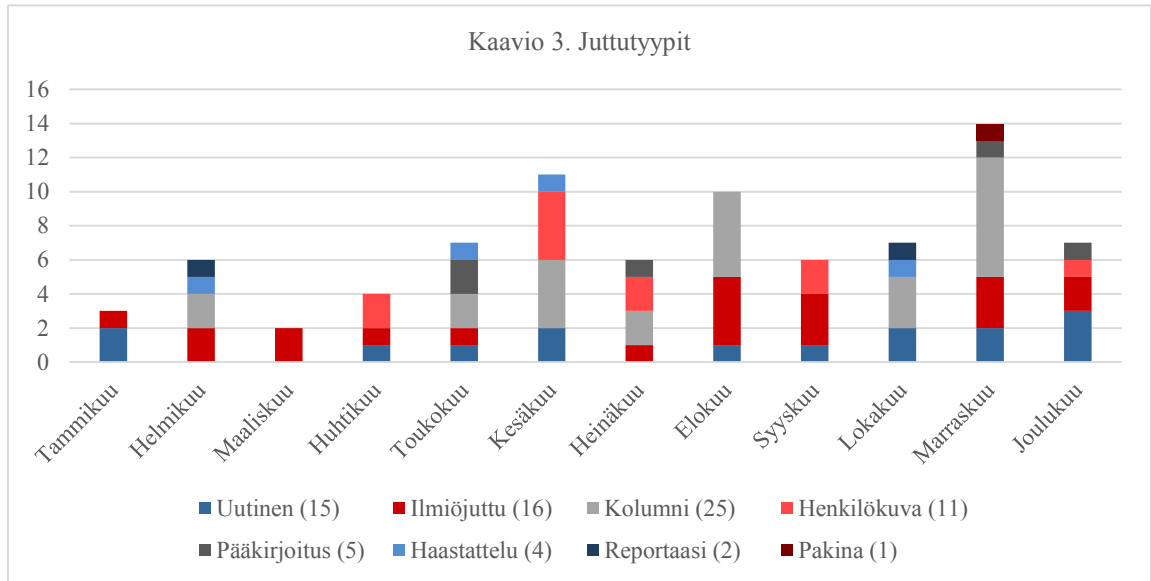

Kuva 1. Amerikka vuoden 2016 Suomen Kuvalehden kansissa.

(esim. *Yhdysvallat*, *Amerikka*, *vaalit*) – jotka kylläkin ohjasivat aineistoni keruuta merkittävästi –, vaan olen myös etsinyt Amerikka-viittauksia leipäteksteistä. Tämä siksi, että osa jutuista saattoi käsitellä aiheitani hyvinkin oleellisesti, vaikkei sitä vielä otsikossa tai ingressissä suoraan ilmaistukaan.

Pitempien uutisten (15) lisäksi Yhdysvallat nousi esille ilmiöjutuissa (16). Niiden suuri määrä on ymmärrettävissä jo siinä, miten tärkeä osa journalistista työtä uutisten ja ajankohtaisten ilmiöiden taustoitus ja syvempi tarkastelu uskottavalle lehtijulkaisulle on. Jaakkolan mukaan ilmiöjuttu tekeekin näkyväksi sellaisia aikamme prosesseja, suuntauksia ja virtauksia, jotka eivät vielä uutisista välity (Jaakkola 2013, 193). Tässä yhteydessä ilmiöjutut ovat tutkimukseni temaattisen tarkastelun osalta arvokasta aineistoa; ne kertovat, mitkä aiheet kelpasivat kirjoitettaviksi *Suomen Kuvalehdessä*. Kuitenkin ilmiöjutun suhde todellisuuteen on tarkoituksellisen objektiivinen, eikä sen siten ole vielä tarkoitus kertoa paljoakaan kirjoittajansa intentioista.

Tämä puolueettomuuden tendenssi on tarkoituksellisesti hylätty kolumneissa (25), joissa ilmiöihin tuodaan mukaan nimenomaan kirjoittajan valitsema näkökulma (Ibid., 234). Aineistoni Amerikka-aiheiset kolumnit tarjoavat näin näkymän siihen, millaisia mielipiteitä *Suomen Kuvalehdessä* esiintyi. Samankaltainen tendenssi tulee ilmi pääkirjoituksissa (5), mutta päätoimittajan kirjoittamina ne kertovat esitettävästä aiheesta aina koko lehden linjan (Ibid., 229). Pakina (1) etäännytty vielä kolumnista siinä, että siinä argumentointi on humoristista ja tyyliltään normeista poikkeavaa (Ibid., 251). Sen

liioitteleva ja kärkevä ääni on korostetun subjektiivinen (ks. Kotilainen 2003, 68). Näin sen voi nähdä myös paljastavan toiveita ja pelkoja, joita käsiteltävä ilmiö herättää.

Juttutyypiskaalan keskivälille asettuvat aineistossani haastattelu, henkilökuvaa ja reportaasi. Määrittelen *Suomen Kuvalehdessä* esiintyvät haastattelut (4) sellaisiksi, joissa jutun leipäteksti on kirjoitettu haastattelumuotoon. Täten erotan ne selkeyden vuoksi ilmiöjutuista tai henkilökuvista, joista myös osa on toteutettu haastatteluina, mutta joissa haastateltavan äänet on kirjoitettu usein epäsuorien lainausten muodossa. Aineistoni henkilökuvat (11) ovat Amerikka-lähteinä kiinnostavan kaksipuolisia, sillä ne eivät ainoastaan kysy jutun kohteena olevan henkilön näkemystä käsiteltävästä aiheesta, vaan myös kehystävät näitä aiheita toimittajan omilla kysymyksillä ja havainnoilla (Jaakkola 2013, 212).

Pisin juttutyypini on reportaasi (2). Vähäisestä edustuksestaan huolimatta se tarjoaa välittömiä näkökulmia Amerikasta raportoidessaan paikan päältä. Tunnelmia ja vaikutelmia välittäessään reportaasi sallii myös kirjoittajansa kaunokirjallisen ilmaisun (Jaakkola 2013, 220; vrt. Lassila-Merisalo 2009, 32–35). Tässä juttutyypissä korostuu asiayhteyden asettaminen sekä asenteiden ilmaisu.

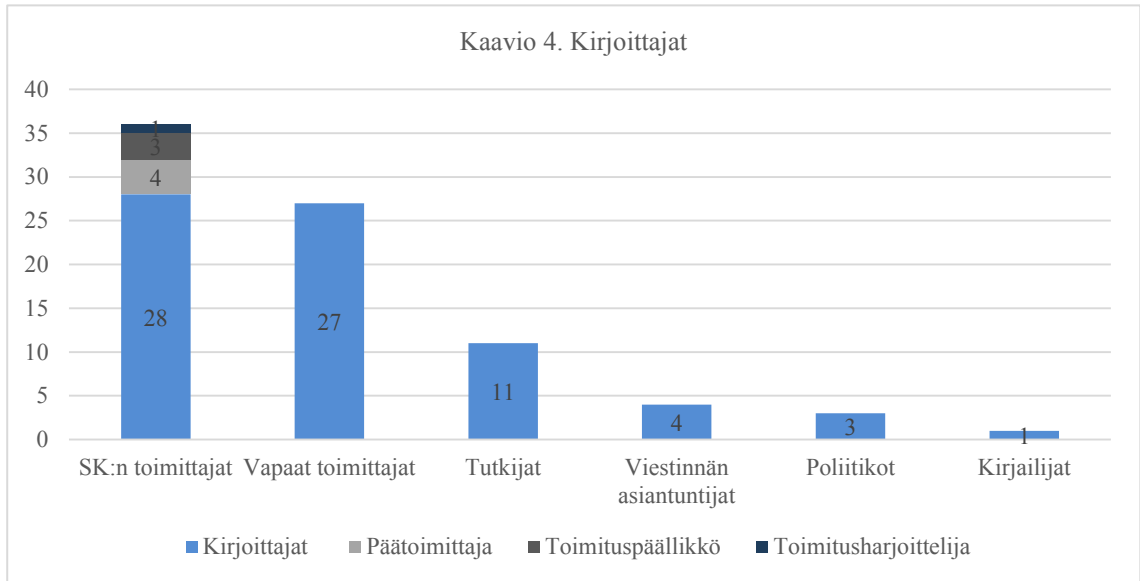
5.2. Amerikka-kirjoittelun kirjoittajat, aiheet ja kehykset

Juttutyypit määrittelevät jo sinällään paljon lehden ja sen käsittelemän kohteen suhdetta. *Suomen Kuvalehteä* on pidetty maassamme koko satavuotisen historiansa ajan tärkeänä yhteiskunnallisena toimijana. Kaltaisen aseman saavuttamiseksi subjektiivisten äänien on paitsi tullava esiin, myös saavutettava kaikupohjaa poliittisen vallan ylimmissä kerroksissa. (ks. Vares & Siltala 2016.) Siksi omaäänisemmät juttutyypit, kuten kolumnit ja pääkirjoitus, myös merkitsevät äänenpainoillaan käsiteltävien aiheiden hahmottumista tietynlaisiksi.

Yhdysvalloista kirjoitettiin laajalti, mikä näkyy siinä, että kirjoittajia hyväksyttiin myös journalistisen ammattiryhmän ulkopuolelta (ks. kaavio 4). Eniten äänessä olivat silti lehden omat kirjoittajat, *Suomen Kuvalehden* toimittajat (28). Heidän lisäksi lehden ulkopuolelta tulleita ammattikirjoittajia, vapaita toimittajia, näkyi varsin paljon (27). *Suomen Kuvalehden* omien toimittajien ja vapaiden toimittajien määrällinen suhde on läheinen, ja monet ulkopuolisista kirjoittajista saivatkin säännöllisesti näkyvyyttä lehden palstoilla (ks. 13/2016, 25/2016, 32/2016,). Jos kuitenkin lehden omaan toimituskuntaan lisätään myös päätoimittajan (4), toimituspäällikön (3) ja toimitusharjoittelijan (1) tekstit, kasvaa ero tuntuvasti, jolloin vapaat toimittajat jäävät vähemmistöksi.

Journalistisen ammattiryhmän jälkeen ääneen pääsivät erityisesti tutkijat (11). Eniten tilaa annettiin tässä yhteydessä politiikan asiantuntijoille, mutta näkemyksiä Amerikasta pyydettiin muiltakin, kuten taloustieteilijältä (22/2016), kielen tutkijalta (42/2016) ja humanistilta (73/2016). Akateemikkojen edustus jätti selvästi varjoonsa politiikan teon ammattilaiset, siis poliitikot (3). Muita esille tulleita kirjoittajatahoja olivat viestinnän asiantuntija (4) ja kirjailija (1). Ensin mainitun voisi lisäksi lukea osaksi lehden ulkopuolelta tulleita toimittajia, mutta tässä yhteydessä näen asiantuntijuuden vahvempana kirjoittajaprofiilin määrittäjänä. Kolumni asiantuntijan toistuvana juttutyypinä ja kirjoittajan omien näkemysten julkaisuforumina yhä tukee tätä valintaa.

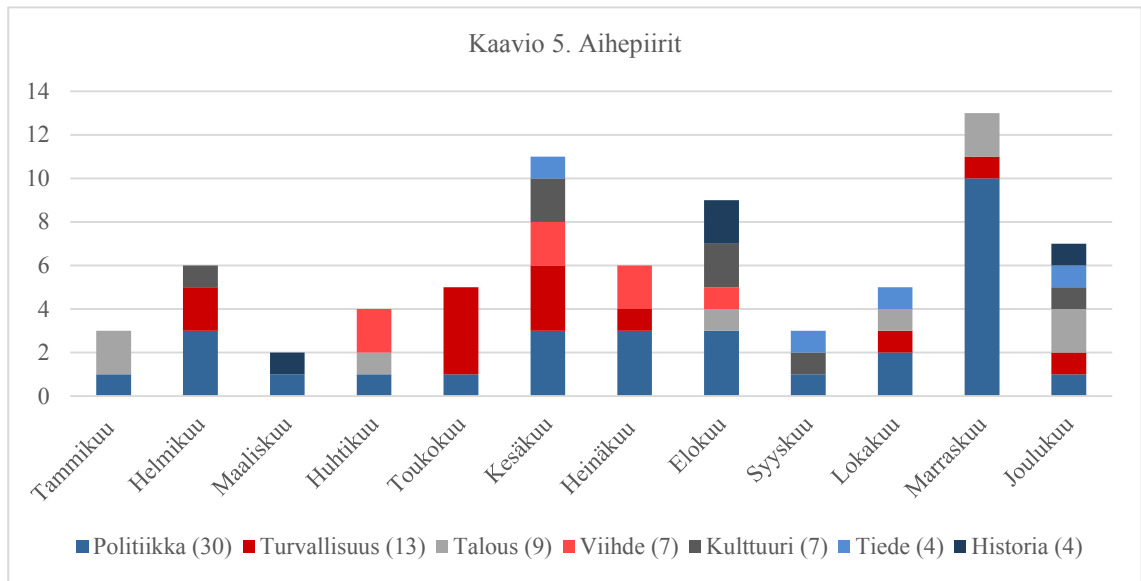
Kysymys siitä, kenestä ja mistä jutuissa puhuttiin, määräytyy paitsi suoraan haastateltavien tahojen – jos kyseessä on sen mukainen juttutyyppi –, myös toimittajien mainintojen perusteella. Näin en tee eroa yleisimpien mainintojen lähteille niiden

esiintyvyyttä mitatessa. Pidättäydyn myös raportoimasta mainintojen juttukohtaista volyymia, jonka kautta osoitan ainoastaan sen, kuinka usein valitut toimijat tulivat mainituiksi numeroittain sekä koko julkaisuvuoden mitassa. Perustelen valintaani sillä, että yleisimpien toimijoiden ja käsitteiden esiintyvyyttä mitattaessa jokaisesta jutusta olisi nimien lisäksi silloin otettava huomioon myös pronominit, parafrasit ja muut kiertoilmaukset. Tämä ei enää palvelisi laadulliseen tulkintaan perustuvaa tutkimusotettani.

Jutuissa ilmenneitä tahoja ja toimijoita selkeämmin esille nousivat tietyt aihepiirit (kaavio 5). Sellaisiksi olen luokitellut esiintymismäärien mukaan seuraavat: politiikka (30), turvallisuus (13), talous (9), viihde (7), kulttuuri (7), tiede (4) ja historia (4). Ne osittain ohjaavat diskursseja, mutta eivät yksinomaan määrittele niitä (ks. Jokinen, Juhila & Suoninen 2016, 35). Merkittävä osa vuoden 2016 *Suomen Kuvalehden* jutuista koski politiikkaa, mikä ei ole yllättävää, sillä vaalivuosi ohjasi toimittajia raportoimaan juuri politiikan tapahtumista.¹⁵ Poliittisten aiheiden esiintyvyyttä kiinnostavampaa on kuitenkin se, miten keskustelua politiikan tapahtumista tuotetaan ja mihin lukijoiden huomio silloin suunnataan. Tätä kutsutaan journalismin tutkimuksessa *kehystämiseksi*. Kehystäminen tulee hyvin ilmi juuri politiikasta uutisoitaessa. Risto Kuneliuksen mukaan

¹⁵ Poliitiikka-aiheisten juttujen korkein piikki sijoittuikin vaalien aikaan marraskuulle (ks. Kaavio 5).

poliittisen journalismin tapana on välittää kuva politiikasta valtapelinä, jossa poliitikot ja poliittiset ryhmät kuvataan valtapyrkimysten valossa. Tämän kehystyksen kautta yleisö oppii myös tarkastelemaan politiikkaa sen mukaisesti, ja kun kehysten synnyttämä vaikutelma yhä ruokkii itseään, alkavat nämä assosiaatiot automatisoitua. (Kunelius 2004, 144–145.)

Yhdysvaltojen poliittisella kentällä valtapelin kehys onkin jo normalisoitunut, toteuttanut itse itsensä. Väittelyt ja valtapuolueiden, demokraattien ja republikaanien, molemminpuolinen loanheitto ovat nykyään olennainen osa amerikkalaista vastakkainasettelun puoluepolitiikkaa, erityisesti vaalivuotena (Tuman 2008, 128). Presidenttiehdokkaat näyttäytyvät toistensa verivihollisina osallistuessaan televisioituuihin haastatteluihin tai debatteihin. Tämän voi hyvin tunnistaa vertaamalla vuosien 2016 ja 1960 televisioituja presidentinvaaliväittelyitä toisiinsa. Jälkimmäisessä olivat mukana John F. Kennedy ja Richard Nixon, ja silloin vastapuolen vähättely oli vielä suhteellisen vähäistä (ks. YouTube 2008).

Kehystämisen taustalla on myös monia journalistisia käytänteitä. Veikko Pietilä (Pietilä 1992, 46–47) muistuttaa, että vaikka esimerkiksi uutisen edellytetään heijastavan todellisuutta objektiivisesti, vaikuttavat sen teossa kuitenkin lukuisat arvosidonnaiset valinta-, muokkaus-, järjestely- ja kerronnallistamisoperaatiot. Nämä käytänteet tekevät vastaanottajalle mahdolliseksi tunnistaa tekstit tietynlaisiksi, johonkin genreen

kuuluvaksi. Tietyn juttutyypin toimivuus riippuukin tällaisesta ”geneerisestä sopimuksesta” kirjoittajan ja lukijoiden välillä.

Kun representaatiota tarkastellaan todellisuuden tuottamisen näkökulmasta, journalististen valintojen huomioiminen korostaa sitä, miten juttutyypit paitsi kehystävät uutisoitavaa ilmiötä, myös määrittävät mistä ylipäätään puhutaan. Tähän taipumukseen viitataan *agenda setting* -teorialla. Sen mukaan joukkoviestintä suuntaa yleisön huomion joihinkin erityisiin kysymyksiin tai ongelmiin ja samalla ohjaa yleisön mielipiteiden muodostumista. (Kunelius 2004, 2003.) Samalla agendat ohjaavat diskurssien syntymistä. Seuraavassa luvussa osoitan, millaisia diskursseja oman tulkintani ja *Suomen Kuvalehden* aihealueiden välisestä vuoropuhelusta syntyi.

6. Amerikka-kirjoittelun diskurssianalyysi

Edellä esittelemäni teoreettiset katsaukset tarjoavat tulkinnallisen viitekehyksen, johon tukeutua analysoitaessa *Suomen Kuvalehdessä* vuonna 2016 esiintynyttä Amerikka-kirjoittelua. Vaikka seuraavaksi nojaan aineistoni analyysissä laadulliseen tutkimukseen, noudatan systemaattisuutta sen toteutuksessa. Erottelen valitsemistani numeroista juttuja, joissa ilmeneviä ilmaisuja yhdistelen ja luokittelen osaksi laajempia kokonaisuuksia. Tämä aineistolähtöinen induktiivinen analyysi (Tuomi & Sarajärvi 2009, 108–113) näyttäytyy kolmivaiheisena prosessina, jossa aluksi pelkistetään aineistosta tutkimuskysymysten kannalta olennaiset representaatiot (*reduointi*), niputtaen ne sitten osaksi diskurssiluokkia (*klusterointi*) ja lopuksi liittäen diskurssit osaksi yhä laajempia ideologisia tasoja (*abstrahointi*). Työssäni esiintyvät alkuperäisilmaukset on koodattu järjestelmällisesti ilmestymisvuoden juttujen mukaisesti (1–79/2016). Jutut, joihin alkuperäisilmaukset viittaavat on tarkistettavissa lopun Lähdeluettelo-luvusta.

Tarkastelen Amerikka-diskursseja vuorollaan, kullekin ominaisia retorisia valintoja kuunnellen ja niistä tulkintoja tehden. Tässä jaottelussa kukin diskurssi saa käsittelynsä omassa alaluvussaan. Sen sijaan Fairclough'n kriittisen diskurssianalyysin kolme tasoa (Fairclough 1995, 98) sisällytän jokaisen diskurssin tarkasteluun. Näin teen siksi, että eri representaatioiden, diskursiivisten käytänteiden ja niiden ideologisten ilmentymien suhteilla on lähteensä itse tekstissä, jolloin niitä ei voi purkaa toisistaan irrallisina. Näin analyysiin sisältyy niin tekstin lingvistinen kuvaus ja diskurssin sosiaalisten käytänteiden analysointi kuin yhteiskunnallisten ilmiöiden tarkastelukin. (Pietikäinen 2000, 209.)

Koska *Suomen Kuvalehti* on sananmukaisesti *kuvalehti*, en voi myöskään laiminlyödä aineistoni kuvallisuutta. Silti tulkitseen lehden kuvia ainoastaan osana juttutyyppeiden konventioita – siis tekstuaalisia representaatioita täydentävinä visuaalisina elementteinä (Fairclough 1997, 47). Päähuomioni on näin diskursseissa, joiden koontin suoritan luvun lopussa induktiivisen analyysimallin mukaisesti.

6.1. Amerikka-diskurssit

Edellisessä luvussa esittelemäni aihepiirit (politiikka, turvallisuus, talous, viihde, kulttuuri, tiede, historia) ilmaisevat sen, *mistä Suomen Kuvalehden* aiheen mukainen juttu kertoo. Diskurssit puolestaan ilmaisevat sen, *miten* nämä aiheet tulevat kerrotuiksi. Koska

samasta aiheesta voi kertoa monella tavalla, on myös diskurssien valinta tulkintatyötä. Sen tuloksia esittelen seuraavaksi.

Lähilukemalla *Suomen Kuvalehden* juttuja keskityin pääsääntöisesti siihen, millaisin tavoin ne välittivät kuvaa Yhdysvalloista. Olennaista ei ollut etsiä vahvistusta tietyille hypoteesille, vaan antaa hermeneuttista tulkintaympyrää (Gadamer 2004, 29) seuraten toistuvien puhetapojen erottua teksteistä. Tarkoituksena oli luoda kokonaisvaltainen kuvaus Amerikka-aiheisista diskursseista, ei esimerkiksi pelkästä poliittisen uutisoinnin analyysistä. Diskurssien jaottelu oli seurausta lukuisista lukukerroista, jotka kukin kerrallaan tarkensivat analyysia (Pöysä 2010, 338–341).

Valitsemani diskurssikategoriat eivät siis muodostuneet sen enempää mekaanisesti (kuten sisällönanalyyysissä) kuin mielivaltaisestikaan, vaan niiden erotteluun vaikuttivat aineiston välittämien sisältöjen (aihealueet) lisäksi Yhdysvaltojen kulttuuriin liittyvät taustaoletukseni (ks. Pietikäinen 2000, 203; vrt. Brummet 2010, 101) sekä suomalaisen mediamaiseman tuntemukseni (ks. Fairclough 1997, 84; Jokinen et al. 2016, 35). Tutkimuskohteen ja siihen liittyvän tulkintatyön seurauksena analyysistä valikoitui kuusi päädiskurssiluokkaa. Seuraavissa alaluvuissa tarkastelen kutakin yksityiskohtaisesti.

6.1.1. Moraali

Ensimmäinen diskurssikategoria sisältää puhetapoja, jotka ilmaisevat Yhdysvaltoja koskevien ilmiöiden tarkastelun moraalien valossa. Ne tulevat ilmi erityisesti sukupuolen, etnisyyden ja talouden tasa-arvon alueilla sekä sovinnaisuuskäsityksinä. Diskurssissa nousee usein esille se, mikä on Yhdysvaltain suhde tasa-arvoon, miten sitä edesautetaan tai rajoitetaan.

Sukupuolen ja etnisyyden sosiaalisten ilmentymien esittämisessä *Suomen Kuvalehti* kirjoitti siitä, kuinka amerikkalaiset naiset ja etniset vähemmistöt tulevat kohdelluiksi tai ylipäätään huomioon otetuiksi. Vaalivuotena diskurssi kytkeytyi osaksi politiikkaa, mikä ilmenee jo alkuvuoden esivaaleja käsittelevästä ilmiöjutusta: ”Republikaanien tarkoituksena oli houkutella tuekseen naisia ja nuoria sekä kasvavaa latinoväestöä. Trump halveksii kuitenkin avoimesti naisia ja meksikolaisia siirtolaisia ja haluaa estää muslimien maahantulon.” (3/2016) Teksti raportoi Trumpin ja republikaanipuolueen eroista, ja syyksi tälle se osoittaa Trumpin potentiaalisen kannattajakunnan

”halveksunnan” sekä ”halun estää” etnisten vähemmistöjen liikkumisen. Dokumenttiohjaaja Michael Moorea koskevassa jutussa ehdokas Trumpin menestyksen nähdään rajoittuvan samoihin tekijöihin, sillä ”80 prosenttia amerikkalaisista on naisia, värillisiä tai nuoria aikuisia. Trump on loukannut heitä kaikkia. On matemaattisesti mahdotonta, että Trump voittaisi.” (13/2016) Trumpin vaalimenestyksen odotetaan näin pysähtyvän hänen loukkaaviin kommentteihinsa.

Sukupuoleen liittyvä syrjintä nostetaan esille myös näyttelijä Jodie Fosterin uranousua käsittelevässä jutussa, mutta siinä sukupuolisen tasa-arvoon suhtaudutaan jo optimistisemmin:

Naisohjaajia epäillään Hollywoodissa, Foster sanoo. Ohjaamista hän kuvailee viimeiseksi linnakkeeksi, joka on miesten hallussa. [--] Naistuottajia on paljon, samoin käsikirjoittajia ja teknisen puolen osaajia. Kun minä olin nuori, ei elokuvien teknisellä puolella ollut lainkaan naisia. Maskeeraaja saattoi olla nainen, ja se siinä. Ympärilläni oli aina jatkäporukka. Se on muuttunut. (25/2016)

Heinäkuussa ilmestyneessä ilmiöjutussa puolestaan analysoidaan presidenttiehdokkaiden kilpailumahdollisuuksia, ja Hillary Clinton kuvataan seuraavalla tavalla: ”Naisehdokkailta edellytetään Yhdysvalloissa edelleen ominaisuuksia, joita ilman miehet pärjäävät mainiosti: lämpöä, pehmeyttä ja tunteellisuutta. Niitä ei politiikassa parkkiintunut entinen ulkoministeri [Clinton] helposti näytä.” (35/2016) Amerikkalainen poliittinen kulttuuri esitetään ”edelleen” sukupuolisen tasa-arvon osalta kehittymättömäksi, sillä muuten ei ehdokkaalta mainittuja, sukupuolisesti leimautuneita ”ominaisuuksia” vaadittaisikaan. Jos Clintonin menestystä rajoittavat feminiinisten ominaisuuksien puute, odotetaan häneltä kuitenkin menestystä puolueensa ehdokkaana: ”Ylivoimainen enemmistö naisista, latinoista ja mustista äänestää demokraattia. Rasistina ja sovinnostina tunnettu Trump ei voita heitä puolelleen, vaikka kuinka maanittelisi.” (35/2016) Se, mikä rajoittaa Trumpia, avaa siis mahdollisuuksia Clintonille.

Silti vaalikampanjan nähtiin avaavan odottamattomia ja kiistanalaisia mahdollisuuksia myös Trumpille. Loppuvuodesta ilmestyneessä kolumnissa kirjoitettiin, kuinka

naisen [Clintonin] lisäksi loppusuoralle pääsi mies, joka on ilmoittanut voivansa tehdä naisille mitä tahansa. Esimerkiksi ”tarttua heitä pillusta”. Vaalikamppailusta tulikin historiallinen siksi [Clintonin naispuolisen vaalimenestyksen sijaan], että siitä kirjoittavat toimittajat ovat voineet panna samaan otsikkoon sanat ”presidenttiehdokas” ja ”pillu”. (53/2016)

Tässä poliittisen kulttuurin nähdään muuttuneen yllättävään suuntaan. Vaalikamppailu on ollut ”historiallinen”, mutta täysin eri syistä kuin aluksi odotettiin. Reportaasi, joka käsittelee laajalti Yhdysvaltoja ja erityisesti ”päähkähullua” vaalikamppailua välittää samankaltaista viestiä. Sen mukaan erityisesti Donald Trumpin vaalikampanja on ainutlaatuinen, sillä ”[s]e on ainutlaatuisen seksistinen ja rasistinen. Lisäksi Trump on nostanut pintaan rotujännitteitä ja repinyt republikaanisen puolueen omat rivit rikki.” (58/2016) Samassa reportaasissa Trumpin ”ainutlaatuinen” menestys kuitenkin nähdään myös odotettuna, kun kirjoittaja toteaa, että ”[n]aisviha ei ole vierasta maalle, jossa naisella ei toistaiseksi ole ollut asiaa presidentiksi – ja jossa valtapuolueen ehdokkaaksi voi nousta Donald Trumpin kaltainen mies” (58/2016).

Sukupuolisten ja etnisten arvoasetelmien lisäksi Yhdysvaltoja tarkasteltiin taloudellisen tasa-arvon – tai sen puutteen – moraalisisissa kehyksissä. Maan sosioekonominen rakenne näytti olevan murroksessa, mistä kärsivät eniten keskiluokkaiset. Jo alkuvuodesta julkaistussa kolumnissa kuitenkin hämmästeltiin ilmiön ristiriitaisuutta:

Heitä [trumpilaisia republikaaneja] katkeroitaa amerikkalaisen unelman sortuminen keskiluokan köyhtyessä. Epäloogiselta tosin tuntuu suuria tuloeroja kannattavien republikaanien äänestäminen. (7/2016)

Tuloerojen poistamisen tiellä on esteitä, sillä ”[a]merikkalaiset luulevat, että hyvinvointivaltio on hirviö [--]. Tarkemmin sanottuna republikaanit, varakkaat ihmiset ja New Yorkin ulkopuolella asuvat ajattelevat näin.” (29/2016) Yhdysvaltain taloudellisen epätasa-arvon ongelmat kytketään näin osaksi ryhmiä, jotka ovat oikeistolaisia, konservatiivisia ja perifeerisiä. Niiden nähdään suhtautuvan epäluuloisesti hyvinvointivaltioon, sillä ”englanninkielisen termin *welfare state* he mieltävät köyhien toimeentuloksi” (29/2016). Näin tuloerojen representaatioissa moraalidiskurssi korostuu siten, että siinä ”varakkaat ihmiset” aktivoidaan ”hirviömäisen” hyvinvointivaltion epäilijöiksi ja sen mahdolliset edunsaajat representoidaan ”köyhiksi”. Näin tekstin synnyttämässä toimijarooleissa (Fairclough 1997, 43) korostuu moraalidiskurssin asenteellisuus ja arvolatautuneisuus. Tässä esimerkissä tuloeroja tarkastellaan ilmiönä, joka näyttää tutulta, jolloin se lisäksi normalisoidaan. Seuraava katkelma samaa ilmiötä käsittelevästä kolumnista lisää, että tuloliikkuvuus yli sukupolvien on yhä hankalampaa Yhdysvalloissa:

Tämä ”kultahattukäyränä” (Gatsby curve) sittemmin tunnettu tutkimustulos on vaikuttanut voimakkaasti yhdysvaltalaiseen keskusteluun talousjärjestelmän oikeudenmukaisuudesta. ”Katuojasta huipulle” -mahdollisuus toteutuu paremmin Tanskassa kuin Yhdysvalloissa. (48/2016)

Sukupuolta, etnisyyttä tai taloutta koskevan arvokeskustelun lisäksi *Suomen Kuvalehden* kirjoittelussa näkyi myös huomio siitä, millainen käytös tai puhe on suotavaa tai sovinnasta. Tämä moraalidiskurssin osa ilmeni eri asteisina näkemyksinä politiikkaan liittyvästä puheesta. Äärilaidoilla näkyivät jälleen presidenttiehdokkaat Trump ja Clinton, joiden käytöstä kommentoidaan paljon jo yhdessä alkuvuodesta ilmestyneessä reportaasissa (6/2016) sekä kahdessa sitä seuranneessa ilmiöjutussa (10/2016, 14/2016).

Trump on haukkunut kaikki, rikkonut kaikkia sivistyneen poliittisen keskustelun sääntöjä, ja mitä ilkeämpi hän on ollut, sitä suuremmaksi hänen suosionsa on kasvanut. Vihainen kampanja vihaisille ihmisille, globalisaation koettelemille ja tulevaisuutta pelkääville. (6/2016)

Pitkä reportaasi toteaa, kuinka politiikan keskustelun ”sääntöjä” on rikottu, mutta lisäksi kirjoittaja hämmästelee Trumpin suosion suhdetta tämän henkilökohtaiseen käytökseen. Tekstistä välittyikin huoli siitä, mitä presidentilliseltä käytökseltä voidaan odottaa. Trumpin väitettyä ”pystyvänsä vaikka ampumaan ihmisen keskellä Manhattania menettämättä kannatustaan”, kirjoittaja kysyy, että onko se ”tulevalle presidentille ja asevoimien ylipäällikölle sopivaa huumoria?” (6/2016) Vastaus, jolla myös samalla ilmaistaan moraalista ylemmyyttä, on selkeä:

Politiikka kai kuitenkin pitäisi ottaa vakavasti. Edustuksellinen demokratia taitaa perustua tähän tylsään ennakko-oletukseen: ehdokkaat kertovat rehellisesti, mitä mieltä he asioista ovat ja miten niihin aikovat vaikuttaa. (6/2016)

On huomionarvoista, että Trumpin käytöstä ei suoraan tuomita, vaan se representoidaan vihjaillen, ironisesti tai jopa passiivis-aggressiivisesti. Presidenttiehdokkaiden (Clintonin ja Trumpin) ulkopoliittisilla näkemyksillä spekuloiva ilmiöjuttu kuvaa Trumpin käytöstä näennäisen neutraalisti: ”Vaalitulaisuuksien Donald Trump tunnetaan. Hän pilkkaa, kiihottaa ja häiriköi: siirtolaiset ulos, muuri Meksikon rajalle, ovet kiinni muslimeilta, terroristien perheet hengiltä, kidutus kunniaan.” (10/2016) Samassa jutussa sama tendenssi paljastuu, kun ”[Trumpin on nähty] ihastelleen Pohjois-Korean Kim Jong-Unin tapaa johtaa maataan jopa sukulaisiaan teloittamalla” (10/2016). Myös Trumpin sivistymättömyyteen kiinnitetään huomiota, suuremmin, mutta silti *vastuun kierron*

*strategiaa*¹⁶ käyttäen, antaen haastateltavien puhua. Juttuun lainatun amerikkalaistoimittajan mukaan ”[--] Trumpin kotona ei ole yhtään kirjaa. Kun häneltä kysyttiin, keitä ovat hänen ulkopoliittiset neuvonantajansa, hän vastasi katsovansa tv:n keskusteluohjelmia.” (10/2016)

Myös sovinnaisuutta ilmentävä puhetapa eksplikoitiin suoraan. Vähän myöhemmin ilmestyneessä ilmiöjutussa nostetaan esille monia poliittisen kulttuurin muutoksen merkkejä:

Vaalikeskustelussa ovat loistaneet poissaolollaan hyvät tavat, uudet ideat ja asiaosaaminen. Ehdokkaat ovat kilpailleet muun muassa siirtolaisvastaisuudella, sukuelintensä pituudella sekä sillä, kuka raivokkaammin pommittaisi Isis-järjestöä. (14/2016)

Vaalien kääntymistä yhä epäsovinnaisempaan suuntaan pidetään mahdollisena, ja tästä vastuu kuuluisi Trumpille: ”Jos ensi marraskuun vaaleissa ovat vastakkain Donald Trump ja Hillary Clinton, mitä on luvassa? Suunsoittoa, härskejä twiittejä ja loanheittoa, ainakin jos Trump pitää tyyliänsä.” (14/2016) Tämän tyylin nähdään liittyvän olennaisesti Trumpin luonteeseen, mikä kuitenkin jälleen esitetään ulkopuolisen lähteen (toimittaja Dara Lindin) kautta. Sen lisäksi, että presidenttiehdokkaan ei voisi odottaa luottavan Yhdysvaltain liittolaisiin, ”[p]ahinta Trumpissa on hänen turhamaisuudesta kumpuava epävakaa machoutensa” (14/2016).

Epäsovinnainen käytös assosioidaan oikeistopopulistiseen retoriikkaan, ja samalla se tuomitaan. Maailman populististen ilmiöiden kaltaisesti ”[m]yös Donald Trump osoitti sydämättömyyttä homoklubiin kohdistettua viharikosta kommentoidessaan: myötätunnon sijaan hän ilmoitti olleensa oikeassa islamistien vaarasta” (31/2016). Orlandon joukkosurman vetäminen poliittiseksi lyömäaseeksi on silti vain osa politiikan sovinnaisuussääntöjen rikkomiseen liittyvää laajempaa ilmiötä:

¹⁶ Vastuun kierron strategia (objektiivisuuden strateginen rituaali) on journalistinen toimintatapa, jolla ulkoistetaan kirjoittajan sanottava tekstin haastateltavien lausuntoihin (Kunelius 2004, 69).

Koskaan aiemmin ei amerikkalaisessa politiikassa ole käytetty näin alatyylistä kieltä niin äänekkäästi. Republikaanien esivaaleissa haukuttiin muslimeja, halveksittiin naisia ja kilpailtiin sukuelinten koolla. (35/2016)

Tässä ilmiöjutussa presidenttiehdokkaita vertaillaan näiden epäsuosion kautta, mikä jo sinällään kertoo tavasta kehystää vaaleihin liittyvää uutisointia. Vaikka Trump ja Clinton jakavatkin mielipiteitä kotimaassaan, osoittaa juttu kuitenkin selvästi, kumpi ehdokkaista käyttäytyy presidentille sopivan arvon mukaisesti ja kumpi ei. Siinä missä ”Trump on kerta toisensa jälkeen osoittanut olevansa herkkänahkainen, itsekeskeinen ja kostonhimoinen – ominaisuuksia, joita Valkoisen talon seuraavalla isännällä ei soisi olevan [--]” –, löytyy Clintonilta vahvaa asiaosaamista, sillä ”hän tuntee paitsi Washingtonin politiikan myös viranomaishallinnon koukerot ja olisi presidenttinä ensimmäisestä päivästä alkaen ainakin Trumpia valmiimpi johtamaan suurvaltaa” (35/2016).

Trumpin todetaan sopivan huonommin virkaan kuin Clintonin, mutta syynä eivät ole pelkät käytös- tai sovinnaisuuserot ehdokkaiden välillä. Trumpin ei yksinkertaisesti nähdä olevan yhtä pätevä kuin Clintonin, mikä esitetään humoristisesti väitettä tukevassa kolumnissa. Siinä kirjoitetaan, kuinka ”[s]ikaniskat [hänen kannattajansa] odottavat Trumpista ihmeidentekijää. Yhden ihmeen hän on jo tehnyt, saanut edelliset republikaanipressat näyttämään intellektuelleilta.” (37/2016) Lainauksessa republikaanipuolueen vihjataan aikaisemmin nostaneen virkaan presidenttejä, joiden epäpätevyys on ollut vertaansa vailla. Trump saa heidätkin näyttämään ”intellektuelleilta”.

Myös Trumpin loukkaavalla käytöksellä pilailtiin. Marraskuun kolumnissa (65/2016) Trumpin mainetta entisestään tahrivia ”pukukoppipuheita”¹⁷ tulkittiin humoristisesti kuvituksella, jossa aktivoituu diskurssimerkityksen geneerinen taso (ks. Fairclough 1997, 47). Kuvapiirroksessa Trump metaforisesti tarttuu haarovälistä omaa ”tähtikuvaansa”, mikä korostaa hänen omahyväisyyttään ja epäpresidentillistä käytöstään (ks. Kuva 2).

¹⁷ Vuonna 2005 Donald Trump kertoi *Access Hollywood* -viihdeohjelman juontaja Billy Bushille, kuinka hän voisi halutessaan vaikka ”tarttua naisia pillusta”. Presidentinvaalien aikaan Trump vähätteli sanomisiaan, nimittäen niitä ”pukukoppipuheeksi” (*locker room talk*). (Makela 2016.)

ON VÄITETTY, että Hillary Clinton olisi valittu läpihuutojuttuna, jos EU-kansalaisilla olisi ollut äänioikeus. Pitänee paikkansa.

Jos taas venäläisiltä olisi kysytty, mitään vaaleja ei olisi edes järjestetty. Trumpin Kremlin piirikunnasta saama yksi ääni olisi riittänyt.

KUN HOLLYWOODIN B-tähti Ronald Reagan valittiin presidentiksi vuonna 1980, märkäkor-

KUVA © AP / UK

:-) Trump nukkuu
vuorokaudessa
pari tuntia.
Muutama lisätunti
friskaisi.

Kuva 2. (6/2016).

Näin piirros vahvistaa tekstin ja sen mukaisen ideologian, moraalidiskurssin, välistä yhteyttä, mikä on mahdollista juuri kolumnin genressä.

6.1.2. Kansallinen vertailu

Toinen diskurssikategoria esittää Yhdysvallat suhteessa Suomeen ja Eurooppaan. Tätä vertailua tuotetaan poliittisten, taloudellisten ja sosiaalipoliittisten erojentekojen kautta. Kansallinen vertailu tulee esille säännönmukaisina diskursiivisina puhetapoina sekä metaforisina ilmaisuina. Tässä yhteydessä lukijan puhutteluyritykset näyttävät niin suorina kuin ironisinakin. Usein näistä jälkimmäinen on ideologisesti latautuneempi. (Fairclough 1997, 124–125).

Alkuvuodesta vaalien lähtöasetelmaa verrattiin Suomen tilanteeseen, sillä kuten Arkadianmäellä, myös Washingtonissa politiikan nähtiin olevan ”rikki” (6/2016). Amerikan kansan ja päättäjien välisen yhteyden palauttaminen taas koettiin hankalaksi, sillä

[p]uoluerajat ovat Yhdysvalloissa perinteisesti hämärämpiä kuin Euroopassa, ja, tänä vuonna erityisen häilyviä. Trump on entinen demokraatti, Sanders on

Kuva 3. (62/2016).

senaatissa virallisesti sitoutumaton ja Clinton oli nuorena republikaani. Mikä tahansa on siis mahdollista (14/2016).

Teksti kuvaa Yhdysvaltain poliittista tilannetta huolestuttavaksi, sillä presidenttiehdokkaat eivät tunnu edes piittaavan puoluerajoista ja niiden aatteellisista eroista, mitkä – ainakin oletettavasti – ovat Euroopassa selkeämpiä. Loppuvuodesta Trumpin valintaa presidentiksi puolestaan tulkittiin ”[a]merikkalaisena jytkynä” (62/2016), assosioiden republikaanien menestystä vuoden 2011 Perussuomalaisten eduskuntavaalivoittoon (ks. Kuva 3). Ilmiöjutun huolta Trumpin ”villeistä lupauksista” ja ”vihapuheesta” selitettiin näin Suomi-vertauksilla.

Ehdokkaiden eroja vertailtiin eurooppalaisesta näkökulmasta läpi vuoden, jolloin heidän presidentillistä potentiaaliaan sovitettiin osaksi kansainvälisten ongelmien ratkaisua. Euroopalle Trump olisi ”huono uutinen”, sillä hän näkee eurooppalaiset ”vapaamatkustajina, jotka yhtäällä rahastavat Venäjä-suhteillaan, mutta jättävät amerikkalaiset taistelemaan esimerkiksi Ukrainassa” (10/2016). Katkelma olettaa, että Trump vaatisi eurooppalaisilta tulevaisuudessa enemmän, ja ennen kaikkea muutosta vallitseviin suhteisiin. Euroopan kannalta Clinton sosisikin presidentiksi paremmin:

Clintonin nousu presidentiksi olisi helpotus Euroopalle. Hän tuntee useimmat Euroopan pitkäaikaiset johtajat henkilökohtaisesti ja edustaa samoja liberaaleja arvoja: rauhaa, demokratiaa, ihmisoikeuksia ja sananvapautta.” (10/2016)

Vaikka ajatukseen Trumpista presidenttinä suhtaudutaan ”kauhunsekaisella inholla” ja vaikka hän eurooppalaisten silmissä olisi ”kauhistus presidentiksi”, ei Clinton välttämättä ole parempi vaihtoehto, sillä hänen kuvataan näyttävätyvän ulkopoliitikassaan sotaisana ”haukkana” (14/2016). Vaikka nämä ilmiöjutut tasapainoilevat ehdokkaiden välillä, ovat ne johdonmukaisia Eurooppa-perspektiivissään. Ne esittävät, mikä meille, ei-amerikkalaisille, olisi parasta.

Samalla tavalla syyskuussa spekulointiin uudestaan Donald Trumpin mahdollisella presidenttiydellä, jolloin Trumpin ja Clintonin erot nostettiin esiin eurooppalaisesta näkökulmasta kärjistetysti, jopa itseironisesti: ”Vihaisten eurooppalaisten näkökulmasta ainoa oikea valinta marraskuun vaaleissa on Clinton, ja amerikkalaiset ovat tyhmiä kannattaessaan Trumpin kaltaista huijaria” (51/2016). Loppuvuodesta sama taipumus tuodaan esille pakinassa, mutta vielä itsetietoisemmin ja humoristisemmin. Vaalituloksen jälkeen Trumpin presidenttiyteen liittyviä odotuksia peilataan hänen vaalilupauksensa kautta. Jos lupauksia ei pidetä, niin ”[s]illoin on aika vaatia uusia vaaleja, joissa amerikkalaisraukoille valitaan meille [suomalaisille] sopivampi presidentti” (69/2016). Kirjoittaja näyttäisi olevan tietoinen suomalaisesta – tai vähintäänkin eurooppalaisesta – Yhdysvaltoja koskevasta kansallisen vertailun diskurssista, joka kertoo, mikä ”amerikkalaisraukoille” olisi parasta. Tekstissä tämä holhoava asenne asetetaan näin naurunalaiseksi, mille pakina tarjoaa vapaamman ilmaisullisen foorumin kuin muut juttutyypit (ks. Kotilainen 2003, 68).

Eronteko Yhdysvaltain ja Euroopan välillä saattaa edellisten esimerkkien tavoin näkyä henkilötasolla, mutta esille tuodaan myös monia yhteiskunnallisia, juridisia tai rakenteellisia tekijöitä. Syksyllä ilmestyneessä kolumnissa kiinnitetään huomiota juuri näihin oikeuskäytännöllisiin eroihin. Tekstin kirjoittajan mukaan ”[t]örkeilystä, josta Suomessa seuraisi tuomio kunnianloukkauksesta tai kiihottamisesta kansanryhmää vastaan, napsahtaa jenkeissä presidenttiehdokkuus” (37/2016). Teksti ottaa kantaa Trumpin ”törkeilyyn”, mutta osana järjestelmää, joka sen sallii: ”[Trumpin] ansioilla tuli republikaanien presidenttiehdokkuus. Iso maa, isot toleranssit.” Koska Suomen ja Yhdysvaltain erot koetaan näin suurina, tekstin ”toleranssin” ymmärtämisessä kirjoittaja päätyy ironiseen ilmaisuun. Tämä tulee ilmi sanavalinnoissa, sillä toisin kuin

Yhdysvalloissa, presidenttiehdokkuus ei Suomessa luultavasti ehdokkaalleen niin vaan ”napsahtaisi” eikä törkeilyä nimitettäisi ”ansiokkaaksi”.

Jos vielä edellisissä esimerkeissä Suomen ja Yhdysvaltain arvoerot tuodaan esille sarkastisesti ja vihjaillen, kirjoitetaan ne selkeästi auki loppuvuodesta ilmestyneessä kolumnissa:

Vaikka Yhdysvalloissa tasa-arvokeskustelu on alkeellista, sentään Suomessa ”naiset ja miehet ovat tasa-arvoisia”. Yhdenvertaisuus on kirjoitettu hallitusohjelmaan, joten tasa-arvo-ongelmia ei ole. (53/2016)

Tässä tapauksessa epäkohdat, jotka Yhdysvalloissa presidentinvaalien aikana nousivat esille, koetaan niin huolestuttaviksi, ettei niitä voi enää käsitellä ironian kautta. Implisiittisen ilmaisun tilalle on tullutkin ilmiön suora eksplikointi. Yhteistä esimerkeille kuitenkin taas on se, että ne nostavat Suomen Yhdysvaltojen yläpuolelle.

Kansallisen eronteon tendenssi tulee ilmi myös talouserojen osalta. Yhdysvaltain talouspolitiikkaa käsittelevä kolumni toteaa, että ”ikävää olisi myös se, jos tällaiset ajatukset leviäisivät Eurooppaan. Meillä on omasta takaa tarpeeksi tarjolla talouspoliittista ihmelääkettä.” (2/2016) Uutinen suhtautuu epäilevästi republikaaniehdokkaiden haluun kiinnittää dollari kultakantaan. Toimenpide olisi kuin ”lääke, joka tappaa potilaan”, ja sitä republikaaniehdokkaat (Trump ja Cruz) kannattaisivat. Yhdysvaltain taloudellisen tilanteen toivotaankin pysyvän vakaana, eikä sen ainakaan toivota vaikuttavan Eurooppaan. Yhdysvaltoihin suhtaudutaan epäluuloisesti myös silloin, kun se esittää Suomen suotuisessa valossa: ”Stanfordin yliopiston tutkimuksen mukaan Suomi on paras maa tavoitella amerikkalaista unelmaa. Eli Suomi on tyhjätaskulle ihanteellisin paikka kohota Donald Trumpiksi.” (4/2016) Tekstin välittämiin amerikkalaisiin tutkimuksiin suhtaudutaan niin ikään ”[j]enkkipustuksina”. Kun taas puhutaan suomalaisen asiointi- ja kaupantekokulttuurin muutoksesta, haetaan sillekin vertailua Yhdysvalloista: ”Mallia [tuputukselle] on otettu ainakin lännestä päin. Tunnetuin esimerkki lienee isomman hampurilaisaterian tarjoaminen.” (42/2016)

Edellisissä kolumneissa amerikkalainen kulttuuri ei näyttäydy positiivisessa vaan pikemminkin pejoratiivisessa valossa. Loppuvuodesta ilmestyneissä kolumneissa taas käsitellään Trumpin liikeomistusten ja presidenttiyden välistä ristiriitaa. Tämän

esteellisyyden välttämiseksi Trump voisi ottaa mallia Suomesta, sillä Juha Sipilän finanssisijoituksiin ei liity esteellisyysongelmaa. Koska Suomen pääministerillä ei ole suoria osakesijoituksia, Trumpin kehoitetaan ”kilauttavan Juhalle [Sipilälle]”. (79/2016)

Suomen ja Yhdysvaltain kansallisen vertailun polttopisteessä on hyvinvointiyhteiskunta. Alkuvuodesta ilmestyneessä ilmiöjutussa demokraattiehtokas Bernie Sandersin nähdään eroavan muista ehdokkaista siinä, miten hän ”kannattaa pohjoismaista hyvinvointivaltiota, ilmaista terveydenhuoltoa ja koulutusta” (3/2016). Teksti on kansallisten erojen kuvauksessaan toteava ja neutraali, toisin kuin myöhemmin keväällä julkaistu henkilökuva dokumentaristi Michael Mooresta (13/2016). Hänen haastattelunsa kautta Suomen ja Yhdysvaltain erot osoitetaan niin selkeästi, että ne näyttävät jo epäilyttäviltä:

Eurooppalaisesta näkökulmasta on myös selvää, että kirsikat poimitaan puusta. [-] Elokuvantekijä [Michael Moore] on tietoinen siitä, että hän esittelee [Eurooppaa kuvatessaan] enemmän idealismia kuin käytäntöä. Tarkoitus on näyttää, miten asiat voitaisiin tehdä Yhdysvalloissa toisin. (13/2016)

Eurooppa näyttäytyy sosiaalipoliittisen kehittyneisyytensä osalta paikkana, jonka suhteen Yhdysvallat tulee perässä. Esimerkiksi Clinton ”ajaa monia eurooppalaisille itsestään selviä asioita, kuten sukupuolten tasa-arvoa ja kaikkien ulottuvilla olevaa terveydenhuoltoa” (14/2016). ”Tasa-arvon” ja ”terveydenhuollon” esittäminen ”itsestään selvänä” Suomessa vastaavasti olettaa, että Yhdysvalloilta tätä ei voi odottaa. Amerikassa voitaisiin ottaa myös kasvatuksellista mallia Suomesta. Kansallisia kasvatuseroja käsittelevässä kolumnissa kerrotaan, kuinka ”Hanusekin [Stanfordin yliopiston professorin] laskelmien mukaan esimerkiksi amerikkalaisoppilaiden luku- ja laskutaito paranisikin oleellisesti, jos heitä opettaisivat suomalaiset opettajat.” (22/2016)

Toisaalta Yhdysvallat kuvataan myös paikkana, joka tarjoaa mahdollisuuksia sosiaalisen nousuun ja hyvinvointiin. Yhdysvalloissa työskentelevän Mari Rutin ”[p]äätyminen Myrän kylästä professoriksi Kanadan parhaaseen yliopistoon ja luennoimaan Harvardiin [Yhdysvalloissa] on täydellinen esimerkki siitä, miten amerikkalainen unelma voi parhaillaan toteutua” (50/2016). Amerikkalaisen unelman myytti tiedostetaan, mutta toteutuessaan se nähdään hyväksyttävänä.

6.1.3. *Murros*

Vaalit ovat osa demokraattista käytännön prosessia, jossa vallasta neuvotellaan juhlavasti ja näyttävästi (ks. Ahonen 2003, 195). Sellaisena ne muodostavat rajapinnan vanhan lopun ja uuden alun välille. Myös Yhdysvaltain vuoden 2016 presidentinvaaleihin latautui lupaus murroksesta, joka *Suomen Kuvalehden* kirjoittelussa ilmeni paitsi politiikan, myös kulttuurin ja kansainvälisten suhteiden alueilla. Kun Yhdysvallat tuli representoiduksi osana murroksen diskurssia, korostettiin samalla myös jatkuvuutta. Jo alkuvuoden esivaalit nostivat esiin pohdintoja Trumpista eräänlaisena muutoksen tuojana. Tämä suhteutuu niin muutoksena republikaanien uudistuksiin, jotka ”Trumpin menestys on romuttanut täysin” (3/2016), kuin myös kansan yleiseen toiveeseen politiikan tarpeesta muuttua, mihin Trumpin nähdään vastaavan:

Amerikkalaiset ovat [--] kyllästyneet perinteisiin poliitikkoihin, ja Trump on onnistunut kanavoimaan erilaisuudellaan taakseen talouskriisin köyhdyttämän valkoisen työväestön kapinan. (3/2016)

Trumpin mahdollisen valinnan myötä hänen kerrotaan myös muuttavan Yhdysvaltain ulkopoliittikkaa, sillä ”[p]akolaisia ei Trumpin Amerikka ottaisi vastaan sen enempää Syyriasta kuin mistään muualtakaan” (10/2016). Trumpin nähdään vastaavan kansan ”kapinamieleen”, joka kielii muutoksesta, sillä ”[a]merikkalaiset ovat väsyneet lehmänkauppoihin ja valmiita uskomaan melkein mitä tahansa” (14/2016). Toive vallanvaihdosta ilmeneekin epäluottamuksena poliittista eliittiä kohtaan. Alkuvuoden reportaasissa (6/2016) Trump kuvataan tämän toiveen toteuttajana, mitä lainausnosto ja jutun kuvitus yhdessä vahvistavat (ks. Kuva 4).

Muutos on myös helposti hyväksyttävissä, sillä paikallisille amerikkalaisille ”mikä tahansa lupaus paremmasta kelpaa, vaikka lupaaaja olisi tunnettu keinottelija” (51/2016). Näiden ilmiöjuttuesimerkkien lisäksi Trumpin nähdään vetoavan kansaan reportaasissa, jossa hänen kannattajiaan kerrotaan ”[viehättävän] ajatus politiikan ulkopuolisesta voimasta ja muutoksesta” (58/2016). Muutos-diskurssi kiinnittyy kansan kyllästymiseen politiikkaa kohtaan, missä Trump pystyisi auttamaan, sillä

[hän] on monien amerikkalaisten silmissä todistanut omalla urallaan, että hän kykenee menestymään ja hoitamaan asioita. Perinteiset poliitikot ovat sotkeneet asiat. Kaivataan luuta, joka puhdistaa turmeltuneisuuden. Mitä kauempaa se tulee normaalista politiikasta, sen parempi. (45/2016)

Trump lään miettimään, onko se mahdollista. Vaiko Donald Trumpia äänestää työssä mielenkiinnossa, kaikkia valtuutettuja ja Yhdysvaltojen tulevaisuutta rauhallisesti harkittuaan?

Mutta jos Trumpia kannattavat pelkäävät lähekköiset kivaatrimiehet, hän ei voisi olla niin suostunut kuin hän tällä hetkellä on. Seurasi lentokentällä on kirjavia. Sekä miehiä että naisia, vanhoja ja nuoria. Joukko porukkaa, joilla on finanssimaailma polkua valkoisissa Make America Great -lippalakissa käsillä leikkimäsi kerskään, sen oloissa kuin ettei olisi paikalla aivan toisinaan. Vakuuta he kuitenkin kuulostavat antaensa lausuntojaan, ensin to-kameroille ja sitten itselleen.

"Tärkein syy äänestää Trumpia on hänen sillopolitiikkansa. Amerikan on enoistettava voimaa. Jos tunnemme itseä löydä paikallisia, emme ole turvassa," Nick sanoo.

"Trump on bisnesmiehen", Ryan sanoo. "Hän on tehnyt loistavia asioita. Emme tarvitse Valkoisen talouden enää jostain poliittisista, tarvitsemme bisnesmiehen."

Vuorokaudella ja hyvitöitä valkotta-va Lapsin perhe on saapunut paikalle Chicagosta asti. Alex lään rinnassa on Trump-nappi, mutta äiti Margaretin mukaan he eivät ole vielä kättänsä. Teini-ikäiset pojat Pete ja Dan eivät saa vielä äänestää mutta kättänsä miehe-teenä Trumpia ytimekkäästi kolmeen samaan he's honey.

Samaa mieltä on myös Nick Malo, kolmekymppinen rahoitusalan ekonomisti. Trump on hyvä tyyppi, Nick on pitkästä bisnesistä Yhdysvaltoissa peritti sel- jittäistä kautta pyörineen The Apprentice -ohjelman (suomalaisena versioina Dii) alusta asti. Myös Nickin vetona Trumpin liikemiesien tausta. Talousasiasta jostain ymmärtävänä hän ihalle Trumpin me- nostettua ja sen mukanaan tuomaa riip- pumattomuutta: koska Trump on rikas, hänen ei mitään ehdokkaita pölysten tar- vitsen ottaa vastaan käsiyksi keventäkään.

Nick tuntee hyvällä tyyppästä miehen. Leveä hymy, geelillä hoidelluista taak- se suitta tukka, Ray Basin aurinkolasit. Selläkö silloisesti, ikämällisesti artikula- loidut mielipiteet. Nuoren liikemiesien rehto, itsevarma karisma. Katalonasa on Trumpin bisnesopas *The Art of the Deal*, johon Nick aikoo saada selkiön nimikirjoitukseksi.

Mietin, miten näin hyönteismäinen ih- minen voi pitää Trumpin hyönteistä, ag- gressiivisista tyylistä. Vaiko Nick todella

"EMME TARVITSE VALKOISEN TALOON ENÄÄ YHTÄÄN POLIITIKKOA, TARVITSEMME BISNESMIEHEN."

olla samaa mieltä Trumpin lausunnoista? Haluaisiko hän rakennuttaa etelärajalle muurin ja piistää Meksikon maksamaan sen? Kirjittä kokonaan uusimien tulon maksuun? Asettua kiinalaisille tuontita- varoille 45 prosentin tariffin? Karho- ttaa maasta kiertäryskäillä kaikki noin 12 miljoonaa läänestä siirtolaista, joi- lta itse asiassa tarvitaan pöytämielään Yh- dysvaltain talousta? Ken Donald Trump rehavateli pyöräilyäni vaikka arpaamaan bisnesien keskeillä Manhattania monetta- mättä kannattamaan, oliko sekin Nickin mielestä vain hauskaa, tulevalle presi- dentille ja aavevoimien ylipäällikölle so- pivaan lausuntoa?

"Ehkä jotkut Trumpin kannoista ovat turhan jyrkkiä. Nekä ovat vain heit- töä, varmaan silloin on liikkuksien vaa- ra. Mutta peruvirta on oikea. Me emme tee hyvää dillejä. Me emme ole turvassa. Meidän täytyy tehdä jostain tälle maalle."

Läimittelyohjelma: rakokaat, lip- puvala, kansallishymni. Sen soitta- nääkökitaralla America! Get Talent -ohjelmastaan menestyneen American Historyn -yhtyeen soittajien, ihakain ja taitoisu Irak-in-sodan veteraanin. Laval- la esiinty Munkkulin valvotuin saa selityk- senä: heidän elämä ja haavoilla Donald Trumpin tarttuvan kitaran.

H-hetki lähenee. Viereisessä seisova viisikymppinen nainen (taasainen sola- riumruokasta, paku meikki, kokotutut poikkipäät) kilttelee ihmistä kuin teini- tyttöä, parittelee hartioista selkäläispi- kaansa, joka vaikuttaa haamattavasti tyy- nemmältä. Oh my God! Oh my God, I can't believe it's here! Is he really coming? Is it really happening?

Yes it is, I guess. Kaksikymmentä vaille haki, meidän tuntuu sikatutalusta myö- häksi, lentokone ilmestyy horisonttiin. Juhlavan elokuvamaailman soindessa se- kentiä ensin matkalla odotimme, nou- ttaa korkeuttaan ja kätkeyty sitten magne- tisesti taloiin. Ihmiset näyttävät vil- pittäneen onnelliselta, hertkeksi kaikista huolitusta vapautuneilta. That was cool! That was awesome! Chileto on selvästi selvi- tyttävä maailmanlaajuisuuden, selvi- tyttävä oloittaan vapauttaa ja mahtiaan.

Televäliloista tufta kansainvälisillä. Kävi vaaleissa miten tahansa, Trumpin brändi on kampanjan jälkeen entistä tunnetumpi.

Vieli viisi minuuttia odotusta, sen jäl- keen kone rullaa eteenpäin. Boeing 737 Yhdysvaltain lipun värisenä, sinistä, pa- nausta ja valkoista; kyfönsä TRUMP ho- ▶

Kuva 4. (6/2016).

Edellä mainituissa esimerkeissä muutos henkilöityy juuri Trumpiin. Presidenttiehdokkaan menestystä ei kuitenkaan selitetä pelkästään muutoksen vaan päinvastoin perinteen ja tradition, jopa myytin kautta. Trumpin suosio on mahdollinen juuri amerikkalaisen kulttuurin vuoksi eikä siitä huolimatta. Näin selittävänä tekijänä on

Yhdysvaltain poliittisen kulttuurin erikoisuus, sen oma poliittinen mytologia. [--] Yhdysvalloissa hyvin monet myytit, niin poliittiset kuin ei-poliittiset, rakentuvat näkemykseen, jossa ulkopuolinen pistää asiat kuntoon. (45/2016)

Analyyttinen ilmiöjuttu liittää Trumpin menestyksen osaksi amerikkalaista sankarimyyttiä. Siinä amerikkalaisen poliittisen kulttuurin kestopantasia on tarina ulkopuolisesta, joka on tuttu niin elokuvista (*Mr. Smith Goes to Washington*, *Forrest Gump*) kuin todellisuudestakin (Ronald Reagan, Arnold Schwarzenegger)¹⁸. Tässä muutos-diskurssi normalisoidaan ja käännetään osaksi jatkuvuuden diskurssia.

¹⁸ Aikaisemmin näyttelijöinä tunnetut Ronald Reagan ja Arnold Schwarzenegger ovat sittemmin tehneet tahoillaan uraa politiikassa. Reagan Yhdysvaltain presidenttinä (1981–1989) ja Schwarzenegger Kalifornian kuvernöörinä (2003–2011).

Jos Trump kuitenkin enimmäkseen edustaa muutosta, näyttäytyy Clinton vanhan poliittisen valtaeliitin edustajana ja jatkuvuuden ylläpitäjänä. Alkuvuoden esivaaleja käsittelevässä ilmiöjutussa (3/2016) Clintonin nähdään jatkavan Obaman perintöä, ja siksi myös ”[d]emokraattien vasemmisto” on pettynyt häneen. Koska Clinton on lisäksi ollut julkisuudessa miehensä, entisen presidentti Bill Clintonin virkakaudesta lähtien, ovat monet ”kyllästyneet häneen”. Tässä mielessä Clintonin edustama jatkuvuus näyttäytyy muutoksen vastaparina, negaationa Trumpiin assosioituille representaatioille.

Jatkuvuutta ilmaistaan neutraalimmin politiikan ulkopuolella, amerikkalaisen kulttuurin representaatioina. Yhdysvaltojen ei kuvata olevan pelkästään rajujen muutosten vallassa tai ”poliittisessa kriisissä” (62/2016), vaan myös onnistuneen säilyttää viattomat ja perinteikkäät arvonsa. Tämä tulee esille henkilöjutussa, jossa valokuvaaja Karoliina Paatoksen esitetään ”[löytäneen] karjapaimenten yhä elävän maailman. [Hän] lähti Amerikkaan etsimään karjapaimenia ja hämmästyi kun löysi vanhan kulttuurin yhä elossa.” (43/2016) Tässä jatkuvuus saa ihannoivan ja romantisoidun muotonsa karjapaimenten kulttuurista, mutta jatkuvuutta representoidaan myös negatiivisesti. Loppuvuoden reportaasi nostaa esille Amerikan kipupisteistä rodun, ja toteaa, että kehitys on sen osalta edelleen kesken:

Kysymys rodusta on Yhdysvalloissa nyt ajankohtaisempi kuin aikoihin. Maan ensimmäinen musta presidentti on jättämässä kauttaan, mutta häneen asetetut suuret toiveet eivät ole toteutuneet. Ihonväri määrittelee edelleen vahvasti ihmisen elämää ja mahdollisuuksia. (58/2016)

Murros-diskurssin välittämä muutoksen ja jatkuvuuden dikotomia ilmenee lisäksi kansainvälisten suhteiden representaatioissa. Yhdysvaltain ulkopoliittikan potentiaalisia muutoksia käsittelevässä ilmiöjutussa tämä ilmaistiin jo alkuvuodesta. Siinä kerrotaan, kuinka ”Clinton edustaisi Yhdysvaltain presidenttinä pitkää perinnettä, jossa maalla on maailmassa keskeinen rooli”, kun taas ”Trumpin ulkopoliitikasta puuttuu kokonaan amerikkalainen perinne globaalista vastuusta” (10/2016). Trumpiin liitetty muutoksen diskurssi sai vahvistuksensa vaalien jälkeen, ja sitä yhä vahvistettiin suhteessa Yhdysvaltain aikaisempaan globaaliin rooliin:

Toisin kuin aiemmat republikaanipresidentit, Trump ei puhu vapaudesta eikä demokratian levittämisestä maailmaan. Päinvastoin Trumpin Yhdysvallat ei aio olla maailmanpoliisi. (63/2016)

Ulkopolitiikan lisäksi muutoksen tendenssi tuli esille lokakuussa talousaiheisessa uutisessa (56/2016), jossa Trumpin päätyminen presidentiksi todetaan ”[tarkoittavan] epävarmuutta, [jota] yritykset ja sijoittajat vihaavat”. Sitä vastoin ”Yhdysvaltain presidentivaaleissa sijoitusmarkkinoiden enemmistö tuntuu olevan jatkuvuutta ja ennustettavuutta edustavan Hillary Clintonin kannalla”. Kansainvälisten taloussuhteiden osalta Trumpin valinnan nähtiin muuttavan Yhdysvaltain ja muiden maiden kauppasopimuksia. Asiaa esittävän ilmiöjutun viestiä vahvistetaan Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen toimitusjohtaja Vesa Vihriälän dramaattisilla sanoilla: ”[--] Trumpin valinta merkitsee takapakkia liberaalille demokratialle.” (66/2016)

6.1.4. Vastakkainasettelu

Kuten toisessa luvussa esitin (luku 2.1. s. 7–8), Yhdysvaltain poliittisessa kulttuurissa on ajaututtu tilaan, jossa pääpuolueiden on vaikea löytää konsensusta kiistanalaisissa kysymyksissä. Demokraattien ja republikaanien edustajat ja kannattajat eivät ole pyrkineet sovinnollisesti ratkaisemaan aatteellisia ongelmiaan, vaan päinvastoin pyrkivät tarkoituksenmukaisesti ylläpitämään puolueiden välisiä jakolinjoja. Tämä näkyy selvästi myös *Suomen Kuvalehden* sivuilla, sillä Yhdysvaltojen kaksipuoluejärjestelmä jo osaltaan kehystää politiikkaa koskevaa kirjoittelua. Puoluepoliittinen kahtiajakautuminen (*hyperpartisanship*) ei kuitenkaan ole ainoa esimerkki, vaan erontekoja tuotetaan myös kansasta kirjoitettaessa. Näin yhteisenä nimittäjänä ilmenee vastakkainasettelun diskurssi.

Republikaanit ja demokraatit ovat aina olleet asioista eri mieltä. Kaksipuoluejärjestelmässä rintamalinjat ovat selkeät, eikä amerikkalaisessa politiikassa kaihdeta kovia otteita. Silti jokseenkin kaikki Yhdysvalloissa tuntuvat olevan sitä mieltä, etteivät puolueet ole ikinä ennen olleet yhtä kaukana toisistaan. (6/2016)

Vaalitilaisuuksia tarkastelevassa reportaasissa puoluepoliittisen kahtiajakautumisen nähdään jo tulleen perinteeksi, mutta silti siitä on vuonna 2016 tullut ennennäkemätöntä. Poliittisia jakolinjoja representoidaan lukuisin tavoin, ja usein niiden edustajina tavataan presidenttiehdokkaat Trump ja Clinton. Alkuvuodesta ilmestyneessä ilmiöjutussa (18/2016) todetaan, kuinka

[v]arsinaisesta vaalikampanjasta odotetaan Yhdysvaltain historian likaisinta. Trump yrittää leimata Clintonin epäluotettavaksi huijariksi ja valehtelijaksi. Clinton käy puolestaan Trumpin kimppuun republikaanien omilla aseilla.

Tässä vastakkainasettelu esitetään kamppailuna tai pelinä. Vaikka metaforaa ei eksplikoidakaan, siihen viitataan ”likaisuutena” ja osanottajien luonteenpiirteillä (”huijari”, ”valehtelija”). Lisäksi Clintonin kerrotaan kääntävän Trumpin ominaisuudet häntä ja republikaanipuoluetta vastaan – strategia, joka representoidaan sota-metaforan kautta (”omilla aseilla”). Näin diskurssi assosioituu kirjaimellisesti osaksi Amerikassa vallitsevaa ”kulttuurisotaa” (ks. Hunter 1991, 143–147).

Vaalikamppailun kuvaamisessa myös puolueiden ja ehdokkaiden toimintatavat erotetaan toisistaan. Poliittisena välineenä tässä yhteydessä näyttäytyy Orlandon joukkomurha, josta tulee samalla kahtiajakautuneisuuden tarkistuspiste:

Yhdysvaltain presidentiksi pyrkivä Donald Trump yrittää hyödyntää Orlandon terrori-iskua vaalikampanjassaan kaikin mahdollisin tavoin. Hän haukkuu presidentti Barack Obamaa heikoksi johtajaksi ja lupaa estää uudet iskut, jos hänet valitaan presidentiksi. [--] Hillaryn Clintonin viesti oli huomattavasti hillitympi. Hän vaati jälleen kerran tiukennuksia Yhdysvaltain aselakeihin ja varoitti leimaamasta muslimiväestöä terroristeiksi. (27/2016)

Orlandon joukkomurhan seuraukset esitetään puolue- ja presidenttikohtaisesti; maan aikaisemman johdon ”haukkuva” Trump pyrki hyötymään siitä, kun taas ”hillitympää” Clintonia kiinnostaa järjestelmän muuttaminen, kuten ”tiukennukset aselakeihin”. Näillä sanavalinnoilla Clinton representoidaan oikeamielisenä ja Trumpin toimet sen sijaan arveluttavina.

Puoluepoliittinen kahtiajakautuminen heijastuu myös kansan jakautumiseen, ja siitä kirjoittamiseen. Yhdysvallat kuvataan *Suomen Kuvalehdessä* toistuvasti jakautuneena kansakuntana, dramaattisia sanoja säästämättä. Vaikka vaalitulosta ei vielä alkuvuodesta osattu odottaa, tunnistettiin jo silloin kansan jakolinjat selkeästi:

Varmaa on vain se, että kun presidentinvaalien voittaja marraskuun kahdeksantena päivänä on selvillä, noin puolet kansasta riemuitsee helpotuksesta ja puolet pidättelee henkeään kauhusta. Maa on matkalla sekä oikeaan suuntaan että väärään. (6/2016)

Kun vastakkainasettelun diskurssilla viitataan kansaan, kytkeytyy se myös sosioekonomisiin eroihin sekä poliittisen järjestelmän ja kansan väliä halkovaan kuiluun. Silloin ei presidenttiehdokkaidenkaan välillä niin tehdä eroa, jolloin Trumpkin voi

”yllättää”, sillä ”[h]änen kannatuksensa perustuu paljolti Yhdysvaltain poliittisen eliitin arvosteluun. Hän saattaa kerätä kannatusta myös demokraattileiristä, sillä Clinton koetaan nimenomaan eliitin ehdokkaaksi.” (18/2016)

Presidenttiehdokkaiden menestyksen kuvataankin riippuvan kansasta, toimisi se sitten äänestyspäivänä aktiivisesti tai passiivisesti. Tällöin ”[d]emokraattien ja Hillary Clintonin kannalta riskinä on, että suuri määrä Barack Obamaa 2012 äänestäneitä amerikkalaisia tympäännyy koko likaiseen touhuun ja päättää äänestämättä” (34/2016). Toisaalta Clintonin mahdollisuuksia parantaa yksinkertaisesti se, ettei hän ole Trump, sillä ”kyselyiden mukaan monet aikovat äänestää häntä vain siksi, ettei parempaakaan vaihtoehtoa ole” (47/2016). Näissä esimerkeissä vastakkainasettelua ei esitetä niinkään presidenttiehdokkaiden vaan heidän ja kansan välillä. Ehdokkaiden representoidaan olevan ikään kuin kansan armoilla.

Kansanvalta liitetään tarkemmin osaksi niitä keskiluokkaisia amerikkalaisia, jotka ovat globalisaation vuoksi menettäneet työpaikkansa ulkomaille. Vaikka nämä äänestäjät eivät pitäisikään Trumpin politiikasta, on heidän näkökulmastaan ”kuitenkin parempi äänestää republikaania, vaikka nenää pidellen, kuin antaa keskeisen instituution avaimet demokraateille” (51/2016). Eronteko poliittiseen valtaeliittiin todetaan lisäksi tiedeuutisessa, jossa

Huettelin [Duke Universityn psykologian professorin] mukaan tämän vuoden presidentinvaaleissa kyse on ollut poikkeuksellisen paljon oman identiteetin esilletuonnista varsinaisen poliittisen sisällön sijaan. Esimeriksi Trumpin ja Sandersin kannattaminen on keino sanoa, että ”en ole osa Washingtonin eliittiä”. (55/2016)

Uutisen tieteellinen alagenre nostaa ilmiön uskottavuutta. Tämä näkyy myös vastuun kierron strategian käytössä, jossa uskottavuuden takeena ei ole kuka tahansa, vaan psykologian professori. Vaikka keskiluokkaisten äänestyskäyttäytymistä selitetäänkin tieteellisesti ”identiteetin” avulla, vahvistetaan sillä silti vastakkainasettelua kansan ja eliitin välillä. Samaten presidenttiehdokkaat ovat kritiikin kohteena reportaasissa, jossa eliittiin kuuluvan Clintonin ei nähdä ymmärtävän ”vähemmistöjen arkea”, ja jossa Trumpin kuvataan tuhonneen ”mahdollisuutensa puhumalla toistuvasti meksikolaisista raiskaajina ja rikollisina” (58/2016). Reportaasin tarjoamat geneeriset mahdollisuudet, kuten tunne paikan päällä olost, siirtävät tämän viestin myös haastateltaville, joista

Unohdetun kansan vallankumous

Donald Trump peruu kovimpia puheitaan. Hänen talousohjelmansa pidetään epärealistisena ja ristiriitaisena.

TEKSTI MIKKO HUOTARI JA TEPPO TILKAINEN

Yhdysvaltain vaalit ratkaistiin keskilänneissä globaalisuutta kalvoon lehdelleillä ruostevoihyökkäillä. Indiana, Michiganin, Ohion, Pennsylvanian ja Wisconsinin vaivoilla teollisuuskaupilla on äänestetty perinteisesti demokraatteja, mutta nyt Donald Trump kaappasi potin lupauksilla muuttamista.

Ovessuokseijien perusteella Trump pähkäili Hillary Clintonin Pennsylvanian maaseudulla ja pikkukaupungissa prosentteihin 71-26 ja Wisconsinissa lähes yhtä suurella erolla. Kysymyksessä oli unohdetun kansan vallankumous vuosikymmeniä harjoitettua talousliberalismia vastaan.

Keskilänne teollistaminen pähkäi valdista illoa-luvulla ja sitä kahutyi pikkuhijaa raskaan teollisuuden yhtiöiden, Ohion ja Pennsylvanian tuotettiin te-

■ Opieteljat osastivat mielikään Donald Trumpia vastaan Seattleissa 14. marraskuuta.

riä ja Michiganissa ainoja. Kokoituskaista koki 1990-luvulla asti. Sen jälkeen teollisuuden työpaikat ovat kadonneet Meksikoon, Intiaan ja Kiinaan.

Trump koki ruostevoihyökkäyksen ruostevoihyökkäyksen valkoisuuden työvienhuokkaan ja sai sen taakseen. Hän lupasi voittopuheissaan, ettei unohdeta kansa ja enää unohdetaan.

Trump ratasti vaalivoiton väittäimällä, että Yhdysvallat on menettänyt valtasuurensa maailmassa. Toinenkin Yhdysvallat on edelleen erittäin vahva.

Maailman 20 suurimmasta yrityksestä yrityksetä puolet on amerikkalaisia. Talouskansa noin kolmen prosentin vuosivauhdista oli nopeammin kuin EU-maissa kehittäminen. Työttömyys on pudonnut alle viiteen prosenttiin.

Yhdysvaltain suurin ongelmia on eriarvoisuuden kasvu. 40 viime vuoden aikana on nähty maailman suurimman suojaka, jonka vuoksi yli 15 prosenttia kansalaisista elää köyhyyden alapuolella.

Vaalitulos on kasaantunut väestön rikkaimmalle prosentille. Pääohjelmat

asustavat 100 kertaa enemmän kuin yleensä. Keskiarvo on tällä hetkellä kasvaneet vuosikymmeniin.

Trump syytti englantilaista Yhdysvaltoja, Kanadan ja Meksikon välistä Pohjois-Amerikan vapaakauppareijusta, joka neuvoteltiin 1990-luvun alkuun.

Kuva 5. (66/2016).

yhden mukaan ”Clinton tekee virheen väittäessään tietävänsä, miltä mustista amerikkalaisilta tuntuu” (58/2016).

Loppuvuodesta vaalitulosta ei esitetäkään enää ehdokkaiden positiivisten ominaisuuksien kautta, vaan juuri poliittisen eliitin vastustuksena. Trumpin ansioksi lasketaan se, että hän osasi hyödyntää Clintonin asemaa omaa etua ajavana poliitikkona, ja täten ”Trumpin voitto perustui [--] amerikkalaisten turhautuneisuuteen ja Clintonia kohtaan tunnettuun vihaan” (62/2016). Toisessa ilmiöjutussa todetaan, kuinka vaalitulos ratkaistiin keskilänne ruostevoihyökkäällä, missä laiminlyöty kansa sai äänensä vihdoinkin kuuluviin: ”Kysymyksessä oli unohdetun kansan vallankumous vuosikymmeniä harjoitettua talousliberalismia vastaan.” (66/2016) Läpi vuoden jatkuneen vastakkainasettelun kansan ja eliitin välillä kuvataan näin päättyneen ”vallankumoukseen”. Jutun kuvitukseksi on kuitenkin valittu kuva Trumpia vastustavasti nuorista (ks. Kuva 5), mikä herättää puolustautumisen tai jopa vastavallankumouksen konnotaatioita. Kuvan voikin nähdä tasapainottavana elementtinä suhteessa otsikkoon, ja siten yhä ylläpitävän vastakkainasettelun diskurssia *Suomen Kuvalehdessä*.

Representoidessaan vaaleja voimakkain ja usein metaforisin sanoin, kansan ja poliittisen eliitin välistä kuilua koskeva vastakkainasettelun diskurssi ylläpitää ja konstruoi erontekoa, joka leimaa Yhdysvalloissa vallalla olevaa kulttuurisotaa. Demokratian toteutumisen kannalta tekstit orientoituivatkin kansan tahto -teoriaan (Setälä 2003, 12, 30–32). Näin niissä ei esitetty pelkästään kansasta riippumattomia päätösten arviointiperusteita, kuten sitä, mikä olisi demokratian toteutumisen kannalta ”parasta” tai ”viisainta”, vaan keskityttiin representoimaan kansan omia tunteja. Tässä vastakkainasettelun diskurssi asetti Yhdysvaltain kansan ja poliittisen eliitin selvästi vastakkain.

6.1.5. Tieto ja todellisuus

Poliittisen vastakkainasettelun sekä arvo- ja sovinnaisuuskysymysten lisäksi vaalivuoden temaattisesti kuumimpia ilmentymiä olivat tietoa ja sen totuusarvoa käsittelevät kiistat. Benita Heiskasen ”epistemologisen kriisin” käsite (ks. Piippo 2018) avaa paitsi ”valeurutisia” ja ”totuuden jälkeistä aikaa”, myös niihin liittyvää epäluottamusta koskevaa uutisointia ja pohdintaa *Suomen Kuvalehdessä*. Nämä representaatiot eivät kuitenkaan rajoitu ainoastaan tiedon problematiikkaan, vaan ne myös laventuvat osaksi lehdessä esiintyviä maailmankuva- ja todellisuuskäsityksiä.

Yhdysvaltain epistemologisesta kriisistä kirjoitettiin jo helmikuussa, ja sen nähtiin ilmentävän akateemisen tutkimuksen alasajoa sekä jakavan kansaa:

Luottamus tieteelliseen tietoon on Yhdysvalloissa pohjalukemissa. [--] Yhdysvalloissa tiedonvälityksen heimoutuminen vetää kansalaisia kauemmas toisistaan. Katsovathan republikaanit ja demokraatit aivan eri televisiokanavia. (7/2016)

Diskurssi kiinnittyy kansan jakautumisen lisäksi päättäjiin ja populismin nousuun. Maailman populistisia johtajia esimerkiksi kuvataan yhdistävän ”voimakas kielenkäyttö, jolla monimutkaiset kansainväliset kysymykset yksinkertaistetaan muutamalla heitolla” (10/2016). Tämä koskee erityisesti Trumpia ja hänen kannattajiaan, ”joita ei tunnu kiinnostavan sellaiset perinteisesti merkittävät asiat kuin johdonmukaisuus tai toden puhuminen” (14/2016). Näissä ilmiöjutuissa implikoidaan totuuden esiin tulon tärkeyttä ja kääntäen tuomitaan sen rajoittamista lisäävät taipumukset. Totuuden laiminlyönti on vastaavalla tavalla huolenaiheena heinäkuussa ilmestyneessä pääkirjoituksessa, jossa

epistemologisen kriisin ilmentymiä ovat sekä Trumpin ”sepittämät ihmeelliset tarinat” että Clintonin salatut sähköpostit ja niistä valehtelu. Näin koko vaalikamppailu summataan seuraavasti:

Dumpster fire, roskispalo. Se sana sopii hyvin kuvaamaan Yhdysvaltain tämänkertaista presidentinvaalikamppailua. Ei mikään demokratian leimuava ilokokko vaan likainen ja kytevä miilu, joka levittää ympäristöön mustaa haisevaa savua. (34/2016)

Sama pääkirjoitus päättyy pejoratiiviseen toteamukseen Clintonista, jonka vaihtoehtoiseksi vaalilauseeksi ehdotetaan ”Syytetä ei nostettu”. Lisäksi epistemologisella kriisillä pilaillaan kesän kolumnissa, ja siinä vaalikamppailun odotetaan vitsaillen myös rauhoittuvan:

Demokraattien ehdokkaan Hillary Clintonin ja Trumpin välisestä kilvasta ei välttämättä tule niin likaista kuin on ennakoitu. Trumpin varapressaehdokka Mike Pence polttee jo rauhanpiippua. *New York Times* on paljastanut Pencen julistaneen vuonna 1998, ettei tupakointi tapa. (37/2016)

Tässä esimerkissä ”rauhanpiipusta” tulee puoluepoliittisten sovittelun sijaan pikemminkin totuuden kyseenalaistamisen symboli, sillä se assosioidaan Mike Pencen aikaisempiin lausuntoihin tupakoinnin terveyshaittojen perättömyydestä.

Tosiasioden arvon aleneminen liitettiin koko vaalivuotta häiritseväksi tekijäksi, mutta kun Trump tuli valituksi presidentiksi, totuusdiskurssi muuttui vakavammaksi. Vaalien jälkeen ilmestynyt henkilökuva Trumpista esittää hänet ”ennalta-arvaamattomana populistina” ja ”rikkaana liikemiehenä”, ”joka sanoo mitä haluaa ja solvaa ketä tahtoo. Tosiasiat eivät häntä pidättele.” (63/2016) Loppuvuodesta ilmiön esittämisessä tukeuduttiin myös tieteellisiin perusteluihin. Trumpin valehtelua ja laajemmin ”faktojen jälkeistä maailmaa” analysoiva kolumni (71/2016) esittää, kuinka epistemologisen kriisin ytimessä oleva amerikkalaismedia on ”kaivanut esiin joitain tutkimuksia [--] vaikeiden faktojen ymmärrettäväksi tekemiseen”. Epistemologisen kriisin purkaminen tieteellisen diskurssin kautta tulee esille myös aihetta käsittelevässä tiedeaiheisessa ilmiöjutussa:

Kansainvälinen media on toistanut väitettä, että elämme totuuden jälkeistä aikaa. Ihmiset ovat valmiita uskomaan, että Barack Obama on muslimi tai että Ukrainassa ei ole Venäjän sotilaita. Poliitikassa voi esittää perättömiä väitteitä, eikä kiinni jäämisestä koidu välittäjälle [Trumpille] haittaa. Tiedon ja tieteen yhteiskunnallinen merkitys olisi siis vähentynyt. (73/2016)

Juttu kuvaa ilmiötä laajemminkin, globaalilla tasolla, mutta Yhdysvallat nostetaan esille eräänlaisena esimerkkitapauksena, sillä siellä ”[e]pälouutus tieteeseen on poliittisesti väritynyttä”. Jutussa lainataan sosiologi Gordon Gauchatia, jonka mukaan koulutustaso ei selitä tieteelliseen tietoon kohdistettua epäluottamusta yhtä paljon kuin ideologiset erot:

Gauchat tiivistä tutkimuksensa tulokset toteamalla, että suuri yleisö suhtautuu tieteeseen samoin kuin ennenkin – lukuunottamatta [sic] konservatiiveja ja ahkeria kirkossakävijöitä. Yhdysvaltain uskonnollinen oikeisto on kääntynyt tiedettä vastaan. Joukossa on myös korkeasti koulutettua väkeä. (73/2016)

Koska tämän seurauksena ”Trump voi huoletta tviitata, että puheet ilmastonmuutoksesta ovat kiinalaisten salajuoni [--], tiede ei Yhdysvalloissa enää kykene rakentamaan poliittista yksimielisyyttä mistään” (73/2016).

Vaikka totuusdiskurssi ilmaistaan edellisten esimerkkien mukaisesti negatiivisin konnotaatioin, representoidaan sitä toisaalta myös neutraalimmin. Vuoden viimeisessä pääkirjoituksessa Trumpin valheellinen käytös tunnustetaan jo poliittiseksi manööveriksi:

Syksyinen Donald Trumpin valinta maailman mahtavammaksi mieheksi kertoo myös sepitteiden voimasta. Kampanjassa ei ollut tarkoituksaan erityisesti pitäytyä totuudessa, eikä siitä lopulta ollut suurta haittaa. Trump uhosi rakentavansa muurin Meksikon rajalle ja panevansa Hillary Clintonin vankilaan, jos tulee valituksi. Ei tule muuria, ja Clintonin linnareissunkin Trump perui heti vaaliyön jälkeen. (78/2016)

Tiedon ja totuuden ongelmallisuus niveltä vahvasti myös todellisuuden kokemiseen. Esivaalikamppailusta raportointi kohottaa poliittisen kahtiajakautumisen ja sitä mittaavaan moraalidiskurssin abstraktimmalle tasolle, osaksi eroavia maailmankuvia. Vuoden ensimmäisessä reportaasissa tämä representoidaan jälleen passiivis-aggressiivisesti sekä implisiittisesti tuomiten, mutta silti eräänlaista massapsykoosia reflektoiden:

Harmaan sävyjä ei [Trumpin puheessa] ole. Ei hankalasti hallittavaa, arvaamatonta todellisuutta. Vain globaali monopoli, jota pitää osata pelata ja jota nykyiset johtajat eivät hallitse, [--]. [--] Tällaista, aivan älytöntä. Yllättävää on kuitenkin huomata nauravansa muiden mukana. (6/2016)

Kirjoittajan ”nauraessa muiden mukana”, Trumpin vaalikampanjaa paikan päältä raportoiva juttu assosioituu Euroopan lähistorian kollektiivisiin muistoihin, joissa suggestiivisen vallan väärinkäyttö ilmeni esimerkiksi Saksan kansallissosialistisissa

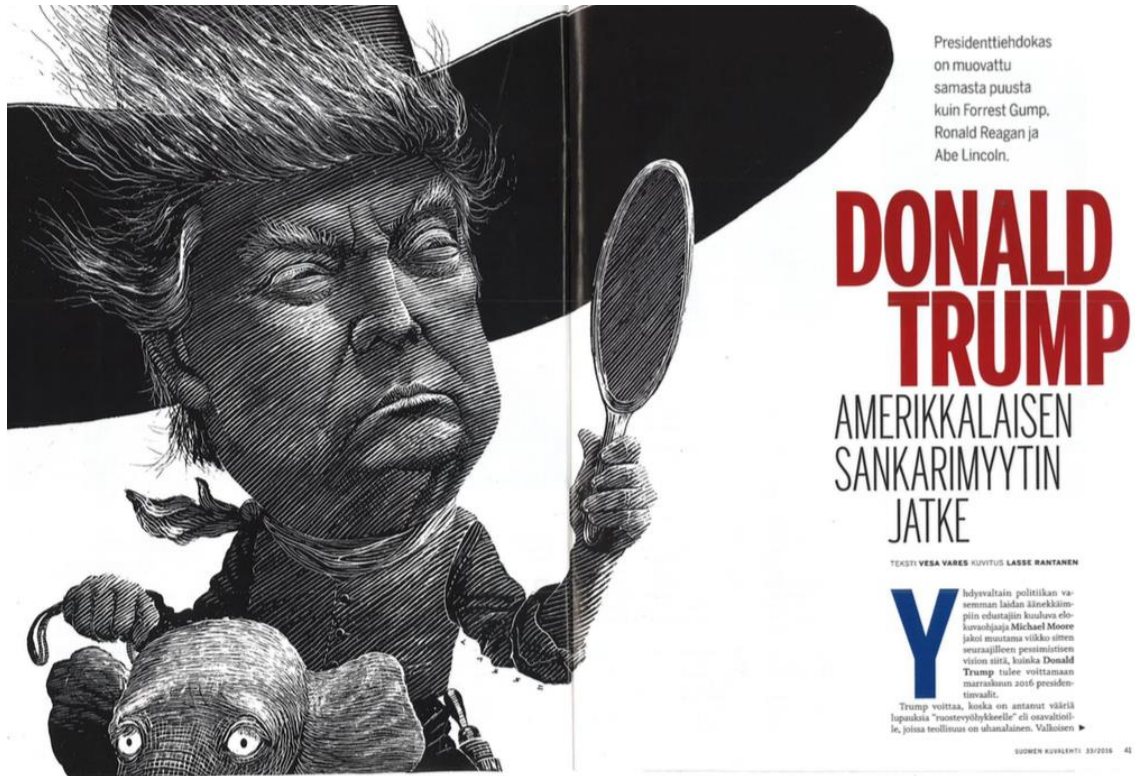
puoluekokouksissa.¹⁹ Trumpin vaalikampanjan ”todellisuus” herättää myös kysymyksen kokemisen subjektiivisuudesta, sillä ”[t]avallaan kai meistä jokainen luo oman todellisuutensa itse, ulottuvillaan olevista aineksista”. Vaikka todellisuuden relativismia näin puretaankin, on diskurssi kuitenkin arvottavasti latautunut, mikä ilmenee jälleen Trumpin ja Clintonin vertailuna:

Hillary on iskussa. Ei Trumpin kaltainen viihdyttäjä, vaan perinteistä vaalikampanjaa käyvä perinteinen poliitikko. Sellaista on eilisen jälkeen huojentavaa kuunnella. Tuntuu kuin olisi palannut rinnakkaisesta todellisuudesta omaani. Ilmastonmuutos on jälleen olemassa. Kaikkien ulottuvilla oleva terveydenhuolto on hyvä ajatus eikä kauhukuva. Kansainvälisiä kriisejä ei ratkaista pelkästään osoittamalla kovuutta ja pommittamalla kaukaisissa maissa kaikkea liikkuvaa. (6/2016)

”Rinnakkaisista todellisuuksista” Trumpin todellisuus näyttäytyy taantumuksellisena ja epätoivottavana, ja sieltä siirtyminen Clintonin maailmaan koetaan ”huojentavana”. Trumpin irtaantuminen todellisuudesta liitetään myöhemmin vahvasti hänen mediataustaansa, mikä ilmenee Trumpin presidenttiydellä humoristisesti leikittelevässä kolumnissa. Siinä todetaan, että ”[h]ymyile maailma, pääset ehkä Trumpin tosittelkariin.” (37/2016) Teksti implikoi, kuinka *Diili*-ohjelmasta tuttu ehdokas voisi halutessaan vaikka antaa potkut koko maailmalle.

On huomionarvoista, että todellisuusdiskurssi tulee ilmi juuri media-aiheisissa kuvauksissa. Tällöin elokuva- ja televisiohahmoja käytetään selittämään Yhdysvaltain vaiherikkaan vaalivuoden ilmiöitä. Amerikkalaisia supersankareita käsittelevä ilmiöjuttu osoittaa, kuinka Hollywood-näyttelijä ”Ryan Reynoldsin esittämä hahmo [Deadpool] on tahditon suunsoittaja, jota on verrattu toiseen amerikkalaisen ilmiöön, Donald Trumpiin” (40/2016). Toisessa ilmiöjutussa (45/2016) todetaan, että vaikka Trumpia ei aivan ”Batmaniin” tai ”kaupunkia puhtaaksi ampuvaan Gary Cooperiin” voi verrata, pystyy moni ”kytkemään hänet myyttisiin kertomuksiin, joissa outsider ja asioiden kuntoon saattaja on sankari”.

¹⁹ Aineistoesimerkki on lisäksi julkaistu osana sen kirjoittajan, Juha Itkosen romaania *Minun Amerikkani* (2017). Sen sisältämät esimerkit Trumpin puoluekokousten lumovoimasta on todettu esitettävän rinnastuksina Hitlerin poliittisiin agitaatioihin (ks. Jäntti 2017).

Kuva 6. (45/2016).

Näissä tapauksissa todellisuutta merkityksellistetään fiktiosta lainatuin esimerkein. Jutun kuvituksessa Trump peilaa itseään cowboy-asussa ja ratsastaa hevosen sijasta elefantilla, republikaanien puoluesymbolilla (ks. Kuva 6). On paljastavaa, että tämä myyttiseen villiin länteen liittyvä viittaus kohdistuu juuri Trumpiin eikä Clintoniin. Clintonin Yhdysvaltoja koskevat representaatiot ovat jo valmiiksi ”todellisia”, kun taas Trumpin ”todellisuuden” ymmärtämiseksi on nojaututtava fiktiivisiin viittauksiin.

Yhdysvaltain epistemologinen kriisi ja todellisuuden kokemuksellisuus sekä näille ominaiset diskursiiviset luennat *Suomen Kuvalehdessä* ilmenivät pääosin epäluulona ja arvottavina kannanottoina. Totuuden problematiikan kaltaisiin kuumiin aiheisiin suhtauduttiin kuitenkin myös rationaalisesti. Järkeistäminen ei tosin ollut vain satunnainen poikkeus, vaan sitä esiintyi koko vuoden aikana. Tämä tulee ilmi viimeisessä tunnistamassani diskurssikategoriassa.

6.1.6. Järkeistäminen

Suomen Kuvalehden Amerikka-diskurssit nousivat paljolti maata koskevista ajankohtaisista ilmiöistä ja niihin liittyvistä ongelmista. Näiden lisäksi teksteistä voi löytää kuitenkin myös diskurssin, joka kiertää vaalien rauhattomat tapahtumat arvoanalyysineen sekä kansallisine ja poliittisine kannanottoineen. Se ilmaisee vasta-argumentein, kuinka asiat todellisuudessa ovat, ikään kuin järjen ääntä korostaen.

Järkeistämisen diskurssi tulee ilmi heti esivaalien aikaisissa kahdessa ilmiöjutussa ja yhdessä reportaasissa. Näissä pidemmissä jutuissa diskurssi osaltaan kytkeytyy vastakkainasettelun diskurssiin siinä, miten se asettuu kahden ääripään väliin, vahvistaen erottelua esimerkiksi Trumpin ja Clintonin välillä. Se ei kuitenkaan ota kantaa puolesta tai vastaan, vaan pyrkii neutraaliin representointiin. Vuoden ensimmäisessä ilmiöjutussa (3/2016) esimerkiksi todetaan, kuinka ”Trumpin suosio perustuu poliittisesti epäkorrektiin esiintymiseen ja eliitin arvostelemiseen”. Heti perään kirjoittaja kuitenkin lisää, että ”tämä saattaa kuulostaa oudolta, sillä kiinteistöbisneksillä valtavan omaisuuden luonut miljardööri kuuluu itsekin eliittiin”. Tämä koskee pelkästään Trumpia, mutta jutun puolivälissä kirjoittaja vie järkeistämisen laajemmalle, koko kansakuntaa koskevalle tasolle:

Republikaanien populistisia puheita kuunnellessa luulisi, että Yhdysvallat on ajautunut historiansa syvimpään kriisiin. [--] Tosiasiassa Yhdysvallat on edelleen maailman ylivoimaisin sotilasmahti ja myös taloudessa pyyhkii hyvin. (3/2016)

Ilmaisu toimii lisäksi vedenjakajana jutun rakenteessa. Trumpin ja republikaanien imagon ylläpitoa avaavan alun ja demokraattien ja Clintonin vaalitaktiikoita selittävän loppupuolen välissä diskurssi paljastaa ideologisen asemansa, jonka se näennäisellä neutraaliudellaan pyrkii kätkemään. Kohdentuessaan jutun keskelle diskurssi ei nimittäin ainoastaan vahvista vastakkainasettelua, vaan myös painottaa toista poliittista osapuolta, demokraatteja. Järkeistämisen diskurssi asemoituu jutun rakenteessa niin, että se saattaa lukijan ”naisia ja etnisiä vähemmistöjä” halveksivan Trumpin esittelystä ”pohjoismaista hyvinvointivaltiota, ilmaista terveydenhuoltoa ja koulutusta” ihannoivan Bernie Sandersin ja demokraattisen puolueen kuvailuun. Näin tekstin koherenssisuhteet (ks. Fairclough 1997, 162) mahdollistavat sen, että demokraatit tulevat assosioiduksi järkeistämisen diskurssiin vahvemmin ja suotuisammin kuin republikaanit.

Vastaavan esitysjärjestyksen voi nähdä myös alkuvuoden reportaasissa. Siinä puretaan niitä harhakäsityksiä, joita Trump vaalikiertueellaan kannattajilleen esittää. Tämän ”synkän kertomuksen kuilun partaalla horjuvasta, Barack Obaman valtakauden aikana täydellisesti suuntansa kadottaneesta maasta” juttu oikaisee puolivälissä:

Tuntuu erikoiselta, että perinteisesti niin optimistinen kansakunta voi olla niin vastaanottavainen tällaiselle kertomukselle. Euroopasta katsottuna Yhdysvalloilla menee hyvin. [--] Koko maan tulevaisuuden ja henkilökohtaisen turvallisuuden ei siis luulisi olevan uhattuna. (6/2016)

Siirtymä republikaaneista ja Trumpista Clintoniin ja demokraatteihin tapahtuu järkeistämisen kautta, mutta jälleen Yhdysvaltoja koskevien harhakäsitysten oikaiseminen kallistaa diskurssia demokraatteihin päin.

Järkeistämistä tukeva esitysjärjestys ei kuitenkaan ollut kaavan mukainen, vaan diskurssi saattoi esiintyä myös jutun lopussa. Alkuvuoden toisessa pidemmässä ilmiöjutussa järkeistämisen diskurssi päättää Trumpin huolestuttavilla vaalipuheilla spekuloiden osion todeten, että ”Yhdysvallat on globalisaation suuri voittaja, eivätkä tuontitullit todellisuudessa toisi työpaikkoja takaisin Yhdysvaltoihin” (10/2016). Lisäksi Trumpin puheet ”siirtolaisten karkottamisesta” tuodaan rationaaliseen valoon, missä lisäksi järkeistämistä vahvistetaan ulkopuolisen asiantuntijan lausunnolla:

Mika Aaltola rauhoittelee niitä, joita ajatuskin Trumpista Yhdysvaltain presidenttinä pelottaa ja järkyttää. Presidentillä on paljon valtaa, mutta yksin hän ei maata johda. (10/2016)

Edellisissä esimerkeissä järkeistämisen diskurssi pyrkii Yhdysvaltoihin liittyvien aiheiden ja teemojen neutraaliin tarkasteluun, vaikkakin silti vastakkainasettelua ja demokraattipuolueen liberaalia ideologiaa implisiittisesti suosien. Loppuvuodesta järkeistämässä otettiin kuitenkin mukaan myös republikaanien ja heidän kannattajiaan ymmärtävä näkökulma:

Trumpin suosio kuitenkin kumpuaa aidoista ongelmista, joiden olemassaoloa kukaan ei kiistä. Vaikka amerikkalaisilla menee tutkimusten mukaan nyt selvästi paremmin kuin Obaman tullessa valtaan vuonna 2008, keskilännen teollisuusalueella väestö on vain kurjistunut, kun työpaikat ovat valuneet ulkomaille. (51/2016)

Tässä vastakkainasettelua pyritään purkamaan ulkoistamalla Trumpin kannattajakunnan ahdinko epämääräiseksi globalisaation seuraukseksi. Ikävien olosuhteiden vallitessa voi

Suurin syy kilvan tasoittumiseen on se, että Trump on ollut hieman vähemmän Trump ja Clinton hieman liikaa Clinton.

Myös vaalikartta vaikutti Clintonin kannalta lupaavalla. Hän nähti vaivastien mukaan olevan saamassa helposti enemmistön tärkeimpien osavaltioiden valitsemisesta, joiden määrä ratkaisee voittajan Yhdysvaltojen epäsuorassa vaivastavassa.

Trumpin polku voittoon kapeni nopeasti. Heinäkuisessa pidetyssä republikaanien puoluekokouksen jälkeen hän oli päästänyt suutaan samankaltaisen toisen jälkeen. Clintonin oli turvattu kuin katoava suuta, kun kilpakumppanit ajoivat itsekään ehdintään.

Trumpin vaustuttamista laittolista ja muista on viime vuosina tullut Yhdysvaltojen vaalessa voimakkaita, joka on hyödyntänyt ennen muuta demokraatteja. He ovat monissa osavaltioissa muodostaneet puolueen ehdokkailla "palo-muurin", jonka läpi republikaanit eivät pääse, vaikka voittoaivat puolueiden merkittävien osien konservatiivien vaaleista.

Vielä elokuussa Clintonin palomauri nähti hojattomilta. Republikaanit olivat hyökkäämässä Trumpin, ja kommentaattorit spekuloivat toistensa, kannattajiksi tänään lupaus ehdokkaudesta ennen täydellistä voittamista.

Sitten tapahtui jotain. Clintonin kannattajaksi kääntyi lasku – hitaasti mutta varmasti. Samana aikanan Trumpin syökyä löysi.

Syyskuun puolivälissä mennessä demokraattien palomauri oli ilmestynyt huolestuttavaksi aukkoihin. Jopa sellaiset varmoina pidetyt osavaltiot kuin Colorado ja Virginia haasivat Trumpin näytti nauttavan Clintonin etumatkaa kaikkialla.

PRESIDENTINVAALIKAMPAILUN

tiukkeneminen jauri syyskuussa on ollut normaalia Yhdysvalloissa.

Tuolloin puoluekokoukset ovat ohj, ja menneitä on myös niiden antama gal-huiposte, jota erityisesti Clinton tänä vuonna hyötyi.

Toisaalta amerikkalaisilla on tapana kiinnostua vaalessa vasta syökyn alkua, kesän loppua symboloivana Labor Day -juhlan jälkeen. Silloin gallupit päät-

sevät oikeasti kärryille kansan miellalasta. Myös kolmas selitys liittyy kyseisiin: kun tutkimusmurtat alkavat syökyn korvalla haastatella rekisteröityneiden äänestäjien sijasta todennäköisiä, demokraattien häviöt perinteisesti kärryivät.

Silti tällainen rooli on heppola ehdokkailla itsellään – varsinkin vaalessa, joissa he kamppailevat enemmän omien epäsuorasta kuin kilpakumppanin vastaan.

Suurin syy kilvan tasoittumiseen onkin

tänä vuonna se, että Trump on ollut hieman vähemmän Trump ja Clinton hieman liikaa Clinton.

Ratkaiseva käänne tapahtui elokuun puolivälissä, kun Trump antoi potkut Ukrainan bisneksen ryytämälle kampanjapäällikölle Paul Manafortille ja nimitti tilalle neuvonantajanaan toimeen Kel-lyanne Conwayn.

Conway onnistui nopeasti siis, mitä Manafort oli yrittänyt kuukausia: nautti

oimaan epävakaa ja törkeyslinn taipuvaisen ehdokkaan normaalisti republikaaniksi. Trump lopetti improvisoinnin ja alkoi tankata puheensa luhalaitteista.

Yhtäkkiä Trumpin mölykset eivät enää hallinnekaan suuta. Ehdokalle nousivat kilpailevat tyyppikset, ja siitä riitti tilalle neuvonantajanaan toimeen Kel-lyanne Conwayn.

Conway onnistui nopeasti siis, mitä Manafort oli yrittänyt kuukausia: nautti

keen ehdokkaan keuhkokuume, jonka kampanja oli yrittänyt salata.

Vaalessa on tänä vuonna poikkeuksellisen paljon liikuria läsnä, jotka tutkivat molempia ehdokkaita tarkasti. Läpikäyttyjen puute ja kerrotut vaatimukset eivät ainakaan auta, jos Clinton haluaa saada heidät puolelleen.

VIIHAISTEN eurooppalaisten näkökulmasta ainoa oikea valinta marraskuun ▶

■ Trump puhuu ja demokraattien Hillary Clinton kuuntelee.

Kuva 7. (51/2016)

vain todeta, että ”mikä tahansa lupaus paremmasta kelpaa heille [Trumpin kannattajille], vaikka lupaaaja olisi tunnettu keinottelija” (51/2016). Samassa jutussa laajempaa ymmärrystä lisätään toteamalla, että ”[s]uurin syy [vaali]kilvan tasoittumiseen on se, että Trump on ollut hieman vähemmän Trump ja Clinton hieman liikaa Clinton” (51/2016). Suhdannemuutosta tukee juttuun valittu kuvitus, jossa Trumpin sormi kohoaa valistavasti, Clintonin nauraessa alentuvasti taka-alalla (ks. Kuva 7).

Järkeistämisen diskurssin paikantuminen tekstien esitysjärjestyksestä oli kuvaavaa siksi, että tekstin koherenssisuhteet paljastivat tekstin takaisen ideologian (Fairclough 1997, 162; Althusser 2014). Järkeistämisen diskurssi näyttäytyi näin kaksijakoisena. Alkuvuodesta se puolsi – vähintäänkin implisiittisesti – demokraatteja, kulttuurisodan liberaalia puolta, mutta loppuvuodesta sympatisoi myös republikaanien kannattajia. Yhtä kaikki diskurssi pyrki tuomaan esille totuuden, sen mikä oli vastakkaista yleisille uskomuksille ja harhakäsityksille.

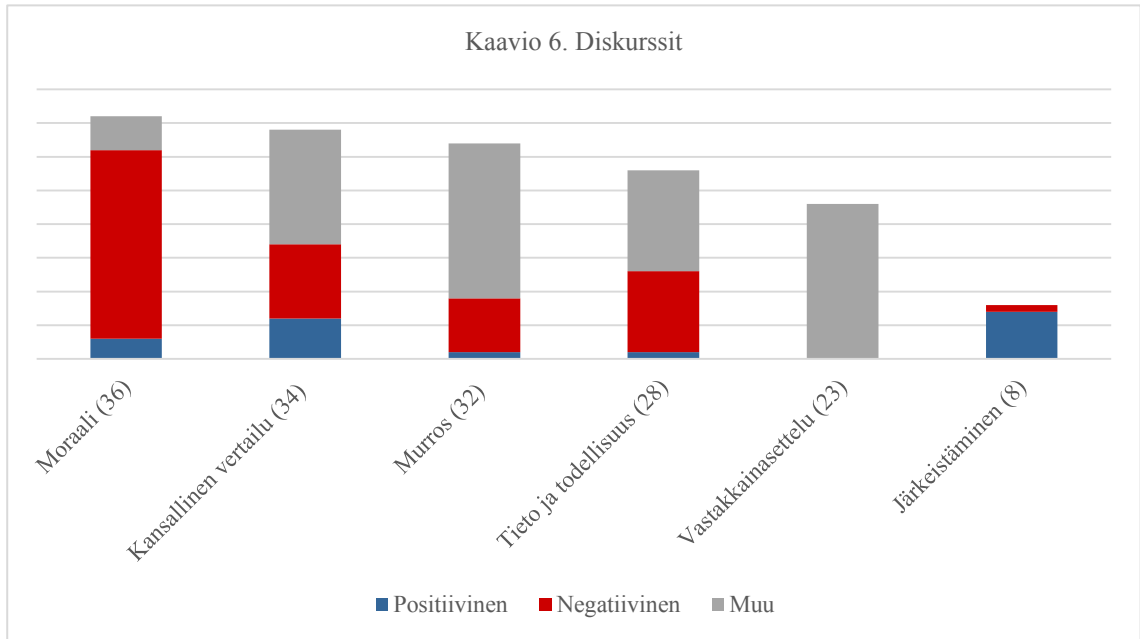
6.2. Diskurssihierarkia ja juttutyypisuhteet

Analyysin seurauksena *Suomen Kuvalehdestä* valikoitui kuusi diskurssiluokkaa. Niistä useat jakautuivat lisäksi alakategorioiksi, muun muassa politiikan, talouden tai sosiaalisten aiheiden mukaisesti. Oleellisin diskursseja sisäisesti halkova ja samalla toisiinsa yhdistävä tekijä oli kysymys siitä, suhtautuivatko ne Yhdysvaltoihin positiivisesti, negatiivisesti vai ”muulla tavoin” (Kaavio 6). Viimeinen määrittely ei viittaa ainoastaan positiivisten ja negatiivisten väliin jääviin neutraaleihin representaatioihin, vaan siinä Amerikka tuli representoiduksi myös ironisin (51/2016, 69/2016) tai jopa passiivis-aggressiivisin sävyin (6/2016).

Diskurssien esiintymisen kirjaamisessa olen noudattanut samaa periaatetta kuin aineistoni toimijoiden tarkastelussa (ks. Kaavio 6; vrt. Kaavio 4). Vaikka yksittäinen diskurssi esiintyisi jutussa useamassa kohdassa, saa diskurssi juttukohtaisesti ainoastaan yhden merkinnän. Toisaalta sama juttu voi sisältää mainintoja useasta diskurssista. Vaikka laskumenetelmä ei kerro, kuinka keskeisessä asemassa tietty diskurssi on tietyssä jutussa, antaa se kuitenkin kuvan diskurssien vuosikohtaisesta esiintyvyydestä. Tämä puolestaan osoittaa, millaiseen hierarkiaan diskurssit asettuivat keskenään ja millä diskursseilla oli äänivaltaa ohjata keskustelua Yhdysvalloista.

Jos diskurssiluokkia tarkastelee niiden kokonaisvolyymien kautta, nousee moraalialia ja sovinnaisuuskäsityksiä koskeva diskurssi suurimmaksi diskurssiluokaksi (36). Koska merkittävän osan tästä luokasta muodostivat negatiiviset representaatiot, voi todeta, että *Suomen Kuvalehden* kuva Yhdysvalloista vaalivuotena 2016 oli suurelta osin moraalisesti latautunut ja enimmäkseen kielteinen. Arvostelun kohteena näkyivät sukupuolen, etnisyyden ja talouden epätasa-arvon lisäksi presidentinvaaleihin liitettyjen sovinnaisuusnormien rikkominen. Tässä yhteydessä Trumpia pidettiin sopimattomampana presidentin virkaan kuin Clintonia niin presidentillisen arvovallan kuin viran edellyttämän pätevyydenkin osalta.

Toiseksi suurin diskurssikategoria ilmeni erontekona Yhdysvaltain ja Suomen sekä Euroopan välillä (34). Siinä suora suhtautuminen Yhdysvaltoihin oli edelleen enemmän kielteistä kuin myönteistä, ja erot tuotiin esille politiikan, talouden ja hyvinvointivaltion osalta. Kansallisessa vertailussa Suomi – tai vähintäänkin Eurooppa – representoitiin edistyneempänä ja parempana paikkana elää kuin Yhdysvallat. Kuitenkin tämä osa

diskurssia myös tiedostettiin ja asetettiin ironisesti naurunalaiseksi (51/2016, 69/2016). Vaikka loppuvuodesta kansallisessa vertailussa myös ”vakavoiduttiin” (53/2016), vahvistavat ironiset representaatiot osaltaan sitä, kuinka kansallisessa vertailussa Trumpin ”karnevalistinen” vaalikäyttäytyminen tunnistettiin väärin, mikä osaltaan vain lisäsi Trump-ilmion medianäkyvyyttä (ks. Ahonen 2016, 59–60).

Murroksellisuutta ilmaiseva diskurssi (32) syntyi spekulatioista siitä, mihin suuntaan Yhdysvallat tulisi sisä- ja ulkopoliittisesti menemään vaalien jälkeen. *Suomen Kuvalehdessä* tämä näkyi sekä muutoksena että jatkuvuutena. Kun muutos henkilöityi suoraan Trumpiin, pidettiin sitä negatiivisena. Clintonin osalta jatkuvuutta, siis Obaman hallinnon arvoja, taas pidettiin positiivisena. (63/2016.) Merkittävän osan diskurssista kuitenkin muodostivat neutraalimmat ja analyttisemmat huomiot. Niissä Trumpin suosiota tulkittiin kansan tahtona (3/2016, 14/2016, 51/2016) tai Yhdysvaltain ”poliittisen mytologian” perintönä (45/2016), jossa Trumpin menestys ei suinkaan ole muutoksen vaan päinvastoin jatkuvuuden oire.

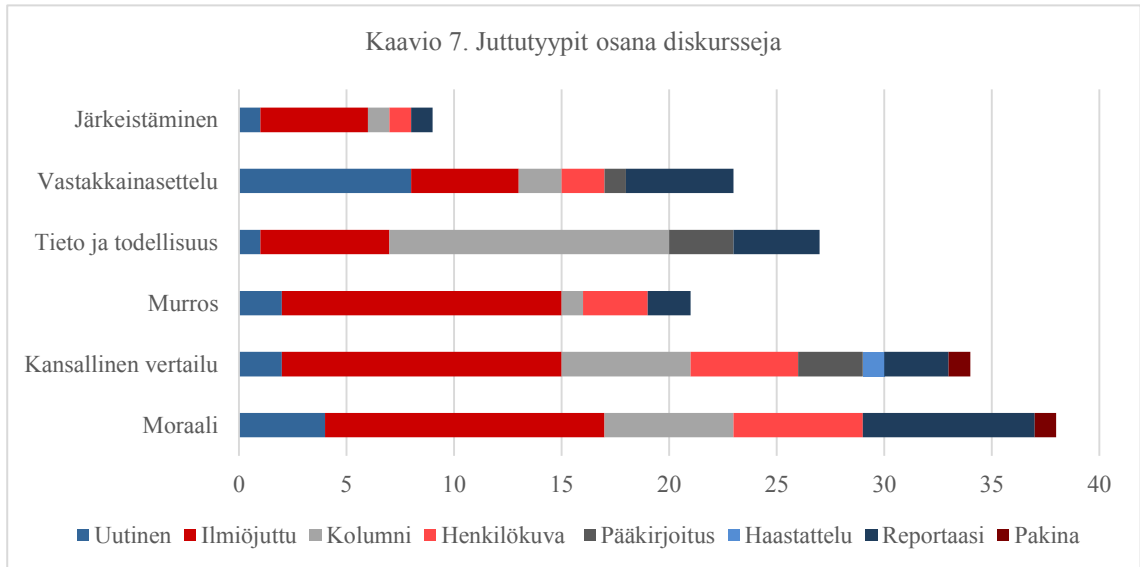
Tietoa ja todellisuutta käsittelevä diskurssi (28) jakaantui melko tasaisesti arvottaviin (13) ja neutraaleihin (15) representaatioihin. Benita Heiskasen nimittämän epistemologisen kriisin (ks. Piippo 2018) moraalisempia ilmentymiä olivat huoli kansan epäluottamuksesta politiikkaan (7/2016) ja totuuden laiminlyönti, mikä liitettiin paitsi osaksi Trumpia (10/2016), myös Clintonia (34/2016). Totuusarvon alenemisella myös

pilailtiin (37/2016) ja sitä tarkasteltiin tieteellisestä näkökulmasta (73/2016). Neutraalimpiin representaatioihin kuuluivat lisäksi Trumpin kyseenalaisen vaalikäytöksen tunnustaminen osana tämän vaalimenestystä (79/2016).

Vastakkainasettelun representaatiot muodostivat temaattisesti eheän ja näennäisen neutraalin diskurssiluokan (23). Yhdysvaltain poliittiseen kahtiajakautumiseen ja kulttuurisotaan liittyvä diskurssi ei eksplikoinut viestiään vastakkainasettelusta, mutta paljasti sen kuitenkin implisiittisesti sanavalinnoissa. Metaforinen kieli (18/2016) ja arvolatautuneet sanavalinnat (27/2016) ikään kuin jatkoivat Yhdysvaltain vastakkainasettelua *Suomen Kuvalehden* sivuilla. Vaalikamppailun ja puoluepolitiikan lisäksi vastakkainasettelun diskurssi ilmeni kansan ja poliittisen valtaeliitin välillä. Kansaa halkovat sosioekonomiset erot (18/2016) ja äänestyspassiivisuus (34/2016) kielivät ilmiöstä, jossa poliitikoiden ei nähdä tavoittavan kansalaisia (58/2016).

Järkeistämisen diskurssi (8) erosi muista diskurssiluokista selkeydellään, sillä se ei sisältänyt ironisia tai muuten epäselviä representaatioita. Vähäisestä esiintyvyydestään huolimatta se osoittautui johdonmukaisuudessaan kuitenkin merkittäväksi diskurssiksi. Representoidessaan kuinka asiat ”oikeasti ovat”, järkeistämisen diskurssi osoitti suoraan ja näennäisen objektiivisesti, miten Yhdysvaltoihin tulisi suhtautua. Kuitenkin pitempien juttutyypien, kuten ilmiöjutun tai reportaasin koherenssi- ja rakennejärjestyksissä diskurssi asemoitui niin, että se kallistui esittämään demokraatit suopeammassa valossa kuin republikaanit. Vain yksi loppuvuodesta ilmestynyt juttu poikkesi tästä (51/2016), jolloin diskurssissa sympatisoitiin myös republikaaneja.

Diskurssien koonti ilmentää monia *Suomen Kuvalehden* käyttämiä journalistisia konventioita, mikä näkyy juttutyypien ja diskurssien suhteissa (Kaavio 7.). Esimerkiksi vastakkainasettelun diskurssi kytkeytyi vahvasti politiikkaa käsitteleviin aiheisiin, kuten puoluepolitiikkaan ja kansan ja päättäjien suhteisiin. Näin ei ole yllättävää, että diskurssi esiintyi eniten uutisissa, jota kautta näitä aiheita voitiin käsitellä neutraalisti ja objektiivisesti (ks. Kunelius 2004, 68–69). Juttutyypien objektiivis–subjektiivis-skaalan toisesta päästä löytyvät juttutyypit, kuten pääkirjoitus, kolumni ja pakina, puolestaan sisälsivät enemmän sellaisia diskursseja, jotka hyötyivät näiden juttutyypien sisäankirjoitetusta subjektiivisuudesta. Erityisesti kansallisen vertailun, moraalin sekä tiedon ja todellisuuden diskursseja esiintyi subjektiivisissa juttutyypeissä. Järkeistämisen

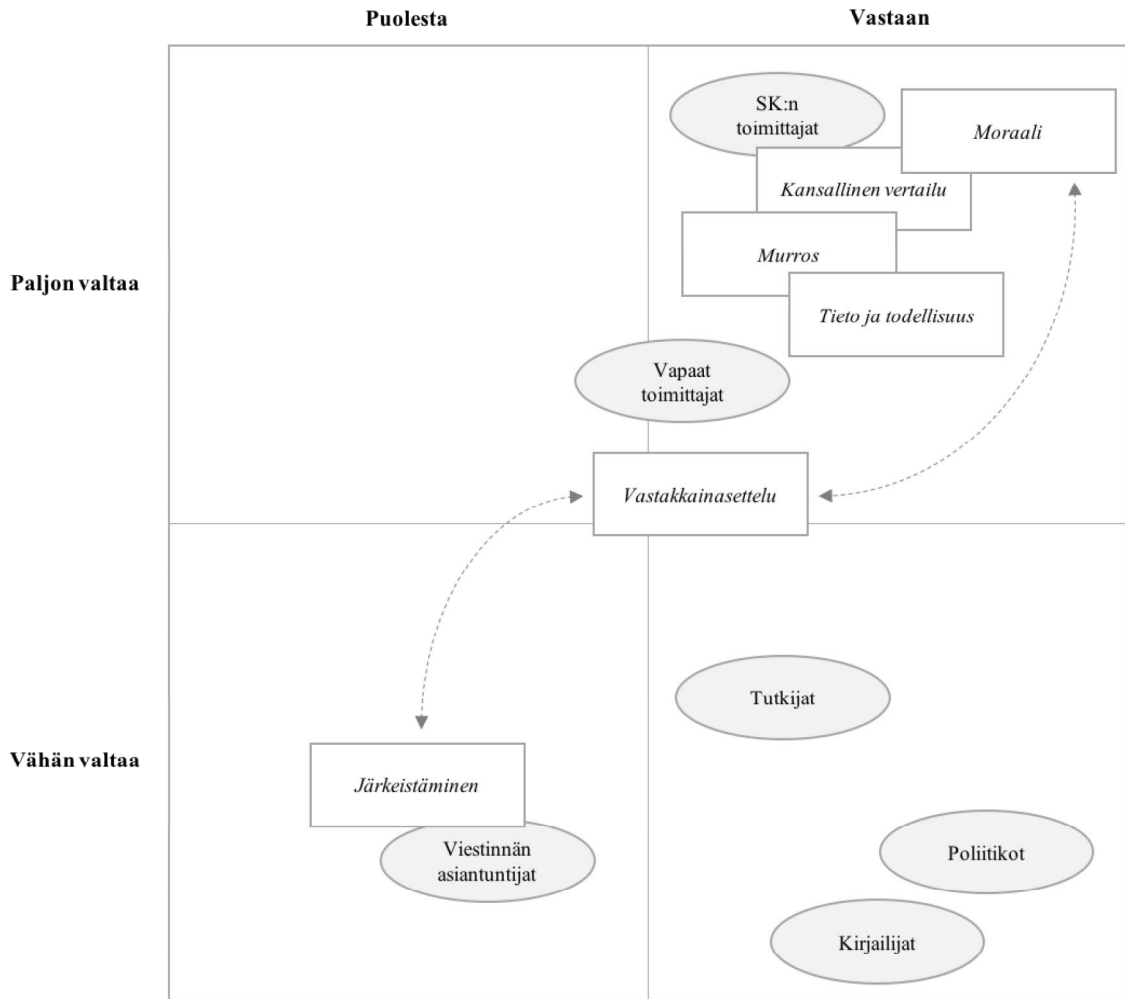

ja murroksen diskursseja ilmeni puolestaan eniten ilmiöjutuissa. Analytytisydessään tämä juttutyyppi tarjosi sopivan alustan rationaalisille puhetoivoille ja pohdintoille vuoden 2016 presidentinvaaleista ja Yhdysvaltain tulevaisuudesta (ks. Jaakkola 2013, 193).

6.3. Amerikka-diskurssien ideologiset jäljet

Diskurssit paljastavat, miten Yhdysvalloista kirjoitettiin *Suomen Kuvalehdessä* vuonna 2016. Diskurssihierarkiassa puolestaan korostuu diskurssien äänivalta, joka ilmaisee mihin lukijoiden huomio suunnattiin ja miten *Suomen Kuvalehden* lukijoiden kuvaa Yhdysvalloista kehystettiin (Kunelius 2004, 144–145). Agenda setting -teorian mukainen joukkotiedotuksen *priorisoiva* vaikutus (Ibid., 142–143) kuvaa lisäksi sitä, miten media korostaa tiettyjen ilmiöiden painoarvoa toisten kustannuksella. Vuoden 2016 *Suomen Kuvalehden* diskurssijärjestykset ilmentävät juuri tätä taipumusta.

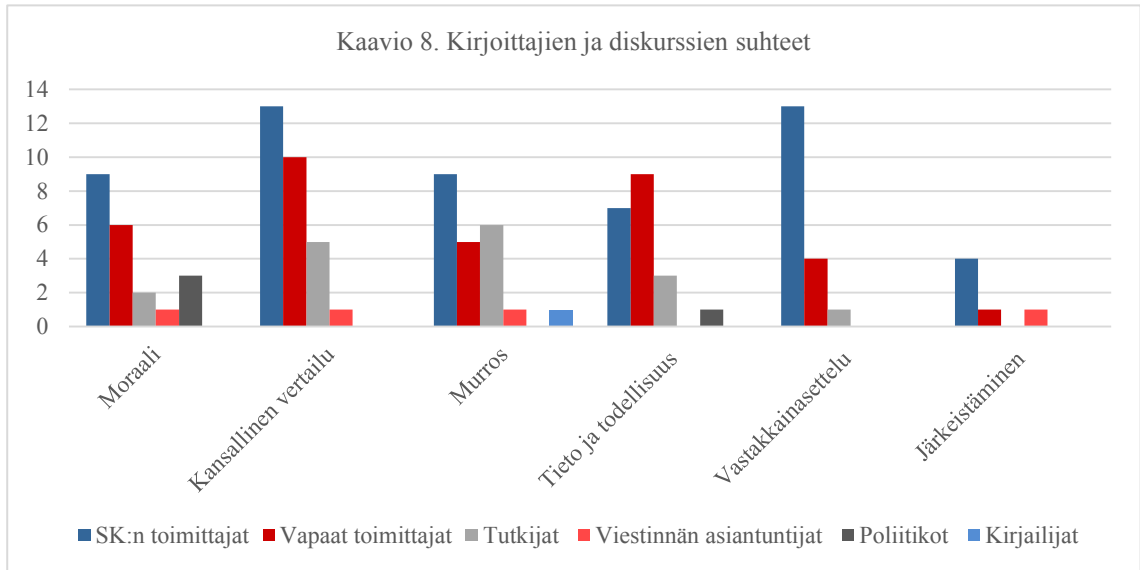
Diskurssijärjestykset nousevat vallan ja asenteiden suhteista. Tätä havainnollistan nelikentällä (Kuvio 2), jolle diskurssit asemoituvat sen mukaan, kuinka paljon niillä on äänivaltaa (paljon – vähän) ja mikä on niiden kanta Yhdysvaltoja kohtaan (puolesta – vastaan). Kentällä erottuvat selvästi toisistaan kolme diskurssia (*moraali*, *vastakkainasettelu* ja *järkeistäminen*), joiden äänivalta/asenne -suhteita korostan nuolilla. Tällä akselilla moraalidiskurssi on näkyvin ja negatiivisin, kun taas järkeistämisen diskurssia leimaa positiivisuus, mutta sitä vastoin vähäinen äänivalta. Kentän keskelle

Kuvio 2. Diskurssien ja kirjoittajien nelikenttä.

jäävä vastakkainasettelun diskurssi on lähes neutraali, kallistuessaan vain hieman negatiivisen suuntaan.

Kriittisen diskurssianalyysin kannalta keskeistä on se, mitkä tahot näkyvät agendan asettamisen taustalla (Fairclough 1995, 97–98; Valtonen 2003, 99). *Suomen Kuvalehden* omat kirjoittajat ja vapaat toimittajat johtivat puhetta kaikkien diskurssien osalta (ks. Kaavio 8). Sen jälkeen tulivat tutkijat sekä viestinnän asiantuntijat ja viimeisenä poliitikot ja kirjailijat. Järjestys heijastaa selkeästi journalismiin liitetyn yhteiskunnallisen riippumattomuuden ideologiaa, jonka mukaan lehdistön tärkeäksi funktioksi on laskettu päätöksentekojärjestelmän valvonta eli neljäntenä valtiomahtina toimiminen (Kunelius

2004, 193).²⁰ Poliitikoiden niukka edustus lehden sivuilla sitä vastoin kieli journalistisen työn sisäänkirjoitetuista periaatteista ja *Suomen Kuvalehden* roolista niiden vaalijana (ks. Vares & Siltala 2016). Lehden vaalivuotta koskevassa kirjoittelussa oli näin selvästi enemmän kyse ”politiikan” toimittamisesta kuin ”poliittisesta” toimittamisesta (ks. Kunelius 2004, 68).²¹ Tätä yhä vahvistaa esimerkiksi poliittisesti herkän vastakkainasettelun diskurssin näkyvä edustus uutisen tai ilmiöjutun kaltaisissa objektiivisuutta korostavissa juttutyypeissä. Muiden kuin ammattitoimittajien näkemykset puolestaan ilmenivät kolumneissa ja pakinoissa, siis subjektiivisemmissä juttutyypeissä, joissa saivat enemmän tilaa kansallisen vertailun, moraalin sekä tiedon ja todellisuuden diskurssit. (Ks. Kaavio 8; vrt. Kaavio 7.)

Suomen Kuvalehden jäsentynyt toimituskunta, kirjoittajien omaksumat journalistiset periaatteet sekä niille ominaiset toimittajien juttutyypikohtaiset toimeksiannot ilmentävät lehden vastuullista roolia neljäntenä valtiomahtina. Lehdellä on kuitenkin

²⁰ Kolme muuta, lainsäädäntö-, tuomio- ja toimeenpanovalta, jakaantuvat Suomessa eduskunnaksi, tuomioistuimeksi ja hallitukseksi. Yhdysvalloissa vastaavat ovat kongressi, korkein oikeus ja presidentti. Lisäksi on puhuttu ”viidennestä vallasta”, jolla on viitattu valtamedian ulkopuolelta tulevien tahojen totuuden tavoitteluun tiedonvälityksessä hinnalla millä hyvänsä. Amerikkalaisessa kontekstissa tästä käy esimerkkinä tietovuotaja Edward Snowden, joka on herättänyt kysymyksiä sananvapauden ja -vastuun ongelmallisista suhteista (ks. Greenwald 2014, 18).

²¹ Tämä arvojako selittyy journalismin historian kautta. Tiedonvälityksen siirtyessä *poliittisesta* vaiheesta *kaupalliseen* 1800-luvun alussa (Suomessa vasta 1900-luvulla), myös uutisaiheet ja -kriteerit tuli valita ostavaa yleisöä ajatellen niin, että ne olisivat faktapohjaisia, kuten rikokset ja onnettomuudet, eivätkä siten helposti politisoituneita (Kunelius 2004, 68–69).

myös erityinen paikkansa Suomen uutismediakentällä, sillä sen on meillä nähty edustavan perinteisen laatulehdistön konseptia (vrt. *Time*, *Newsweek*), jonka leimallisia piirteitä ovat elitistisyys ja mielipidejohtajuus (Kivikuru 1996, 59–60). Tässä mielessä *Suomen Kuvalehden* ei oleteta näyttäytyvän ainoastaan yhteiskunnallista vallankäyttöä tarkkailevana ”vahtikoirana”, vaan myös aktiivisena yhteiskunnallisena osallistujana.

Tätä tehtävää merkityksellistävät kirjoittajat, jotka myös näkyvät nelikentällä (Kuvio 2). Tarkoituksena ei ole niinkään yksityiskohtaisesti määrittää kirjoittajien mielipiteitä Yhdysvalloista, vaan ainoastaan tuottaa yleiskuva *Suomen Kuvalehden* journalistisen vallankäytön ja asenteellisuuden suhteista. Näkyvimpien diskurssien (*moraali*, *kansallisuus*, *murros* ja *tieto ja todellisuus*) sekä *Suomen Kuvalehden* ja vapaiden toimittajien sijoittuminen kentän samalle sektorille, yläoikealle, on kuitenkin agendan asettamisen kannalta kuvaavaa. Se esittää, miten kuvaa Yhdysvalloista kehystettiin kielteisenä ja sitä olivat tuottamassa pääsääntöisesti ammattitoimittajat. Journalistisen ammattiryhmän ulkopuolisista kirjoittajista äänessä olivat eniten tutkijat, jotka nekin tuottivat kuvaa Yhdysvalloista voittopuolisesti negatiivisin puheavoin.

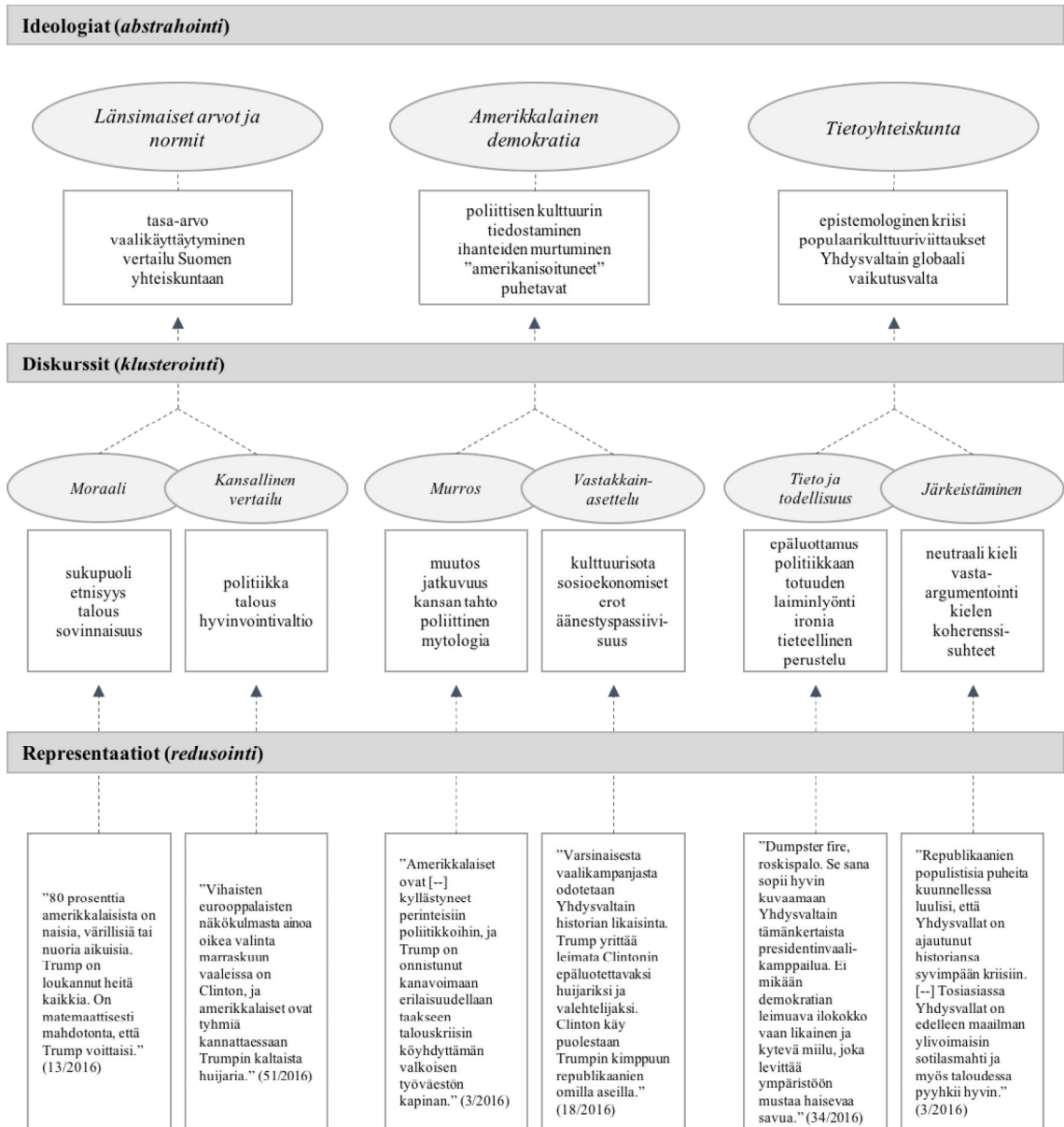
Kirjailijoiden, poliitikoiden ja viestinnän asiantuntijoiden edustus ei ole yhtä näkyvää kuin ammattitoimittajien, mutta se ei kuitenkaan teoriassa sulje pois heidän toimijuuttaan, sillä he kirjoittivat pääosin kolumneja ja ilmiöjuttuja. Koska kolumnistit saavat enemmän vapauksia ilmaisussaan kuin esimerkiksi uutistoimittajat, ei heidän aihevalintojaan tai ilmaisuvapauttaan tällöin rajoiteta yhtä paljon (Reich 2010, 719). Tätä teoriaa vahvistavat Jaakkolan huomiot juttutyyppeihin ladatuista objektiivisuuden ja subjektiivisuuden kriteereistä (ks. Jaakkola 2013, 173–174). Siitä huolimatta, että kirjailijoiden, poliitikkojen ja viestinnän asiantuntijoiden edustus oli näkyvintä juuri kolumneissa (7), jäivät nämä ryhmät kuitenkin selvästi lehden *omien* kolumnistien varjoon (13). Tämä laski heidän äänivaltaansa, korostaen sitä vastoin ammattijournalistien näkyvyyttä.

Suomen Kuvalehden kirjoituksista ei lopulta olekaan mielekäästi etsiä sellaisia puheenvuoroja, jotka suoraan heijastaisivat yksittäisten kirjoittajien ideologisia tai poliittisia näkemyksiä Yhdysvalloista. Näin maata koskevien diskurssien ja niiden äänivallan heijastumia ei pidäkään ymmärtää ”ohjelmallisesti”, sovittamalla niitä osaksi sellaisia klassisia poliittisia aatteita kuin *liberalismia*, *konservatismia* tai *sosialismia*. Pikemminkin kirjoitukset ilmentävät sitä Raymond Williamsin muotoilemaa ”merkitysten ja aatteiden tuottamisen prosessia”, jossa ideologia syntyy osana

journalistisia käytänteitä (Williams 1977, 55). Kirjoittajien intentioiden asemesta (ks. Fairclough 1997, 83–84) *Suomen Kuvalehden* ideologinen näkemys Yhdysvalloista muodostuu maata koskevista representaatioista ja niiden mukaisista diskursseista ja tuotantomekanismeista. Tältä osin tulen myös samaan tulokseen kuin Heli Peltoniemi siitä, että *Suomen Kuvalehden* tutkimuksessa journalistisiin representaatioihin liittyvät esityskonventiot ohjaavat diskurssien syntyä enemmän kuin kirjoittajien vaikutusvalta (Peltoniemi 2004).

Löytämäni diskurssit eivät siis avaudu minään selvärajaisina mielenilmauksina, joista voisi vetää yleispäteviä johtopäätöksiä siitä, miten *Suomen Kuvalehdessä* Amerikkaan *aatteellisesti* suhtauduttiin. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, etteikö diskurssien välittämää asenteellisuutta voisi tarkastella laajemassa institutionaalisessa tai jopa kansallisessa kontekstissa. Juuri tässä suhteessa kriittinen diskurssianalyysi soveltuu *Suomen Kuvalehden* kaltaisen näennäisen neutraalin ja professionaalisesti vakiintuneen mediainstituution tarkasteluun. Siitä huolimatta – tai juuri sen takia –, että lehti on ideologisesti tunnustukseton ja journalistisiin normeihin nojaava media, se välittää kiinnostavasti ajan mukaisia arvoasetelmia, tämän tutkimuksen tapauksessa Suomen kuvaa Yhdysvalloista.

Tämän kuvan voi lopulta tiivistää huomioiksi läntisen suurvallan nykytolasta sekä toisaalta julkilausumattomiksi toiveiksi siitä, millainen maa Yhdysvallat voisi olla. *Suomen Kuvalehden* päältä päin katsoen negatiivinen tai vähintäänkin epäilevä suhtautuminen vuoden 2016 Amerikkaan (ks. Kaavio 6) indikoikin käänteisesti ideologista kertomaa maata koskevista lupauksista ja saavuttamattomista ihanteista. Norman Fairclough'n kriittisen diskurssianalyysin kolmannelta tulkintatasolta (Fairclough 1995, 98) olen täten tunnistanut omassa tutkimuksessani kolme ideologista yläkategoriaa: *länsimaiset arvot ja normit*, *amerikkalainen demokratia* sekä *tietoyhteiskunta*. Näiden ”kattoideologioiden” alle asettuvat kuusi päädiskurssia niille ominaisine representaatioineen. Fairclough'n teoriakehystä seuraten (ks. Kuvio 1) olen koostanut laadullisen analyysini johtoajatuksen kolmikohtaiseksi infograafiksi (Kuvio 3), jossa Amerikka-kirjoittelun eri tasot (*representaatiot*, *diskurssit*, *ideologiat*) asettuvat vertikaaliseen linjaan keskenään. Kuvio ilmentää samalla Tuomen ja Sarajärven induktiivista analyysimallia (Tuomi & Sarajärvi 2009, 108–113), jossa aineisto on purettu alkuperäisilmaisuiksi (*reduointi*), ryhmitelty diskurssikategorioiksi

Kuvio 3. Laadullisen analyysin kolme tasoa.

(klusterointi) ja liitetty yhä niistä kumpuaviksi laajemmiksi ideologisiksi muodostelmiksi (abstrahointi).

Moraalin ja kansallisen vertailun diskurssikategoriat esittivät puhetavoissaan, miten Amerikassa toteutuu sukupuolten välinen tai etnisyyteen ja talouteen liittyvä tasa-arvo, sekä miten nämä suhteutuvat suomalaisen yhteiskunnan oloihin. Poliittisessa kontekstissa vaalivuoden tapahtumat näyttäytyivät vältettävänä esimerkkinä siitä, mikä on esimerkillistä vaalikäyttäytymistä. Suomen Kuvalehdessä esiintyneiden moraalisen ja kansallisen vertailun diskurssien voi näin pohjimmiltaan nähdä kielivän länsimaisista

arvoista ja normeista – ideologiasta, jonka edustajaksi Yhdysvallat vuonna 2016 huonosti sopi.

Murroksen ja vastakkainasettelun diskursseissa tulkittiin tarkemmin Yhdysvaltain poliittista kulttuuria. Vaalikirjoittelua ympäröivät muutoksen ja jatkuvuuden diskurssiiviset suhteet. Vastakkainasettelun poliittisen valtaeliitin ja kansan sekä toisaalta demokraattien ja republikaanien välillä nähtiin korostuneen. Lisäksi kansaa halkovien sosioekonomisten erojen sekä äänestyspassiivisuuden ymmärrettiin häiritsevän demokraattista osallistumista. Näissä puhetavoissa koeteltiin *amerikkalaisen demokratian ideaalia*. Vaikka murroksen diskurssissa Clinton kuvattiin suopeamassa valossa kuin Trump, leimasi silti sen ja vastakkainasettelun diskurssien muodostamaa ideologista rakennetta pääsääntöisesti neutraalius, sillä amerikkalaisen demokratian tolasta oltiin myös tietoisia ja sen historiallinen ja mytologinenkin tausta tunnistettiin.

Vastakkainasettelun diskurssissa amerikkalaisen demokratian ilmentymän voikin jo nähdä normalisoituneen (Tuman 2008, 128). Ilmiötä koskevan kehystyksen myötä vastakkainasettelun representaatiot näyttävät yhä automatisoituneen (Kunelius 2004, 144–145) ja muuttuneen *myytin* kaltaiseksi. Tästä käy esimerkiksi representaatiot *kulttuurisodasta* (Hunter 1991), johon tietoisesti tai tiedostamatta metaforisen kielen kautta viitattiin. Näissä puhetavoissa Yhdysvaltain poliittinen kulttuuri avautui maan historian kierrättämisenä, sen hämärtämisenä ja luonnollistamisena (ks. Seppänen 2005, 112; Hall 1997, 39–40; Barthes 1994). Sen seurauksena vastakkainasettelun diskurssista tuli uudelleen tuotettua. *Suomen Kuvalehdessä* ei siis ainoastaan raportoitu Amerikasta ”tuolla jossain”, vaan kuvaa maasta konstruointiin jo valmiiden kulttuuristen mallien pohjalta. Puhetavat, joilla vastakkainasettelun diskurssissa Yhdysvaltoja tarkasteltiin, olivat ikään kuin jo valmiiksi ”amerikanisoituneita”.²²

Kolmannella tunnistamallani ideologisella tasolla näkyvät *tiedon ja todellisuuden* sekä *järkeistämisen* diskurssit. Huoli faktojen jälkeisestä maailmasta ja epäluottamuksesta tieteeseen paljastui siinä ”epistemologisen kriisin” kontekstissa, jonka kurimuksessa

²² Jean Baudrillard’n mukaan Amerikan kansakunnan tarkastelu on jo lähtökohtaisesti tällaisten lainattujen ilmaisujen ja merkitystasojen ”kontaminoimaa”. Hänen luennassaan Amerikka näyttäytyy median kautta eräänlaisena virtuaalisena konstruktiona – kuviteltuna, hyperreaalisena sekä toden ja fiktion välimaastoon sijoittuvana (ks. Baudrillard 1996, 217–218).

Yhdysvaltojen nähtiin olevan (Piippo 2018). *Suomen Kuvalehden* sivuilla vaalien uskomattomuutta tulkittiin myös populaarikulttuuriviittauksin. Jos näissä diskursseissa Amerikkaa tarkasteltiin osin huumorin ja ironian kautta, kiinnitettiin järkeistämällä huomiota maan ”todelliseen” tilanteeseen, siis Yhdysvaltain edelleen huomattavaan vaikutusvalttaan ja sen mukaiseen kansainväliseen rooliin.

Eroistaan huolimatta niin epistemologista kriisiä ja vaalivuotta koskevaa epäluuloa kuin järkeistämistäkin voi tarkastella saman kolikon eri puolina: ne mittaavat Yhdysvaltain arvoa *tietoyhteiskuntaan* liittyviä ihanteita vasten. Tämä ideologinen taso ei niinkään ollut johdettavissa *Suomen Kuvalehdestä* minään teknologisina viittauksina tai tietoyhteiskunnalle ominaisina konkreettisina toimintatapoina. Pikemminkin se heijasteli laajemmin jälkiteollista ja -modernia elinpiiriämme, jossa tiedon kasvu on paradoksaalisesti johtanut sen merkityksen arvon alenemiseen (ks. Webster 2002, 20). Epistemologisen kriisin sekä järkeistämisen diskurssiivisissa kehyksissä neuvoteltiin tietoyhteiskunnan edellytyksistä ja vaatimuksista sekä Yhdysvaltain mahdollisuuksista niitä koskevien ideaalien omaksumisessa.

7. Yhteenveto

Norman Fairclough'n kriittinen diskurssianalyysi paljasti *Suomen Kuvalehden* vuoden 2016 Amerikka-kirjoittelun temaattisen ja rakenteellisen moninaisuuden. Amerikka-aiheisia diskursseja leimasivat representaatioiden tasolla niin eksplisiittiset kuin implisiittisetkin ilmaisut, diskursiivisten käytäntöjen tasolla taas tietyille juttutyypeille ominaiset tekstuaaliset konventiot ja tekstien koherenssisuhteet. Tekstikonventioiden rajoittaessa kirjoittajien ilmaisua ja journalististen ihanteiden ohjaillessa kirjoittajien äänivaltaa voi Fairclough'n kolmannen, ideologisen tason todeta muotoutuneen näiden suuntaamana.

Vaikka tarkasteleman diskurssit liittyivät yksinomaan Yhdysvaltoihin, eivät niiden ideologiset jäljet olleet maahan rajoittuneita tai siihen sulkeutuneita. Moraalin ja kansallisen vertailun diskursseille ominaiset representaatiot heijastelivat vaalivuoden tasa-arvon ja sovinnaisuuskysymysten kuumaa tematiikkaa, josta tehtiin selkoa kääntämällä huomio myös Eurooppaan ja Suomeen. Tässä yhteydessä *Suomen Kuvalehden* kirjoittelu oli paljastavaa; Amerikan kritisointi peilautui suhteessa länsimaisiin arvoihin ja normeihin, joiden näkyvä edustaja Yhdysvallat on perinteisesti ollut (ks. Iloniemi et al. 2017, 136; Patrick 2018, 47–50). Näiden arvojen pettäminen kirvoitti *Suomen Kuvalehden* kirjoittajat affektiiviseen raportointiin, jonka voi tunnistaa huolena Yhdysvaltain moraalista tulevaisuudesta.

Murroksen ja vastakkainasettelun diskurssit puolestaan kielivät tarkemmin amerikkalaisen demokratian tolasta. Muutoksen ja jatkuvuuden suhteet tunnistettiin pääosin aikaisemman, Obaman hallinnon politiikan jatkamisena (Clinton) tai sen vastustamisena (Trump). Nämä representaatiot kuvasivat puoluepoliittista ja sosioekonomista vastakkainasettelua, joka assosioitiin Yhdysvaltoja leimanneeseen kulttuurisotaan (Hunter 1991). Sekä demokraattien ja republikaanien että kansan ja vallanpitäjien välistä hajaantumista tulkittiin myös osana Amerikan poliittisia perinteitä sekä siihen liittyvää mytologiaa. Jos amerikkalaiset itse ovat jo kauan pitäneet maataan demokratian ”etuvartiona” (Kantola 2017, 381), kyseenalaistettiin *Suomen Kuvalehden* kirjoittelussa tämän julistuksen menneet ja nykyiset tarkoitusperät.

Tietoa ja todellisuutta koskevat huomiot sekä järjeistämisen retoriikka täydensivät keskustelua Amerikasta. Vaalivuoden tapahtumia sivunneet representaatiot valeutisista,

faktojen jälkeisestä maailmasta sekä epäluottamuksesta tieteeseen tulivat ilmi epistemologisen kriisin kontekstissa. Läheisiä näille representaatioille olivat pohdinnat maailmankuvaeroista ja todellisuuden jäsentämisestä. Tässä yhteydessä *Suomen Kuvalehden* Amerikka-ilmiöiden selittämisessä päädyttiin myös fiktiivisiin viittauksiin, erityisesti Trumpin mediakuva tulkittaessa. Toisin kuin kansallisen vertailun diskurssissa, tässä presidenttiehdokkaan ”karnevalistinen” vaalikäyttäytyminen noteerattiin harkittuna vaalistrategiana, jollaisena se on myös tunnistettu Yhdysvaltain vaalikulttuuria koskevassa tutkimuksessa (ks. Ahonen 2003, 195; Ahonen 2016, 59–60).

Järkeistämisen diskurssi toi keskusteluun mukaan yhä ymmärtävämmän sävyn. Kun tiedon ja todellisuuden diskursseissa mitattiin Yhdysvaltoja tietoyhteiskunnan ihanteita vasten, tavoiteltiin niin ikään järkeistämällä maan ”todellisen” roolin näkemistä globaalina suurvaltana. *Suomen Kuvalehden* ”järjen äänet” eivät kuitenkaan olleet puolueettomia, vaan paljastivat liberaalin asenteellisuutensa tekstien sisäisissä järjestyksissä. Tällä tavoin Yhdysvaltain vaikutusvalta ja hegemoninen asema länsimaisessa ja kansainvälisessä yhteisössä paitsi tunnistettiin, myös *tunnustettiin*; diskurssit eivät ainoastaan heijastaneet kuvaa amerikkalaisesta todellisuudesta, vaan myös rakensivat sitä (vrt. Jokinen, Juhila & Suoninen 2016, 31).

Vuoden 2016 vaalit tarjosivat kiitollisen tulokulman maan ulkopuoliselle tarkastelulle, sillä diskursseja yhdisti vahva näkemyksellisyys. Amerikkaan ei *Suomen Kuvalehdessä* todellakaan suhtauduttu välinpitämättömästi! Puhetapojen kirjo ulottui juttutyypistä riippuen kielteisistä ja myönteisistä näkemyksistä aina ironisiin ja humoristisiin representaatioihin. Diskurssijärjestykset kuitenkin paljastivat diskurssien asenteelliset painotukset sekä niitä kehystävän journalistisen agendan (Kunelius 2004, 144–145), jossa juuri moraaliset puhetavat tulivat ilmi. Näiden diskurssien hegemonia (Valtonen 2003, 102) muiden diskurssien rinnalla korosti lehden epäilevää ja kielteistä kuvaa Amerikasta.

Vertailtaessa *Suomen Kuvalehden* vuoden 2016 Amerikka-kirjoittelua aikaisempaan päivälehtiin liittyvään Amerikka-tutkimukseen, voi näiden välillä tunnistaa kirjoittelua leimaavan historiallisuuden tendenssin, jossa Suomen ja Yhdysvaltojen suhteet ilmenevät osana aikaansa (vrt. Salovaara-Moring & Maunula 2011, 104; ks. Foucault 2005, 87). *Suomen Kuvalehdestä* tehdyissä tutkimuksissa Yhdysvaltoja on niin ikään tarkasteltu paitsi maan kulttuuristen ominaispiirteiden kautta (Kuparinen 1983) myös laajemmin osana läntistä yhteisöä, aina kylmän sodan vuosilta (Lehtinen 1975) 2000-luvun alkuun

(Peltoniemi 2004). Jos lehti vielä vuosituhannen alussa samastui Yhdysvaltoihin läntisten arvojen puolustamisessa (Vares & Siltala 2016, 401), saattoi sen vaalivuonna 2016 nähdä edelleen pitävän kiinni näistä arvoista, mutta kyseenalaistavan Yhdysvaltain oman roolin niiden omaksumisessa. Siitä huolimatta maan *realistinen* suurvalta-asema läntisessä yhteisössä säilyi *Suomen Kuvalehden* silmissä ennallaan.

Tältä pohjalta on lopulta vaikea osoittaa, kuinka johdonmukaisesti *Suomen Kuvalehdessä* Yhdysvaltoihin *suhtauduttiin*. Assosioituiko lehti osaksi niin kutsuttua ”liberaalia lehdistöä”, ja missä määrin lehden Amerikka-kuva oli mahdollisesti sen mukaisten representaatioiden kehystämää tai jopa vääristämää? Vai olivatko lehden kirjottelussa ilmenevät moraaliset puhetavat, ”järjen äänet” sekä ironiset ilmaisut *laadullisessa* tasapainosuhteessa toisiinsa? Kuinka tietoisia näistä suhteista oltiin lehden toimituksessa? Entä lukijoiden keskuudessa? Näihin kysymyksiin vastaaminen edellyttäisi myös haastattelu- ja vastaanottotutkimusta sekä niille ominaisten menetelmien omaksumista, mille ei tässä tutkimuksessa ollut sijaa. Sosiaalisen konstruktionismin (Burr 1995) näkökulmasta varmaa on vain se, että median, *Suomen Kuvalehdenkin*, aina rajatessa ja kehystäessä kuvaamiaan ilmiöitä tietyillä tavoilla, eivät ne koskaan ole täysin objektiivisia tai neutraaleja.

Kriittisen diskurssianalyysin avulla oli lopulta mahdollista jäsentää *Suomen Kuvalehden* Yhdysvaltoja koskevat näkemykset representaatioista diskursseiksi ja yhä niistä kumpuaviksi laajemmiksi ideologisiksi rakenteiksi. Menetelmän rajat tulivat kuitenkin vastaan tarkasteltaessa yksilöllisten kirjoittajien vapautta ohjata keskustelua Amerikasta. Koska valtaosa lehden kirjoittajista oli ammattitoimittajia, näkemykset Yhdysvalloista olivat paljolti journalististen konventioiden rajoittamia (vrt. Reich 2010, 719–721). Siksi representaatioiden takaisia vaikuttimia oli hankala purkaa tyhjentävästi kirjoittajien taustoihin ja ilmaisutyyliin tarkemmin syventymättä. Kirjoittajien professionaalisuuden voikin lukea *Suomen Kuvalehden* rivien välistä eräänlaisena ”metaideologiana”, joka ohjasi kirjoittajien ilmaisua diskurssien muotoutumisessa. Vaikka kriittinen diskurssianalyysi siis valottikin *Suomen Kuvalehden* roolia suomalaisena mediainstituutiona – sen vastuullisuutta yhteiskunnan neljäntenä valtiomahtina (Kunelius 2004, 193) –, oli lehden paikantaminen kansallisen printtamediakenttämme ”mielipidejohtajana” tässä tutkimuksessa kuitenkin

ongelmallista (Kivikuru 1996, 59–60), kirjoittajien intentioiden hienosyisemmästä tulkinnasta puhumattakaan.

Tätä vajetta voisi jatkossa paikata laventamalla aineistoa vertaistutkimukseksi, ottamalla mukaan myös maamme muut printtimediat. Silloin geneerisen vertailun (aikakauslehdet/päivälehdet) lisäksi tarkasteluun tulisi myös 2000-luvun mediakentän murros sekä sen mukaiset työprosessin muutokset (Helle 2009, 98). Tulkinnallisella tasolla voisi puolestaan kiinnittää huomiota *kaunokirjalliseen journalismiin* (Lassila-Merisalo 2009, 32–35), sillä menetelmän voi nähdä paljastavan sellaisia tekstiaineiston lajityypillisiä piirteitä, jotka jäävät kriittiseltä diskurssianalyysiltä mahdollisesti huomiotta. Tällöin voisi esimerkiksi testata *Suomen Kuvalehden* tarkastelua erityisesti niiden juttutyyppeiden osalta, jotka asettuvat journalismin ja kaunokirjallisuuden välisille rajapinnoille (esim. reportaasi) (vrt. *Ibid.*, 195). Lisäksi kaunokirjallinen journalismi mahdollistaisi kirjoittajien subjektiivisten tekijäpositioiden syvällisemmän hahmottelun (ks. Reich 2010), jolle ei myöskään tässä tutkimuksessa ollut tilaa.

Suomen Kuvalehden kirjoittelusta esiin nousseet Amerikka-representaatiot herättivät myös lisäkysymyksiä niiden alkuperästä. Tarkempi pureutuminen lehden ”amerikanisoituneisiin” ilmaisuihin avaisi mahdollisesti tuoreita näkökulmia länsimaisen vaikutuspiirin kartoitukseen sekä Yhdysvaltoihin usein liitetyn kulttuuri-imperialismin nykyisten vaikutusten mittaamiseen. Kriittisen diskurssianalyysin ja lähiluvun tueksi voisi näin jatkotutkimuksessa nostaa *transnationalismin* (ks. Lehtonen 2013), jonka tutkimusintressejä ovat kansallisrajat ylittävät kulttuurisuhteet sekä niiden ominaispiirteet. Huomio Suomen nykymedian mahdollisesta altistumisesta kaltaisille voimille onkin informaatiovaikuttamisen aikana polttavan ajankohtainen.

Lähdeluettelo

Tutkimusaineisto

Suomen Kuvalehti, Helsinki 2016 (SK)

- SK 3/2016 (22.1.2016) Mikko Huotari: ”Lisää popcornia”, 14. (1/2016)
SK 4/2016 (29.1.2016) Kustaa Hulkko: ”Huuhaata ja humpuukia”, 18. (2/2016)
SK 4/2016 (29.1.2016) Teppo Tiilikainen: ”Esivaalit näyttävät suunnan”, 20–23. (3/2016)
SK 6/2016 (12.2.2016) Matti Simula: ”Brändi kateissa”, 19. (4/2016)
SK 6/2016 (12.2.2016) Jari Lindholm: ”Kun Suomi sulkeutui”, 29. (5/2016)
SK 7/2016 (19.2.2016) Juha Itkonen: ”Tulikin huono diili”, 30–39. (6/2016)
SK 7/2016 (19.2.2016) Osmo Soininvaara: ”Meissä kaikissa asuu pieni fasisti”, 14–15. (7/2016)
SK 8/2016 (26.2.2016) Tuomas Pulusa: ”70-vuotisen linjan loppu”, 9. (8/2016)
SK 8/2016 (26.2.2016) Heikki Vento: ”Sotilaat haluavat Natoon”, 16–19. (9/2016)
SK 10/2016 (11.3.2016) Katri Merikallio: ”Maailma odottaa henkeä pidätellen”, 16–19. (10/2016)
SK 12–13/2016 (24.3.2016) Markku Jokisipilä: ”Kun Tina Turner voitti kylmän sodan”, 114–122. (11/2016)
SK 15/2016 (15.4.2016) Teppo Tiilikainen: ”Energiakumous”, 16. (12/2016)
SK 15/2016 (15.4.2016) Kalle Kinnunen: ”Michael Moore ohjasi ylistyslaulun Euroopalle”, 60–61. (13/2016)
SK 17/2016 (29.4.2016) Jari Lindholm: ”Pienempi paha?”, 20–23. (14/2016)
SK 17/2016 (29.4.2016) Harri Römpötti: ”Kantrimies, dekkarikirjailija ja poliitikko”, 62–63. (15/2016)
SK 18/2016 (6.5.2016) Ville Perna: ”Eteenpäin on menty”, 5. (16/2016)
SK 18/2016 (6.5.2016) Mikko Niemelä: ”Nato-kiima ja Venäjän uhka”, 9. (17/2016)
SK 19/2016 (13.5.2016) Teppo Tiilikainen: ”USA:n oikeiston rivit hajosivat”, 10–11. (18/2016)
SK 19/2016 (13.5.2016) Jyri Raivio: ”’Sotilaallinen yhteistyö’ korvaa vastakaupat”, 16–19. (19/2016)
SK 19/2016 (13.5.2016) Pasi Kivioja: ”Kevät toi huijarin”, 57. (20/2016)
SK 20/2016 (20.5.2016) Ville Perna: ”Uusi suunta”, 5. (21/2016)
SK 20/2016 (20.5.2016) Roope Uusitalo: ”Kirkkaat kansankynttilät”, 12–13. (22/2016)
SK 22/2016 (3.6.2016) Marko Hamilo: ”Ei lainkaan väärin”, 11. (23/2016)
SK 22/2016 (3.6.2016) Susan Heikkinen: ”Frog”, 54–57. (24/2016)
SK 22/2016 (3.6.2016) Kalle Kinnunen: ”Jodie Fosterin uusi ura”, 60–61 (25/2016)
SK 24/2016 (17.6.2016) Aurora Rämö: ”Länsimaisia tuotoksia”, 9. (26/2016)
SK 24/2016 (17.6.2016) Teppo Tiilikainen: ”Joukkomurha sähköisti vaalit”, 10–11. (27/2016)
SK 24/2016 (17.6.2016) Charly Salenius-Pasternak: ”Syvemmällä kuin tiedetään”, 12–13. (28/2016)
SK 24/2016 (17.6.2016) Hanna Jensen: ”Anu Partanen”, 46–49. (29/2016)
SK 24/2016 (17.6.2016) Aurora Rämö: ”Merkittävä pano”, 57. (30/2016)
SK 24/2016 (17.6.2016) Jan Erola: ”Elämme Weimarin hetkeä”, 58. (31/2016)
SK 25–26/2016 (23.6.2016) Kalle Kinnunen: ”Steven Spielberg”, 52–57. (32/2016)
SK 25–26/2016 (23.6.2016) Vappu Kaarenoja: ”Murhaajan nimi”, 77. (33/2016)
SK 28/2016 (15.7.2016) Jarmo Raivio: ”Marraskuun roskispalo”, 5. (34/2016)

SK 28/2016 (15.7.2016) Jari Lindholm: ”Inhokki ja inhokimpi”, 16–19. (35/2016)

SK 28/2016 (15.7.2016) Pasi Kivioja: ”Matkustajaa ei ammuttu”, 57. (36/2016)

SK 30/2016 (29.7.2016) Matti Simula: ”Tosi helkkaria”, 15. (37/2016)

SK 30/2016 (29.7.2016) Kalle Kinnunen: ”Takaisin valokeilaan – ja ehkä taas pian sieltä pois”, 52–53. (38/2016)

SK 30/2016 (29.7.2016) Matti Komulainen: ”Toisenlaisen Amerikan ääni”, 56–57. (39/2016)

SK 31/2016 (5.8.2016) Kalle Kinnunen: ”Pelkkää superia”, 26–33. (40/2016)

SK 31/2016 (5.8.2016) Tuomas Savonen: ”Aateveljekset kuin ilvekset”, 40–45. (41/2016)

SK 31/2016 (5.8.2016) Lari Kotilainen: ”Tuputtajat”, 58. (42/2016)

SK 32/2016 (12.8.2016) Harri Römpötti: ”Auringonlaskun ratsastajat”, 52–53. (43/2016)

SK 32/2016 (12.8.2016) Pasi Kivioja: ”Trumpin tulkinnan vaikeus”, 57. (44/2016)

SK 33/2016 (19.8.2016) Vesa Vares: ”Donald Trump – amerikkalaisen sankarimyytin jatke”, 40–45. (45/2016)

SK 33/2016 (19.8.2016) Jan Erola: ”Suomi tarvitsee huumoria”, 58. (46/2016)

SK 34/2016 (26.8.2016) Jari Lindholm: ”Kurinalainen Trump?”, 13. (47/2016)

SK 34/2016 (26.8.2016) Juhana Vartiainen: ”Rikas rikastuu, köyhä köyhtyy”, 14. (48/2016)

SK 36/2016 (9.9.2016) Marko Hamilo: ”Yhdysvallat meni kahtia”, 13. (49/2016)

SK 36/2016 (9.9.2016) Vappu Kaarenoja: ”Mari Ruti”, 44–47. (50/2016)

SK 39/2016 (30.9.2016) Jari Lindholm: ”Presidentti Trump”, 16–21. (51/2016)

SK 41/2016 (13.10.2016) Sanna Ihalainen: ”Erityisen härskiä naisvihaa”, 13. (52/2016)

SK 41/2016 (13.10.2016) Vappu Kaarenoja: ”Olemme tasa-arvoisia”, 57. (53/2016)

SK 41/2016 (13.10.2016) Jan Erola: ”Iloista antajaa Nato rakastaa”, 58. (54/2016)

SK 42/2016 (21.10.2016) Marko Hamilo: ”Identiteetti ratkaisee”, 13. (55/2016)

SK 42/2016 (21.10.2016) Karo Hämäläinen: ”Trumpia salkkuun?”, 16. (56/2016)

SK 42/2016 (21.10.2016) Pasi Kivioja: ”Nauru on paras ase”, 65. (57/2016)

SK 43/2016 (28.10.2016) Mari K. Niemi: ”Matka mustavalkoiseen Amerikkaan”, 38–45. (58/2016)

SK 44/2016 (4.11.2016) Tuomas Pulsa: ”Poliittista peliä?”, 15. (59/2016)

SK 44/2016 (4.11.2016) Jarmo Raivio: ”764 Donaldia”, 65. (60/2016)

SK 45/2016 (11.11.2016) Ville Perna: ”Se tapahtui kello 04.40”, 5. (61/2016)

SK 45/2016 (11.11.2016) Teppo Tiilikainen: ”Amerikkalainen jytky”, 6–10. (62/2016)

SK 45/2016 (11.11.2016) Katri Merikallio: ”Liikemiehen vuoro”, 12. (63/2016)

SK 45/2016 (11.11.2016) Jan Erola: ”Mökkeily tappaa”, 66. (64/2016)

SK 46/2016 (18.11.2016) Matti Simula: ”Tähtiheppu”, 15. (65/2016)

SK 46/2016 (18.11.2016) Mikko Huotari & Teppo Tiilikainen: ”Unohdetun kansan vallankumous”, 16–19. (66/2016)

SK 46/2016 (18.11.2016) Jarmo Raivio: ”71,4-prosenttisesti väärin”, 57. (67/2016)

SK 46/2016 (18.11.2016) Olli Rehn: ”Brexit, Trump ja Suomen linja Euroopassa”, 59. (68/2016)

SK 46/2016 (18.11.2016) Jukka Ukkola: ”Pelkkiä lupauksia”, 66. (69/2016)

SK 47/2016 (25.11.2016) Mikko Huotari: ”Kauppakatastrofi”, 16. (70/2016)

SK 47/2016 (25.11.2016) Aurora Rämö: ”Post-jeesustelu”, 63. (71/2016)

SK 47/2016 (25.11.2016) Timo Miettinen: ”Entä jos elämmekin mielipiteiden jälkeistä aikaa?”, 66. (72/2016)

SK 48/2016 (2.12.2016) Inkeri Koskinen: ”Tietysti se on totta – sitähän on tutkittu!”, 42–45. (73/2016)

SK 48/2016 (2.12.2016) Aurora Rämö: ”Jari Mäki”, 46–49. (74/2016)
SK 48/2016 (2.12.2016) Tuomo Lappalainen: ”Tummien sävyjen tutkija”, 52. (75/2016)
SK 49/2016 (9.12.2016) Teppo Tiilikainen: ”Presidentin bisnekset”, 20. (76/2016)
SK 50/2016 (16.12.2016) Teppo Tiilikainen: ”Trump lietsoo riitoja”, 12–13. (77/2016)
SK 51–52/2016 (23.12.2016) Ville Pernaa: ”Tarvitaan vain yleisö”, 7. (78/2016)
SK 51–52/2016 (23.12.2016) Kustaa Hulkko: ”Sokea luottamus”, 18. (79/2016)

Kirjallisuus

Ahonen, Kimmo (2003). Yhdysvaltain presidentinvaalit mediasirkkuksena. Teoksessa T. Syrjämaa (toim.) *Vallan Juhlat: Juhlivan vallan kulttuuri antiikista nykypäivään*. Turku: Kirja-Aurora, 195–214.

Althusser, Louis (2014) *On the Reproduction of Capitalism: Ideology and Ideological State Apparatuses*. London: Verso. Alkuteos: *Lenin and Philosophy* (1971).

Barbour, C. & Wright G. C. (2017) *Keeping the Republic: Power and Citizenship in American Politics*. United Kingdom: Sage Publications.

Barthes, Roland (1994) Myytti tänään. Teoksessa Barthes, Roland: *Mytologioita*. Suom. Panu Minkkinen. Helsinki: Gaudeamus, 171–218.

Baudrillard, Jean (1996) *Amerikka*. Alkuteos: *Amérique* (1986). Suom. Tiina Arppe. Helsinki: Loki-kirjat.

Bellah, Robert N. (1992) *The Broken Covenant: American Civil Religion in Time of Trial*. Chicago: University of Chicago Press.

Brescia, Michael M. & Super, John C. (2009) *North America. An Introduction*. Toronto: University of Toronto Press.

Brummett, Barry (2010) *Techniques of Close Reading*. Los Angeles: Sage Publications.

Burke, Kenneth (1962) *A Grammar of Motives*. Berkeley: University of California Press.

Burr, Vivien (1995) *An Introduction to Social Constructionism*. Lontoo: Routledge.

Campbell, James E. (2018) *Polarized: Making Sense of a Divided America*. New Jersey: Princeton University Press.

Campbell, James E. (2008) *The American Campaign: U.S. Presidential Campaigns and the National Vote*. United States: Texas A&M University Press.

Chomsky, Noah (2016) *Who Rules the World?* New York: Metropolitan Books.

Edensor, Tim (2002) *National Identity, Popular Culture, and Everyday Life*. Berg: Oxford.

- Ekholm, Peter (2004) *Transatlanttinen suhde: Yhdysvallat Euroopan unionin peilinä*. Helsinki: Edita.
- Fairclough, Norman (1997) *Miten media puhuu*. Alkuteos: *Media Discourse* (1995). Suom. Virpi Blom & Kaarina Hazard. Tampere: Vastapaino.
- Fairclough, Norman (1995) *Critical Discourse Analysis: The Critical Study of Language*. Lontoo: Longman.
- Fiorina, Morris P., Abrams, Samuel J. & Pope, Jeremy C. (2010) *Culture War? The Myth of a Polarized America*. New York: Longman.
- Fiske, John (1992) *Merkkien kieli: Johdatus viestinnän tutkimiseen*. Tampere: vastapaino.
- Foucault, Michel (2005) *Tiedon arkeologia*. Alkuteos: *L'archéologie du savoir* (1969). Suom. Tapani Kilpeläinen. Tampere: Vastapaino.
- Fukuyama, Francis (1992) *Historian loppu ja viimeinen ihminen*. Helsinki: WSOY.
- Gadamer, Hans-Georg (2004) *Hermeneutiikka: Ymmärtäminen tieteissä ja filosofiassa*. Tampere: Vastapaino.
- Gergen, Kenneth J. (1985) *The Social Construction of the Person*. New York: Springer-Verl.
- Greenwald, Glenn (2014) *No Place to Hide: Edward Snowden, The NSA and the Surveillance State*. London: Hamish Hamilton.
- Hall, Stuart (1997) *Representation: Cultural Representations and Signifying Practices*. Lontoo: Sage Publications.
- Hartz, Louis (1955) *The Liberal Tradition in America*. New York: Harcourt, Brace, and Jovanovich.
- Helle, Merja (2009) Journalistisen työn muutos. Teoksessa Väliaverronen, Esa (toim.) 2010. *Journalismi murroksessa*. Helsinki: Gaudeamus.
- Helo, Ari (2014) *Yhdysvaltain demokratian synty: Unionin idea ja amerikkalainen historiakäsitys*. Helsinki: Gaudeamus.
- Hémanus, Pertti (1983) *Journalistinen vapaus*. Helsinki: Gaudeamus.
- Himanen, Hannu (2017) *Länttä vai itää: Suomi ja geopolitiikan paluu*. Jyväskylä: Docendo.
- Hofstadter, Richard (1963) *Anti-intellectualism in American Life*. New York: Vintage Books.
- Horkheimer, Max & Adorno, T. W. (1972) *Dialektik der Aufklärung*. Frankfurt am Main: Fischer Verlag.

- Hunter, James Davison (1991) *Culture Wars: The Struggle to Define America*. New York: Basic Books.
- Iloniemi, Jaakko; Nyberg, René & Hakkarainen, Petri (2017) *Trump, Putin, Merkel ja Suomi*. Helsinki: Otava.
- Itkonen, Juha (2017) *Minun Amerikkani*. Helsinki: Otava.
- Jaakkola, Maarit (2013) *Hyvä journalismi: Käytännön opas kirjoittajalle*. Vantaa: Kansanvalistusseura.
- Jokinen, Arja; Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero (2016) *Diskurssianalyysi: Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö*. Tampere: Vastapaino.
- Kalela, Jorma (2005) Hyvinvointivaltion rakentaminen. Teoksessa Pernaa Ville & Mari K. Niemi (toim.) *Suomalaisen yhteiskunnan poliittinen historia*. Helsinki: Edita, 205–224.
- Kantola, Markus (2017) *Jakautunut kansakunta: Yhdysvaltojen poliittinen historia Richard Nixonista Barack Obamaan*. Helsinki: Gaudeamus.
- Kaufman, J. P. (2017) *A Concise History of U.S. Foreign Policy*. Maryland: Rowman & Littlefield.
- Kero, Reino (1990a) Finns in the New Sweden Colony. Teoksessa Auvo Kostiainen (toim.) *Finnish Identity in America*. Turku: Turun historiallinen yhdistys.
- Kero, Reino (1990b) Child Mortality in the Ashtabula Harbor, Ohio Finnish American Immigrant Community. Teoksessa Auvo Kostiainen (toim.) *Finnish Identity in America*. Turku: Turun historiallinen yhdistys.
- Kivikuru, Ullamaija (2017) Aikakauslehdistö. Teoksessa Kaarle Nordenstreng & Hannu Nieminen (toim.) *Suomen mediamaisema*. Tampere: Vastapaino, 118–137.
- Kivikuru, Ullamaija (1996) *Vieraita lehtiä: Aikakauslehti ajan ja paikan risteyksessä*. Helsinki: Yliopistopaino.
- Knuuti, Karoliina (2014) *Vallatkaa kansanvalta! Kriittinen diskurssianalyysi ja ideologiakritiikki Occupy Wallstreet -liikkeestä Adbustersin, Wall Street Journalin ja New York Timesin verkkolehdistä*. Pro gradu -tutkielma, Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos: Turun yliopisto.
- Koskimies, Rafael (1946) *Otavan historia 1890–1918*. Helsinki: Otava.
- Kotilainen, Lauri (2003) *Parempi lehtijuttu*. Jyväskylä: Gummerus.
- Kotilainen, Markku et al. (2009) *Suomen ja Yhdysvaltojen väliset taloussuhteet*. Helsinki: Taloustieto.
- Kunelius, Risto (2004) *Viestinnän vallassa: Johdatusta joukkoviestinnän kysymyksiin*. Helsinki: WSOY.

- Kuparinen, Eero (1983) *The Image of America in Suomen Kuvalehti in the Period Between the World Wars*. Turku: Turun yliopisto.
- Kurikka, Jussi & Takkala, Marketta (1983) *Suomen aikakauslehdistön bibliografia 1782–1955*. Helsinki: Helsingin yliopiston kirjasto.
- Kyvig, David E. (2004) *Daily Life in the United States, 1920–1940: How Americans Lived Through the 'Roaring Twenties' and the Great Depression*. Chicago: Ivan R. Dee.
- Lahtinen, Kalle (1975) *Aikakauslehtien maailmankuva - kansainvälisyyden illuusio? Esimerkkinä Time Magazine ja Suomen Kuvalehti 1955-1975*. Pro gradu -tutkielma, Maantieteen laitos: Helsingin yliopisto.
- Lassila-Merisalo, Maria (2009) *Faktan ja fiktion rajamailla: Kaunokirjallisen journalismin poetiikka suomalaisissa aikakauslehdissä*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Lehtonen, Mikko (2013) *Liikkuva maailma: Liike, raja, tieto*. Tampere: Vastapaino.
- Lipset, Seymour Martin (1960) *Political Man*. New York: Doubleday.
- Mann, Thomas E. & Ornstein, Norman E. (2012) *It's Even Worse Than It Looks: How the American Constitutional System Collided With the New Politics of Extremism*. New York: Basic Books.
- Manninen Jukka (2000) *Elokuun salamista Bess Pelottoman sisseihin: Yhdysvallat ja Vietnamin sota Suomen Kuvalehdessä vuosina 1964–1973*. Pro gradu -tutkielma, Yhteiskuntahistorian laitos: Helsingin yliopisto.
- Marcuse, Herbert (1969) *Yksiulotteinen ihminen*. Helsinki: Weiling + Göös.
- McAdams, Dan P. (2005) *The Redemptive Self: Stories Americans Live by*. North Carolina: Oxford University Press.
- Mitchell, W.J.T. (1995) Representation. Teoksessa: Frank Lentricchia & Thomas McLaughlin (ed.) *Critical Terms for Literacy Study*. Chicago: University of Chicago Press.
- Mustelin, Olof (1966) *Kulturbärar: Guss Mattson, Runar Schildt, Theodor Sederholm*. Ekenäs: Ekenäs Tryckeri.
- Nichols, Tom (2017) *The Death of Expertise: The Campaign Against Established Knowledge and Why It Matters*. New York: Oxford University Press.
- Patrick, Stewart (2018) *The Sovereignty Wars: Reconciling America with the World*. Washington, D.C.: Brookings Institution Press.
- Pells, Richard H. (1997) *Not Like Us: How Europeans Have Loved, Hated, and Transformed American Culture Since World War II*. New York: Basic Books.

Peltoniemi, Heli (2004) *Kerrottu Kabul: Narraatio ja lännen diskurssi Suomen kuvalehden ja Helsingin sanomien Kuukausiliitteen ulkomaanraportteissa*. Pro gradu -tutkielma, Viestintätieteiden laitos: Jyväskylän yliopisto.

Pennanen, Marja-Leena (2017) *Funktionaalinen analyysi Yhdysvaltain vuoden 2016 presidentinvaaliväittelystä*. Pro gradu -tutkielma, Poliittikan tutkimuksen tutkinto-ohjelma: Tampereen yliopisto.

Pietikäinen, Sari (2000) Kriittinen diskurssintutkimus. Teoksessa Kari Sajavaara & Arja Piirainen-Marsh (toim.) *Kieli, diskurssi ja yhteisö*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, 191–217.

Pietilä, Jyrki (2008) *Kirjoitus, juttu, tekstielementti: Suomalainen sanomalehtijournalismi juttutyypin kehityksen valossa printtimedian vuosina 1771–2000*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Pietilä, Veikko (2007) *Joukkoviestintätutkimuksen valtateillä*. Tampere: Vastapaino.

Pietilä, Veikko (1976) *Sisällön erittely*. Helsinki: Gaudeamus.

Pöysä, Jyrki (2010) Lähiluku vaeltavana käsitteenä ja tieteiden välisenä metodina. Teoksessa: Heikki Pöysä, Helmi Järviluoma & Sinikka Vakimo (Toim.) *Vaeltavat metodit*. Joensuu: Suomen Kansantietouden Tutkijain Seura, 331–360.

Rautiainen, Milla (1998) *Me vastaan he: Islamilaisuuden ja länsimaalaisuuden kohtaaminen Suomen Kuvalehdessä vuosina 1990-1994*. Pro gradu -tutkielma, Teologinen tiedekunta: Helsingin yliopisto.

Salminen, Esko (1999) *The Silenced Media: The Propaganda War Russia and the West in Northern Europe*. New York: St. Martin's Press.

Seppänen, Janne (2005) *Visuaalinen kulttuuri: Teoriaa ja metodeja mediakuvan tulkitsijalle*. Tampere: Vastapaino.

Setälä, Maija (2003) *Demokratian arvo: Teoriat, käytännöt ja mahdollisuudet*. Helsinki: Gaudeamus.

Shotter, John (1993) *Cultural Politics of Everyday Life: Social Constructionism, Rhetoric and Knowing of the Third Kind*. Buckingham: Open University Press.

Sirkkunen, Esa (1996) Yksi uutinen – monta puntaria: Aivovoimistelua sanomalehtiutisen ympärillä. Teoksessa Heikki Luostarinen; Ullamaija Kivikuru & Merja Ukkola (toim.) *Sopulisilppuri: Mediakritiikin näkökulmia*. Jyväskylä: Gummerus, 61–82.

Snow, D. M. & Haney, P. J (2018) *U.S. Foreign Policy. Back to the Water's Edge*. Maryland: Rowman & Littlefield.

Suoninen, Eero (2016) Näkökulma sosiaalisen todellisuuden rakentumiseen. Teoksessa Arja Jokinen; Kirsi Juhila & Eero Suoninen (toim.) *Diskurssianalyysi: Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö*. Tampere: Vastapaino, 229–247.

Tocqueville, de Alexis (2006) *Demokratia Amerikassa*. Helsinki: Gaudeamus. Suom. Sami Jansson.

Tuman, Joseph S. (2008) *Political Communication in American Campaigns*. Los Angeles: Sage Publications.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2009) *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.

Uino, Ari (1991) Autonomian ajan kuvalehdistö. Teoksessa Päiviö Tommila, Ari Uino, Raili Malmberg, Pirkko Leino-Kaukiainen & Veikko Kallio (toim.) *Suomen lehdistön historia 8: Aikakauslehdistön historia, yleisaikakauslehdet*. Kuopio: Kustannuskiila, 13–78.

Valtonen, Sanna (2003) Hyvä, paha media: Diskurssianalyysi kriittisen mediatutkimuksen menetelmänä. Teoksessa Anu Kantola, Inka Moring & Esa Väliaverronen (toim.) *Media-analyysi: Tekstistä tulkintaan*. Tampere: Tammer-paino, 93–121.

van Dijk, Teun A. (2015) Critical Discourse Analysis. Teoksessa Deborah Tannen, Heidi Ehernberger Hamilton & Deborah Schiffrin (toim.) *The Handbook of Discourse Analysis*. Chichester: Wiley Blackwell, 466–485.

Vares, Vesa & Siltala, Sakari (2016) *Sanan ja kuvan vuosisata. Suomen Kuvalehti 1916–2016*. Helsinki: Otava.

Virtanen, Keijo (2014) Finnish Identity in Immigrant Culture. Teoksessa Auvo Kostianen (toim.) *Finns in the United States: A History of Settlement, Dissent, and Integration*. Michigan: Michigan State University Press, 173–203.

Webster, Frank (2002) *Theories of the Information Society*. London: Routledge.

Weselius, Hanna (2013) *Suunniteltu kuva: Henkilövalokuvien rakentaminen aikakauslehdissä*. Helsinki: Aalto-yliopisto.

Williams, Raymond (1977) *Marxism and Literature*. Oxford: Oxford University Press.

Lehtiartikkelit

Ahonen, Kimmo (2016) Donald Trumpin mediaspektaakkeli ja konservatismi ideologia(t). *Lähikuva*, 1/2016, 57–61.

Forsberg, Tuomas, Kekäle, Petri & Ekholm, Peter (2001) Yleinen mielipide ja ulkopolitiikka: Hyvä renki muttei niin huono isäntäkään. *Ulkopolitiikka*, 3/2001, 129–138.

Jacobson, Gary C. (2016) Polarization, Gridlock and Presidential Campaign Politics in 2016. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 667 (1), 226–246.

Mead, Walter Russell (2014) The Return of Geopolitics: The Revenge of the Revisionist Powers. *Foreign Affairs*, 5/6, 69–79.

Miller, Arthur (2001) American Playhouse: On Politics and the Art of Acting. *Harper's Magazine*, 6.

Pietilä, Veikko (1992) Beyond the News Story: News as Discursive Composition. *European Journal of Communication*, Vol: 7, 37–67.

Reich, Zvi (2010) Constrained Authors: Bylines and Authorship in News Reporting. *Journalism: Theory, Practice and Criticism*, 11(6), 707–725.

Salovaara-Moring, Inka & Maunula, Kirsi (2011) Geographies of Media and Power: The United States in Finnish Media Discourse, 1984–2009. *International Journal of Cultural Studies*, Vol: 14(1): 91–111.

Verkkolähteet

Breslow, Jason (2018) All The Criminal Charges To Emerge So Far From Robert Mueller's Investigation. *NPR*. (9.12.2018)
https://www.npr.org/2018/12/09/643444815/all-the-criminal-charges-to-emerge-so-far-from-robert-muellers-investigation?fbclid=IwAR0xi76pkakXG9PnrNvoc0ayOuLSgijdMpk67v_hrKX5Pgl_M3YZf8fegqs&t=1544424062585. Linkki tarkistettu 27.1.2019.

Gunther, Richard; Beck Paul A. & Nisbet, Erik C. (2018) Fake News Did Have a Significant Impact on the Vote in the 2016 Election: Original Full-Length Version with Methodological Appendix. *Ohio State University*. <https://cpb-us-w2.wpmucdn.com/u.osu.edu/dist/d/12059/files/2015/03/Fake-News-Piece-for-The-Conversation-with-methodological-appendix-11d0ni9.pdf>. Linkki tarkistettu 27.1.2019.

Hanhivaara, Jussi (2013) Suomen Kuvalehti muuttui verkossa maksulliseksi. *Yle*. (4.12.2013) <https://yle.fi/uutiset/3-6968693>. Linkki tarkistettu 19.12.2017.

Jäntti, Pekka (2017) Juha Itkonen: Minun Amerikkani. *Savon Sanomat*. (17.3.2017)
<https://www.savonsanomat.fi/kulttuuri/kirjat/Juha-Itkonen-Minun-Amerikkani/949163>. Linkki tarkistettu 16.8.2016.

Keskuskauppakamari (2017) *Kauppakamarit vahvistavat USA-suhteita: Finnairin Kati Kaivonen FACC New Yorkin johtoon*. (12.6.2017)
<https://kauppakamari.fi/2017/06/12/kauppakamarit-vahvistavat-usa-suhteita-finnairin-kati-kaivonen-facc-new-yorkin-johtoon/>. Linkki tarkistettu 18.9.2018.

Kotimaisten kielten keskus (2015) *Kielitoimiston ohjepankki*.
<http://www.kielitoimistonohjepankki.fi/ohje/251>. Linkki tarkistettu 17.7.2018.

Makela, Mark (2016) Transcript: Donald Trump's Taped Comments About Women. *The New York Times*. (8.10.2016) <https://www.nytimes.com/2016/10/08/us/donald-trump-tape-transcript.html>. Linkki tarkistettu 21.11.2018.

Ministry for Foreign Affairs of Finland (2008) *Kahdenväliset suhteet*. (4.12.2018) <http://www.finland.org/public/default.aspx?nodeid=43216&contentlan=1&culture>. Linkki tarkistettu 20.7.2018.

Official Website of the Department of Homeland Security (2016) *Joint Statement from the Department of Homeland Security and Office of the Director of National Intelligence on Election Security*. (7.10.2016) <https://www.dhs.gov/news/2016/10/07/joint-statement-department-homeland-security-and-office-director-national>. Linkki tarkistettu 24.8.2018.

Pernaa, Ville (2016) Suomen Kuvalehti: Lukijoita on nyt 388 000. *Suomen Kuvalehti*. (23.3.2016) <https://suomenkuvalehti.fi/jutut/kotimaa/suomen-kuvalehti-lukijoita-on-nyt-388-000/>. Linkki tarkistettu 18.2.2019.

Pew Research Center. Us Politics & Policy (2016) *In Their Own Words: Why Voters Support – and Have Concerns About – Clinton and Trump* (21.9.2016) <http://www.people-press.org/2016/09/21/in-their-own-words-why-voters-support-and-have-concerns-about-clinton-and-trump/>. Linkki tarkistettu 10.9.2018.

Piippo, Anu (2018) Yhdysvallat Trumpin jälkeen. *GEO*. (3.4.2018). <https://geo-lehti.fi/artikkeli/yhdysvallat-trumpin-jalkeen-6.8.15029.b8b0d9909b>. Linkki tarkistettu 15.8.2018.

Ruokanen, Tapani (2013) Teillä on oikeus tietää. *Suomen Kuvalehti*. (4.12.2013). <https://suomenkuvalehti.fi/jutut/kotimaa/teilla-oikeus-tietaa/>. Linkki tarkistettu 19.12.2017.

Sedivy, Julie (2016) How Their Rhetoric Could Doom Trump and Clinton. *Politico*. <http://www.politico.com/magazine/story/2016/09/trump-clinton-rhetoric-reality-214233>. Linkki tarkistettu 24.8.2018.

Suomi-Amerikka yhdistysten liitto (2018) *Organisaatio ja hallinto*. <https://samsuomi.fi/organisaatio-ja-hallinto/>. Linkki tarkistettu 28.8.2016.

YouTube (2008) *Kennedy vs. Nixon – 1st 1960 Debate* (15.8.2008). <https://www.youtube.com/watch?v=QazmVHAO0os>. Linkki tarkistettu 7.6.2018.